

N:o 117.

Uppläst och godkänd af Första Kammaren den 15 maj 1902.

» » » » Andra Kammaren den 15 » »

Riksdagens skrifvelse till Konungen, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet.

(Statsutskottets utlåtande n:o 9 och memorial n:o 77).

Till Konungen.

I afseende å regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet, får Riksdagen för Eders Kongl. Maj:t anmäla följande beslut.

Bih. till Riksd. Prot. 1902. 10 Saml. 1 Afd. 1 Band. 37 Häft. (N:o 117.)

Ordinarie anslag.**Riks- och landsarkiven.**

1:o) I den till Riksdagen den 14 januari innevarande år aflåtna proposition angående statsverkets tillstånd och behof har Eders Kongl. Maj:t i punkten 1 under åttonde hufvudtiteln föreslagit Riksdagen att *dels*, med godkännande af de i statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för den 11 i samma månad föreslagna aflöningsstater för landsarkiven i Upsala och Lund jemte i protokollet omförmälda, för åtnjutande af de i staterna upptagna aflöningsförmåner föreslagna bestämmelser, bland de ordinarie anslagen å riksstatens åttonde hufvudtitel under rubriken riks- och landsarkiven uppföra för ett landsarkiv i Upsala ett belopp af 9,600 kronor och för ett landsarkiv i Lund likaledes ett belopp af 9,600 kronor, *dels ock* medgifva, att de tjenstemännen vid landsarkiven i Upsala och Lund tillkommande ålderstillägg må utgå af det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda förslagsanslaget: ålderstillägg, samt att nyssnämnda landsarkiv må från det under samma hufvudtitel uppförda förslagsanslaget: skrifmaterialier och expenser, ved m. m. i mån af behof och emot redovisning undfå erforderliga medel till bekostande af skrifmaterialier, inbindning, lyse och bränsle med flera expenser.

Omförmälda, för hvardera af landsarkiven i Upsala och Lund föreslagna aflöningsstater äro af följande innehåll:

	Lön. Kronor.	Tjenstgörings- penningar. Kronor.	Summa. Kronor.	
arkivarien	2,500	1,500	4,000	Efter fem år kan lönen höjas med 500 kronor och efter tio år med ytterligare 500 kronor.
amanuensen	1,500	1,000	2,500	
till vikariatsersättning, arv- voden åt extra biträden, renskrifning m. m.	—	—	2,000	Efter fem år kan lönen höjas med 100 kronor.
vaktmästaren	500	300	800	
för skötsel af värmeledning	—	—	300	
summa	—	—	9,600	

De bestämmelser, som på sätt ofvan angifvits föreslagits att gälla för åtnjutande af aflöning enligt stater för landsarkiven i Upsala och Lund, hafva enligt statsrådsprotokollet följande lydelse:

att löntagare skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgörings-skyldighet eller jemkning i åligganden, som kan varda stadgad;

att med tjänst i något af landsarkiven icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den finnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjänstgöringen i landsarkivet;

att tjänstgöringspenningar få af tjänstinnehafvare uppbäras endast för den tid, han verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men skola för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, utgå till den, som tjänsten förrättat;

att den, som af sjukdom hindras att sin tjänst förrätta, eger uppbära hela lönen, men att den, som undfår ledighet för svag helsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag eller från tjänstgöring i behörig ordning afstånges eller eljest är lagligen förhindrad att tjänsten sköta, kan förpligtas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen, som för tjänstens förrättande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att vid sjukdomsförfall, eller när det erfordras för beredande af semester, tjänsteman af lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning inom det landsarkiv, vid hvilket han är anställd, densamma, mot åtnjutande af därför anslagna tjänstgöringspenningar i stället för egna, bestrida, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår;

att, der förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af samma tjänst anses böra medgifvas, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under vilkor att innehafvaren mera än fyra år af denna tid sjelf bestridt sin egen eller på grund af förordnande annan statens tjänst, dock att härvid icke må föras honom till last den tid han åtnjutit semester, och för andra förhöjningen, om sådan eger rum, efter ytterligare fem år, på enahanda vilkor, under iakttagande, hvad hvar och en af dessa förhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänstaldern blifvit uppnådd; börande löntagaren dervid tillgodoräknas den tid han förut skött likartad befattning i statens tjänst;

att tjänsteman skall, då han uppnått 65 lefnads- och minst 35 tjänst-år, vara förpligtad att med oafkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjänsten afgå, Kongl. Maj:t dock obetaget att låta med afskedet anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjänsten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig i densamma kvarstå;

att tjänsteman skall vara skyldig underkasta sig de förändrade bestämmelser i fråga om pension, som kunna varda stadgade; samt

att semester må, när sådant utan hinder för göromålets behöriga gång kan ske, af tjänstemännen åtnjutas under en och en half månad årligen.

Riksdagen har ansett sig böra godkänna de aflöningsbelopp, som af Eders Kongl. Maj:t föreslagits för arkivarierna vid de nu ifrågavarande båda landsarkiven. I sammanhang härmed har Riksdagen emellertid, på grund af hvad departementschefen till statsrådsprotokollet yttrat derom, att förhöjning af arkivariernas aflöningar möjligen skulle inom en nära liggande framtid komma att ifrågasättas, ansett sig böra uttala, att, såvidt nu kan bedömas, någon sådan förhöjning icke synes blifva af behovet påkallad.

Beträffande förslaget om anställande af en ordinarie amanuens vid hvartdera landsarkivet, anser Riksdagen, att, innan erfarenhet vunnits angående omfattningen af arbetet vid dessa landsarkiv såväl under organisationstiden som derefter, andra ordinarie tjänstemän än arkivarierna icke böra å staterna för de ifrågavarande landsarkiven uppföras. Då Riksdagen likväl är öfvertygad, att arkivarierna under tiden närmast efter arkivens upprättande äro i behof af tjänstemannabiträde för de inströmmande arkivaliernas ordnande, har Riksdagen ansett, att i stället för den af Eders Kongl. Maj:t föreslagna aflöningen för en ordinarie amanuens vid hvartdera af dessa landsarkiv bör på extra stat för år 1903 anvisas 1,800 kronor till arfvode åt en amanuens vid landsarkivet i Upsala och lika stort belopp till en amanuens vid landsarkivet i Lund.

Riksdagen har icke funnit tillräckliga skäl vara anförda för uppförande i staterna af så högt belopp som 2,000 kronor till vikariatsersättning, arfvoden åt extra biträden, renskrifning m. m., utan föreställer sig, att, derest och så länge arfvode till en amanuens vid hvartdera arkivet kommer att utgå, oförmälda anslag till vikariatsersättning m. m. kan vid hvartdera arkivet begränsas till 1,000 kronor årligen.

Förslagen om vaktmästarnes aflöning och om anslag till värmeledningarnas skötsel har Riksdagen funnit sig böra bifalla.

Då Riksdagen ansett, att ordinarie amanuensbefattningar icke böra i de ifrågavarande staterna upptagas, synes från de af Eders Kongl. Maj:t föreslagna bestämmelser för åtnjutande af aflöning enligt staterna böra uteslutas den i femte stycket af samma bestämmelser intagna föreskrift om skyldighet för tjänsteman af lägre grad att under vissa angifna förutsättningar mottaga förordnande till högre befattning inom det landsarkiv, vid hvilket han är anställd. Med afseende å tjänstemännens vid landsarkiven rätt till semester har Riksdagen ansett, att längre semestertid än

en månad årligen icke är för dem erforderlig och sålunda icke godkänt Eders Kongl. Maj:ts i förevarande afseende gjorda förslag, enligt hvilket semester finge af tjänstemännen åtnjutas under en och en half månad årligen. I öfrigt har förslaget till aflöningsbestämmelser icke gifvit Riksdagen anledning till annan erinran, än att Riksdagen — i öfverensstämmelse med sina i skrifvelse angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel afgifna yttranden angående aflöningsvilkoren för tjänstemän och betjente vid post- och telegrafverken — ansett sig böra uttala, att, då i andra stycket af nu ifrågavarande aflöningsbestämmelser föreskrifves, att med tjänst i något af landsarkiven icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den befinnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjänstgöringen i landsarkivet, uttrycket »annan tjänstebefattning» bör anses i detta sammanhang i sig inbegripa hvarje stadigvarande eller regelbundet återkommande, aflönadt uppdrag, som af bolag lemnas.

Under åberopande af hvad sålunda blifvit anfördt, får Riksdagen anmäla, att Eders Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifallits, att Riksdagen med godkännande af *dels* följande stat att för hvartdera af landsarkiven i Upsala och Lund lända till efterrättelse:

	Lön. Kronor.	Tjänstgörings- penningar. Kronor.	Summa. Kronor.	
arkivarien	2,500	1,500	4,000	Efter fem år kan lönen höjas med 500 kronor och efter tio år med ytterligare 500 kronor.
till vikariatsersättning, arfvoden åt extra biträden, renskrifning m. m.	—	—	1,000	
vaktmästaren	500	300	800	Efter fem år kan lönen höjas med 100 kronor.
för skötsel af värmeledning	—	—	300	
summa	—	—	6,100	

dels ock följande bestämmelser för åtnjutande af de i staterna upptagna aflöningsförmåner:

att löntagare skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgörings-skyldighet eller jemkning i åligganden, som kan varda stadgad;

att med tjänst i något af landsarkiven icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning,

med mindre den finnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjänstgöringen i landsarkivet;

att tjänstgöringspenningar få af tjänst innehafvare uppbäras endast för den tid, han verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men skola för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, utgå till den, som tjänsten förrättat;

att den, som af sjukdom hindras att sin tjänst förrätta, eger uppbära hela lönen, men att den, som undfår ledighet för svag helsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag eller från tjänstgöring i behörig ordning afstänges eller eljest är lagligen förhindrad att tjänsten sköta, kan förpligtas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen, som för tjänstens förrättande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att, der förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af samma tjänst anses böra medgifvas, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under vilkor att innehafvaren mera än fyra år af denna tid sjelf bestridt sin egen eller på grund af förordnande annan statens tjänst, dock att härvid icke må föras honom till last den tid han åtnjutit semester, och för andra förhöjningen, om sådan eger rum, efter ytterligare fem år, på enahanda vilkor, under iakttagande, hvad hvar och en af dessa förhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänstaldern blifvit uppnådd; börande löntagaren dervid tillgodoräknas den tid han förut skött likartad befattning i statens tjänst;

att tjänsteman skall, då han uppnått 65 lefnads- och minst 35 tjänstår, vara förpligtad att med oafkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjänsten afgå, Eders Kongl. Maj:t dock obetaget att låta med afskedet anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjänsten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig i densamma kvarstå;

att tjänsteman skall vara skyldig underkasta sig de förändrade bestämmelser i fråga om pension, som kunna varda stadgade; samt

att semester må, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske, af tjänstemännen åtnjutas under en månad årligen;

bland de ordinarie anslagen å riksstatens åttonde hufvudtitel under rubriken riks- och landsarkiven uppfört för ett landsarkiv i Upsala ett belopp af 6,100 kronor och för ett landsarkiv i Lund likaledes ett belopp af 6,100 kronor; hvarjemte Riksdagen ej mindre medgifvit, att de tjänste-

männen vid landsarkiven i Upsala och Lund tillkommande ålderstillägg må utgå af det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda förslagsanslaget: ålderstillägg, och att nyssnämnda landsarkiv må från det under samma hufvudtitel uppförda förslagsanslaget: skrifmaterialier och expenser, ved m. m. i mån af behof och emot redovisning undfå erforderliga medel till bekostande af skrifmaterialier, inbindning, lyse och bränsle med flera expenser, än äfven på extra stat för år 1903 anvisat till arfvode åt en amanuens vid landsarkivet i Upsala 1,800 kronor och till arfvode åt en amanuens vid landsarkivet i Lund 1,800 kronor eller sammanlagdt 3,600 kronor.

2:o) Eders Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att, med förklarande, att för åtnjutande af de i staten för landsarkivet i Vadstena upptagna aflöningsförmåner skola gälla enahanda bestämmelser, som föreslagits för åtnjutande af dylika förmåner enligt staterna för landsarkiven i Upsala och Lund, på ordinarie stat för landsarkivet i Vadstena bevilja dels till aflöning åt en amanuens 2,200 kronor, att utgå med 1,400 kronor såsom lön och 800 kronor såsom tjänstgöringspenningar, och med rätt till ålderstillägg i likhet med arkivarien, dels ock för skötsel af värmeledningen 300 kronor; vid bifall hvartill anslaget till landsarkivet i Vadstena, nu 5,800 kronor, skulle ökas till 8,300 kronor.

De af Eders Kongl. Maj:t föreslagna bestämmelser för åtnjutande af aflöningsförmåner enligt staterna för landsarkiven i Upsala och Lund återfinnas under nästföregående punkt 1:o) i denna skrifvelse.

Riksdagen, som, enligt hvad i nästföregående punkt blifvit anmaldt, afslagit Eders Kongl. Maj:ts förslag om uppförande i staterna för landsarkiven i Upsala och Lund af anslag till aflöning åt en ordinarie amanuens vid hvartdera af dessa landsarkiv och i stället beslutit, att å extra stat för år 1903 anvisa arfvoden med 1,800 kronor till en amanuens vid hvartdera arkivet, har ansett att ej heller vid landsarkivet i Vadstena någon ordinarie amanuens bör å staten uppföras, men att deremot tillgång utöfver hvad å ordinarie stat beviljats bör tillsvidare beredas till aflönande af extra biträde åt arkivarien; och har ett belopp af 1,300 kronor synts vara för detta ändamål tillräckligt.

Enligt nästföregående punkt har Riksdagen beslutit, att längre semester-tid än en månad årligen icke skulle beviljas arkivarierna i Upsala och Lund. Vid öfvervägande, huruvida denna bestämmelse skulle blifva gällande äfven för landsarkivarien i Vadstena, hvilken enligt de för honom

nu gällande aflöningsvilkor är berättigad till semester under en och en half månad årligen, har Riksdagen stannat vid den uppfattning, att äfven i afseende å detta aflöningsvilkor arkivarierna vid de tre landsarkiven böra blifva med hvarandra likställda. Då Eders Kongl. Maj:ts förslag, att för åtnjutande af de i staten för landsarkivet i Vadstena upptagna aflöningsförmåner skulle gälla enahanda bestämmelser, som föreslagits för åtnjutande af dylika förmåner enligt staterna för landsarkiven i Upsala och Lund, innebär, att pensionsrätt skulle tillerkännas arkivarien i Vadstena, har det syns Riksdagen icke innefatta någon obillighet, att arkivarien i sammanhang med inträdet i pensionsrätten får underkasta sig omförmälda inskränkning i sin rätt till semester, hvilket emellertid icke utan medgifvande af den nuvarande innehafvaren kan, hvad honom beträffar, ega rum.

Enligt nu gällande aflöningsbestämmelser för landsarkivet i Vadstena åligger det vaktmästaren derstädes att, om så pröfvas lämpligt, jemväl utöfva tillsyn öfver Vadstena slott och dess område samt bestrida dermed förenad vakthållning utan annan ersättning än fri bostad; och anser Riksdagen, att sådan skyldighet fortfarande bör åligga denne vaktmästare.

Emot hvad Eders Kongl. Maj:t i öfrigt under förevarande punkt i statsverkspropositionen föreslagit har Riksdagen icke funnit anledning till någon erinran; och får Riksdagen, i anledning af Eders Kongl. Maj:ts förevarande framställning, förklara, att för åtnjutande af de i staten för landsarkivet i Vadstena upptagna aflöningsförmåner skola gälla enahanda bestämmelser, som af Riksdagen bestämts för åtnjutande af dylika förmåner enligt staterna för landsarkiven i Upsala och Lund, hvad den nuvarande arkivarien vid detta landsarkiv beträffar under förutsättning, att han ingår på de nya bestämmelserna; dock att vaktmästaren vid landsarkivet i Vadstena fortfarande skall vara skyldig att, om så pröfvas lämpligt, jemväl utöfva tillsyn öfver Vadstena slott och dess område samt bestrida dermed förenad vakthållning utan annan ersättning än fri bostad.

Vidare får Riksdagen anmäla, att Riksdagen för beredande af ökad tillgång till arfvoden åt extra biträden vid landsarkivet i Vadstena på extra stat för år 1903 anvisat ett belopp af 1,300 kronor samt på ordinarie stat för landsarkivet i Vadstena beviljat för skötsel af värmeledningen ett anslag af 300 kronor.

Genom detta beslut har anslaget till landsarkivet i Vadstena, nu 5,800 kronor, höjts till 6,100 kronor, och kommer på grund af Riksdagens under punkterna 1:o) och 2:o) anmälda beslut anslaget till riks- och landsarkiven, nu 45,500 kronor, att uppgå till 58,000 kronor.

Kleresistaten.

3:o) Eders Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att minska det under rubriken kleresistaten å riksstatens åttonde hufvudtitel såsom anvisning i kontant upptagna belopp, 30,089 kronor, med 437 kronor 50 öre, eller, för undvikande af öretal i riksstaten, till 29,652 kronor.

Eders Kongl. Maj:ts förevarande framställning har af Riksdagen bifallits.

På grund häraf kommer anslaget till kleresistaten, nu upptaget till 369,676 kronor, att utgöra 369,239 kronor.

Domkapitlens expeditioner.

4:o) Eders Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att *dels*, med godkännande af den i statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för den 11 januari 1902 föreslagna aflöningsstat för tjänstemännen vid de ecklesiastika konsistorierna med dervid gjordt förbehåll samt i protokollet omförmälda, för åtnjutande af aflöning enligt den nya staten föreslagna bestämmelser, till bestridande af kostnaderna härför äfvensom för vaktbetjening och extra biträden vid konsistorierna öka anvisningen i kontant å det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda ordinarie anslaget till domkapitlens expeditioner med 64,206 kronor, men i sammanhang dermed ur riksstaten utesluta den i samma anslag ingående posten: indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag, ersättningar, 5,841 kronor, *dels ock* medgifva, att de konsistorienotarierna enligt den nya staten tillkommande ålders-tillägg må utgå af det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda förslagsanslaget: ålderstillägg, samt att konsistorierna må från det under samma hufvudtitel uppförda förslagsanslaget: skrifmaterialier och expenser, ved m. m. i mån af behof och emot redovisning undfå erforderliga medel till inköp af skrifmaterialier, inköp af nödiga inventarier, renhållning, gas och lyse, ved och vedhuggning, der utgifter härför icke bestridas af vederbörande domkyrka, bokinköp, inbindning af böcker och tidningsprenumeration med undantag för Lunds stift, der utgifterna derfor bestridas af äldre pastoraliefonden, tryckningskostnader, annons- och fraktkostnader samt utgifter för telegramporto; och skulle, i händelse af bifall till hvad sålunda föreslagits, anslaget till domkapitlens expeditioner, nu 34,015 kronor, komma att höjas med 58,365 kronor eller till 92,380 kronor.

Det i berörda framställning omförmälda förslag till aflöningsstat för tjänstemännen vid de ecklesiastika konsistorierna är af följande innehåll:

	Lön.		Tjenstgöringspenningar.		Summa.		
	Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.	
vid domkapitlet i Upsala:							
1 notarie	4,000	—	1,500	—	5,500	—	Deraf 520 kronor från domkyrkan. Deraf 500 kronor från domkyrkan.
1 amanuens, arfvode	—	—	—	—	1,800	—	
vid domkapitlet i Lund, Göteborg och Hernösand:							
1 notarie	4,000	—	1,500	—	5,500	—	
2 dito	8,000	—	3,000	—	11,000	—	
1 amanuens, arfvode	—	—	—	—	1,800	—	
2 dito	—	—	—	—	3,600	—	
vid domkapitlet i Linköping, Skara, Vesterås, Vexjö och Karlstad:							
1 notarie	3,500	—	1,300	—	4,800	—	
4 dito	14,000	—	5,200	—	19,200	—	
1 amanuens, arfvode	—	—	—	—	1,600	—	
4 dito	—	—	—	—	6,400	—	
vid domkapitlet i Strengnäs:							
1 notarie	3,500	—	1,300	—	4,800	—	Deraf 400 kronor från domkyrkan.
1 amanuens, arfvode	—	—	—	—	1,600	—	
vid domkapitlet i Kalmar och Visby:							
1 notarie	2,500	—	1,000	—	3,500	—	
1 dito	2,500	—	1,000	—	3,500	—	
1 amanuens, arfvode	—	—	—	—	1,000	—	
1 dito	—	—	—	—	1,000	—	
vid Stockholms stads konsistorium:							
1 notarie	1,500	—	1,000	—	2,500	—	
1 amanuens, arfvode	—	—	—	—	800	—	

Notarierna skola ega rätt att efter tio års väl vitsordad tjenstgöring åtnjuta ett ålderstillägg å lönen af 500 kronor.

Vid denna nya stat borde enligt förevarande förslag stadgas det förbehåll, att med densammans trädande i kraft rätten till nu utgående, i staten icke upptagna, aflöningsbidrag och sportler skulle upphöra, dock med det undantag, att till konsistorienotarierna fortfarande finge utgå

lösen för sådana expeditioner, som part eller annan på egen begäran erhåller eller eljest icke författningsenligt vore pliktig lösa,

arfvode för förvaltning och redovisning af presterskapet enskildt tillhöriga fonder och kassor samt af sådana fonder, som på grund af enskildes förordnanden blifvit stälda under konsistoriernas förvaltning, för så vidt arfvode af presterskapet eller i de enskildes förordnanden blifvit medgifvet, samt,

tills vidare och intill dess annorlunda blefve förordnad, arfvode för utdelning af från allmänna barnhuset i Stockholm utgående fosterlöner till underhåll af barn utom barnhuset.

För åtnjutande af aflöning enligt den nya staten borde enligt förslaget gälla följande bestämmelser:

att konsistorienotarie skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jemkning i åligganden, som vid förändrad organisation af domkapiteln eller eljest kan varda stadgad;

att med konsistorienotariebefattning, förutom vid Stockholms stads konsistorium, icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den finnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjänstgöringen å konsistorieexpeditionen;

att tjänstgöringspenningar få af tjänst innehafvare uppbäras endast för den tid, han verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men skola för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, utgå till den, som tjänsten förrättat;

att konsistorienotarie, som af sjukdom hindras att förrätta sin tjänst, eger uppbära hela lönen, hvaremot sådan tjänsteman, som undfår ledighet för svag helsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag eller från tjänstgöring i behörig ordning afstänges eller eljest är lagligen förhindrad att tjänsten sköta, kan förpligtas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen, som för tjänstens förrättande erfordras eller eljest prövas skäligt;

att, der förhöjning af lönen efter viss tids innehafvande af konsistorienotarietjänsten anses böra medgifvas, sådan förhöjning icke må inträda, med mindre innehafvaren under mera än fyra femtedelar af denna tid sjelf bestridt sin egen eller på grund af förordnande annan statens tjänst, dock att härvid icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit semester, med iakttagande, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänstaldern blifvit uppnådd; börande löntagaren dervid tillgodoräknas den tid, som före den

nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans antagande eller för den, som jemlikt kongl. brefvet den 26 juni 1891 förordnats, från den tid förordnandet meddelades;

att konsistorienotarie skall, då han uppnått 65 lefnads- och minst 35 tjänstår, vara förpligtad att med oafkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjänsten afgå, Eders Kongl. Maj:t dock obetaget att låta med afskedet anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjänsten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig i densamma qvarstå;

att konsistorienotarie skall vara skyldig underkasta sig de förändrade bestämmelser i fråga om pension, som kunna varda stadgade; samt

att semester må, när sådant utan hinder för göromålsens behöriga gång kan ske, af konsistorienotarie åtnjutas under en månad årligen.

Att de nuvarande aflöningsförhållandena för de ecklesiastiska konsistoriernas tjänstemän såväl på grund af de mångskiftande och mestadels synnerligen olämpliga inkomstkällor, hvarifrån aflöningsmedlen härflyta, som med afseende å aflönningarnas osäkerhet och den starka vexlingen i deras belopp äro i stort behof af omreglering, synes Riksdagen vara på ett oemotståndligt sätt ådagalagdt genom den utförliga redogörelse för dessa förhållanden, som i detta ärende lemnats till statsrådsprotokollet. Att en reglering af dessa aflönningar icke förut blifvit genomförd, ehuru frågan härom senast år 1895 varit föremål för Riksdagens pröfning, torde, på sätt af föredragande departementschefen blifvit antydt, hafva berott derpå, att vid nämnda tid frågan om förändrad organisation af domkapitlen nyligen varit föremål för Riksdagens behandling och att man, under antagande att denna fråga inom kort skulle erhålla sin lösning, ansett, att i afbidan härå lämpligen borde med regleringen af tjänstemännens aflönningar anstå. Under de år, som efter nämnda tid förflutit, torde emellertid någon klarhet eller enighet icke hafva vunnits om den ifrågasatta omorganisationens syfte och beskaffenhet. Härtill kommer, dels att äfven efter en möjligen blifvande omorganisation af domkapitlen tvifvelsutän kommer att vid hvarje domkapitel erfordras åtminstone en tjänsteman för uppsättande och expedierande af skrivelser samt för utförande af öfriga å domkapitelsexpeditionen förekommande göromål, och att enligt det nu föreliggande förslaget endast konsistorienotarierna skulle vara vid domkapitlen såsom tjänstemän fast anställda, och dels att särskilda bestämmelser kunna meddelas till betryggande deraf, att genom antagande af en lönereglering för domkapitlens tjänstemän de förändringar i domkapitlens organisation och verksamhetsområde, hvarom fråga framdeles kan uppkomma, icke må i någon mån försvåras. Af dessa skäl har Riksdagen, som icke vill förneka, att en för-

ändrad organisation af domkapitlen kan vara önskvärd, dock ansett anledning saknas att med hänsyn till organisationsfrågan uppskjuta den synnerligen önskvärda och nödiga regleringen af tjänstemännens aflöningar.

Vid granskning af den föreslagna aflöningsstaten har Riksdagen, med hänsyn till de aflöningar, som åtnjutas af innehafvare utaf jemförliga tjänstebefattningar, funnit de för konsistorienotarierna föreslagna begynnelseaflöningar böra nedsättas för notarierna inom första och andra aflöningsklasserna med 1,000 kronor samt för notarierna vid domkapitlen i Kalmar och Visby äfvensom vid Stockholms stads konsistorium med 500 kronor, hvaremot rätt till två ålderstillägg, hvartdera å 500 kronor, synes böra tillerkännas samtliga konsistorienotarierna. Af ålderstilläggen skall det första tillträdas efter fem års och det andra efter ytterligare fem års väl vitsordad tjänstgöring. Vidare har Riksdagen ansett, att i stället för de föreslagna arfvodena till amanuenser vid domkapitlen i Kalmar och Visby samt vid Stockholms stads konsistorium bör beviljas anslag till vikariatsersättning, extra biträde, renskrifning m. m. till belopp af 500 kronor vid hvar och ett af nämnda konsistorium och domkapitel.

Sedan tjänstemännens vid konsistorierna lönevilkor blifvit sålunda reglerade, synas några dyrtidstillägg för dem icke böra efter löneregleringens genomförande ifrågakomma, äfven om dyrtidstillägg skulle blifva öfriga statens tjänstemän beviljade.

Det af Eders Kongl. Maj:t föreslagna förbehåll vid den nya staten angående upphörande af rätten till nu utgående, i staten icke upptagna aflöningsbidrag och sportler har Riksdagen ansett sig böra bifalla, allenast med en redaktionsförändring af uteslutande formel beskaffenhet.

Hvad beträffar det vid ifrågavarande aflöningsstat fästade förbehåll, att till konsistorienotarierna skall tills vidare och intill dess annorlunda blifver förordnad utgå arfvode för utdelning af från allmänna barnhuset i Stockholm beviljade fosterlöner till underhåll af barn utom barnhuset, har Riksdagen emellertid velat uttala den mening, att samma skäl, hvilka föranledt, att flera af de hittills nämnda tjänstemän tillkommande sportler skola i och med den nya lönestatens trädande i tillämpning upphöra, synas böra föranleda, att äfven nämnda, med anledning af barnhusdirektionens beslut den 28 februari 1813 konsistorienotarierna tillkommande provision snarast möjligt upphör att utgå.

I fråga om de föreslagna bestämmelserna för åtnjutande af aflöning enligt den nya staten har Riksdagen funnit sig böra vidtaga följande ändringar.

• Då konsistorienotarie för närvarande är skyldig att tjänstgöra dels hos vederbörande domkapitel i dettas egenskap såväl af stiftsstyrelse som

af läroverksstyrelse och dels hos vederbörande biskop i hans egenskap af eforus för de allmänna läroverken inom stiftet, samt i sammanhang med behandlingen af den nu arbetande läroverkskommitténs blifvande förslag fråga möjligen kan väntas uppstå om inrättande af särskilda, från stiftsstyrelserna fristående läroverksstyrelser, har Riksdagen ansett, att i första stycket af ifrågavarande bestämmelser bör uttryckligen föreskrifvas, att konsistorienotarie skall vara skyldig underkasta sig äfven sådan utsträckning af tjänstgöringsskyldighet och jemkning i åligganden, som kan förledas af särskilda läroverksstyrelsers inrättande.

Med afseende å möjligheten deraf, att frågan angående omreglering af rikets indelning i stift kan komma att å nyo upptagas, och då Riksdagen ansett, att ej heller för ordnandet af denna angelägenhet några af konsistorietjenstemännens lönerreglering föranledda svårigheter böra vara att befara, har Riksdagen bland aflöningsbestämmelserna infört det stadgande, att konsistorienotarierna i Kalmar och Visby skola vara skyldiga att i sammanhang med en möjligen blifvande förändring i rikets indelning i stift underkasta sig den förflyttning till annan konsistorienotariebefattning, som kan af den förändrade stiftsindelningen föranledas.

Vidare har Riksdagen ansett det böra stadgas, att vid sjukdomsförfall eller när det erfordras för beredande af semester konsistorieamanuens skall vara skyldig att, om han förordnas till notariebefattning vid det konsistorium, der han är anstald, densamma, mot åtnjutande af därför anslagna tjänstgöringspenningar, bestrida, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår.

Beviljandet åt konsistorienotarierna af två ålderstillägg har föranledt en omredigering af bestämmelserna angående rätt till förhöjning af lönen efter viss tids innehafvande af konsistorienotarietjänst.

I öfrigt har förslaget till aflöningsbestämmelser icke gifvit Riksdagen anledning till annan erinran, än att Riksdagen — i öfverensstämmelse med sina i skrifvelse af denna dag angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjetta hufvudtitel gjorda yttranden angående aflöningsvilkoren för tjenstemän och betjente vid post- och telegrafverken — ansett sig böra uttala, att, då i andra stycket af de utaf Eders Kongl. Maj:t föreslagna aflöningsbestämmelserna föreskrifves, att med konsistorienotariebefattning, förutom vid Stockholms stads konsistorium, icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den finnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjänstgöringen å konsistorieexpeditionen, uttrycket »annan tjänstebefattning» bör anses i detta sammanhang i sig inbegripa hvarje stadigvarande eller regelbundet återkommande, aflönadt uppdrag, som af bolag lemnas.

Hvad angår förslaget om Riksdagens medgifvande dertill, att konsistorierna finge från förslagsanslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. i mån af behof och mot redovisning undfå erforderliga medel till inköp af skrifmaterialier, inventarier m. m., har Riksdagen icke ansett sig böra obetingadt godkänna detta förslag. Af statsrådsprotokollet inhemtas, hurusom statskontoret förklarar, att med ledning af de belopp, som under femårsperioden 1896—1900 vid de olika konsistorierna utgifvits till skrifmaterialier och expenser, och med fäst afseende å den ökning af utgifterna, som under närmaste tiden förestode, kunde beräknas, att för skrifmaterialier och expenser skulle, efter afdrag af de till kvarstående föreslagna, nu för ändamålet utgående tillskott från domkyrkorna och vissa kassor, erfordras ett belopp af 7,150 kronor. Då Riksdagen ansett, att högre belopp, än sålunda beräknats vara för ändamålet behöfligt, icke bör ställas till konsistoriernas förfogande, men förslag om beloppets uppförande i staten såsom särskildt anslag icke förelegat, har konsistoriernas rätt att ur omförmälda förslagsanslag utbekomma medel för nu ifrågavarande utgifter af Riksdagen begränsats till det af statskontoret beräknade beloppet.

Slutsumman af aflöningsstaten, sådan Riksdagen ansett densamma böra fastställas, uppgår till 67,100 kronor, deraf 1,420 kronor skulle i enlighet med Eders Kongl. Maj:ts förslag utgå från domkyrkorna i Upsala och Strengnäs samt återstående 65,680 kronor utgöra det för bestridande af kostnaderna enligt aflöningsstaten erforderliga anslagsbeloppet. Om till sistnämnda belopp läggas de enligt i statsrådsprotokollet intagen beräkning ytterligare behöfliga anslagsbelopp, 1,400 kronor till ersättning för semestervikariat, 7,500 kronor till vaktbetjening och 5,000 kronor till extra biträden, men deremot afdrag sker för den i nu gällande riksstat upptagna anvisning i kontant till domkapitlens expeditioner 28,174 kronor, skulle ökningen i den kontanta anvisningen å anslaget till domkapitlens expeditioner belöpa sig till 51,406 kronor, i sammanhang med hvilken ökning emellertid skulle ur riksstaten uteslutas den i nämnda anslag ingående posten: indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag, ersättningar, 5,841 kronor.

Dessa siffror utvisa likväl icke den verkliga ökningen af statsverkets årliga utgifter för domkapitlens expeditioner, enär, på sätt departementschefen erinrat, i sammanhang med löneregleringens antagande de å extra stat nu utgående anslag 3,716 kronor för beredande af löneförbättring åt tjänstemännen vid domkapitlens expeditioner och 2,500 kronor för betäckande af brister i domkapitlens expeditionskassor samt för oförutsedda, oundgängliga behof vid deras expeditioner skulle upphöra att utgå, sistnämnda anslag dock först efter det vid 1902 års slut befintliga brister blifvit betäckta, samt de från förslagsanslaget till lappmarks ecklesiastik-

verk nu till domkapitelsexpeditionen i Hernösand utgående belopp om tillhoppa 1,400 kronor ej för framtiden skulle erfordras; hvarjemte hänsyn borde tagas till den statsinkomst genom stämpelpapper, som med i medeltal 5,515 kronor årligen, på sätt statsrådsprotokollet utvisar, beräknats uppstå. Den verkliga ökningen i statens årliga utgifter har sålunda af departementschefen beräknats blifva 45,234 kronor men kommer enligt samma beräkningsgrund genom de af Riksdagen företagna nedsättningar af åtskilliga bland posterna i aflöningsstaten att stanna vid ett belopp af 32,434 kronor. Men äfven detta belopp undergår en ytterligare nedsättning, om man tager hänsyn till den till sammanlagdt omkring 50,000 kronor uppgående inkomst, som under de närmaste åren skulle tillföras statsverket genom dit ingående provisioner å presterskapets enke- och pupillkassas medel, hvartill kommer den provision å samma medel, som för framtiden qvarstår.

Till det utgiftsbelopp, som omförmälda beräkning kan anses gifva vid handen, böra emellertid läggas ålderstilläggen, hvilka för olika år skulle komma att utgå med vexlande belopp, utan att likväl för något år kunna öfverstiga 13,000 kronor.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, har Riksdagen, i anledning af Eders Kongl. Maj:ts förevarande framställning, med godkännande af *dels* följande aflöningsstat för tjenstemännen vid de ecklesiastika konsistorierna:

	Lön.		Tjenstgöringspenningar.		Summa.		
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	
vid domkapitlet i Upsala:							
1 notarie	3,000	—	1,500	—	4,500	—	Deraf 520 kr. från domkyrkan.
1 amanuens, arfvode	—	—	—	—	1,800	—	Deraf 500 kr. från domkyrkan.
vid domkapitlet i Lund, Göteborg och Hernösand:							
1 notarie	3,000	—	1,500	—	4,500	—	
2 dito	6,000	—	3,000	—	9,000	—	
1 amanuens, arfvode	—	—	—	—	1,800	—	
2 dito	—	—	—	—	3,600	—	
vid domkapitlet i Linköping, Skara, Vesterås, Vexjö och Karlstad:							
1 notarie	2,500	—	1,300	—	3,800	—	
4 dito	10,000	—	5,200	—	15,200	—	
1 amanuens, arfvode	—	—	—	—	1,600	—	
4 dito	—	—	—	—	6,400	—	
vid domkapitlet i Strengnäs:							
1 notarie	2,500	—	1,300	—	3,800	—	Deraf 400 kr. från domkyrkan.
1 amanuens, arfvode	—	—	—	—	1,600	—	
vid domkapitlet i Kalmar:							
1 notarie	2,000	—	1,000	—	3,000	—	
vikariatsersättning, extra biträde, renskrifning m. m.	—	—	—	—	500	—	
vid domkapitlet i Visby:							
1 notarie	2,000	—	1,000	—	3,000	—	
vikariatsersättning, extra biträde, renskrifning m. m.	—	—	—	—	500	—	
vid Stockholms stads konsistorium:							
1 notarie	1,200	—	800	—	2,000	—	
vikariatsersättning, extra biträde, renskrifning m. m.	—	—	—	—	500	—	

Notarierna skola ega rätt att efter fem års väl vitsordad tjenstgöring åtnjuta ett ålders-tillägg å lönen af 500 kronor och efter ytterligare fem års sådan tjenstgöring ett andra ålders-tillägg, likaledes af 500 kronor;

dels det förbehåll vid denna nya stat, att med densammes trädande i kraft rätten till nu utgående, i staten icke upptagna, aflöningsbidrag och sportler upphör, dock med det undantag, att till konsistorienotarierna fortfarande må utgå

lösen för sådana expeditioner, som part eller annan på egen begäran erhåller och som han icke författningsenligt är pliktig lösa,

arfvode för förvaltning och redovisning af presterskapet enskildt tillhöriga fonder och kassor samt af sådana fonder, som på grund af enskildes förordnanden blifvit ställda under konsistoriernas förvaltning, för så vidt arfvode af presterskapet eller i de enskildes förordnanden blifvit medgifvet, samt,

tills vidare och intill dess annorlunda varder förordnad, arfvode för utdelning af från allmänna barnhuset i Stockholm utgående fosterlöner till underhåll af barn utom barnhuset;

dels ock följande bestämmelser för åtnjutande af aflöning enligt den nya staten:

att konsistorienotarie skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jemkning i åligganden, som vid förändrad organisation af domkapitlen, vid inrättande af särskilda läroverksstyrelser eller eljest kan varda stadgad;

att konsistorienotarierna i Kalmar och Visby skola vara skyldiga att i sammanhang med en möjligen blifvande förändring i rikets indelning i stift underkasta sig den förflyttning till annan konsistorienotariebefattning, som kan af den förändrade stiftsindelningen föranledas;

att med konsistorienotariebefattning, förutom vid Stockholms stads konsistorium, icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den finnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjänstgöringen å konsistorieexpeditionen;

att tjänstgöringspenningar få af tjänsteinnehafvare uppbäras endast för den tid, han verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men skola för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, utgå till den, som tjänsten förrättat;

att konsistorienotarie, som af sjukdom hindras att förrätta sin tjänst, eger uppbära hela lönen, hvaremot sådan tjänsteman, som undfår ledighet för svag helsäs vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag eller från tjänstgöring i behörig ordning afstänges eller eljest är lagligen förhindrad att tjänsten sköta, kan förpligtas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen, som för tjänstens förrättande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att vid sjukdomsförfall, eller när det erfordras för beredande af semester, konsistorieamanuens skall vara skyldig att, om han förordnas till notariebefattning vid det konsistorium, der han är anstald, densamma, mot åtnjutande af derför anslagna tjänstgöringspenningar, bestrida, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår;

att, der förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af konsistorienotarietjenst anses böra medgifvas, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under vilkor att innehafvaren mera än fyra år af denna tid sjelf bestridt sin egen eller på grund af förordnande annan statens tjenst, dock att härvid icke må föras honom till last den tid han åtnjutit semester, och för andra förhöjningen, om sådan eger rum, efter ytterligare fem år på enahanda vilkor, under iakttagande, hvad hvar och en af dessa förhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänstaldern blifvit uppnådd; börande löntagaren dervid tillgodoräknas den tid, som före den nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans antagande eller för den, som jemlikt kongl. brefvet den 26 juni 1891 förordnats, från den tid förordnandet meddelades:

att konsistorienotarie skall, då han uppnått 65 lefnads- och minst 35 tjänstår, vara förpligtad att med oafkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjensten afgå, Eders Kongl. Maj:t dock obetaget att låta med afskedet anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjensten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig i densamma qvarstå;

att konsistorienotarie skall vara skyldig underkasta sig de förändrade bestämmelser i fråga om pension, som kunna varda stadgade; samt

att semester må, när sådant utan hinder för göromålen behöriga gång kan ske, af konsistorienotarie åtnjutas under en månad årligen;

till bestridande af kostnaderna härför äfvensom för vaktbetjening och extra biträden vid konsistorierna ökat anvisningen i kontant å det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda ordinarie anslaget till domkapitlens expeditioner med 51,406 kronor, men i sammanhang dermed ur riksstaten uteslutit den i samma anslag ingående posten: indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag, ersättningar, 5,841 kronor.

Vidare har Riksdagen medgifvit, att de konsistorienotarierna enligt den nya staten tillkommande ålderstillägg må utgå af det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda förslagsanslaget: ålderstillägg, samt att konsistorierna må från det under samma hufvudtitel uppförda förslagsanslaget: skrifmaterialier och expenser, ved m. m. emot redovisning undfå erforderliga medel, dock ej till högre belopp än tillsammans 7,150 kronor årligen, till inköp af skrifmaterialier, inköp af nödiga inventarier, renhållning, gas och lyse, ved och vedhuggning, der utgifter härför icke bestridas af vederbörande domkyrka, bokinköp, inbindning af böcker och tidnings-

prenumeration med undantag för Lunds stift, der utgifterna därför bestri-
das af äldre pastoraliefonden, tryckningskostnader, annons- och fraktkost-
nader samt utgifter för telegramporto.

På grund af Riksdagens sålunda fattade beslut har anslaget till dom-
kapitlens expeditioner, nu 34,015 kronor, blifvit höjdt med 45,565 kronor
till 79,580 kronor.

Universiteten.

5:o) Eders Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen besluta, *att* ej mindre de
ordinarie professorerna vid universiteten i Upsala och Lund, med undantag
af den Skytteanske professorn i Upsala, förste teologie professorn derstädes
samt professorerna inom teologiska fakulteten i Lund, än äfven universi-
tetens bibliotekarier och räntmästare skulle ega att efter fem års väl vits-
ordad tjänstgöring åtnjuta ett ålderstillägg å lönen af 500 kronor och
efter ytterligare fem års sådan tjänstgöring ett andra ålderstillägg likaledes
af 500 kronor, med rätt för nuvarande professorer, bibliotekarier och
räntmästare att i fråga om åtnjutande af ålderstillägg tillgodoräkna sig
den tjänstgöringstid såsom ordinarie professor, bibliotekarie eller ränt-
mästare, hvilken infallit före dessa bestämmelsers trädande i tillämpning;
att för dem, hvilka sålunda egde att komma i åtnjutande af ålders-
tillägg, äfvensom för den, som efter förenämnda bestämmelsers trädande
i kraft blefve innehafvare af första teologie professuren i Upsala eller
af professur inom teologiska fakulteten i Lund, 2,000 kronor utaf aflö-
ningen skulle utgöra tjänstgöringspenningar och återstoden skulle anses såsom
lön; *att* tjänsteman, som inginge på de nya bestämmelserna, skulle, då han
uppnått 65 lefnadsår, vara förpligtad att med oafkortad lön såsom pension
å allmänna indragningsstaten afgå, Eders Kongl. Maj:t dock obetaget att låta
med afskedet anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvades
kunna i tjensten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och
kunde finnas villig att i densamma kvarstå; *att* sådan tjänsteman, som
nyss sagts, skulle vara skyldig underkasta sig de förändrade bestämmelser
i fråga om pension, som kunde varda stadgade; *samt att* omförmälda
ålderstillägg skulle utgå af det under riksstatens åttonde hufvudtitel upp-
förda förslagsanslaget: ålderstillägg.

I anledning af berörda framställning har Riksdagen beslutit,

att ej mindre de ordinarie professorerna vid universiteten i Upsala och
Lund, med undantag af den Skytteanske professorn i Upsala, förste teo-
logie professorn derstädes samt professorerna inom teologiska fakulteten i
Lund, än äfven universitetens bibliotekarier och räntmästare skola ega att

efter fem års väl vitsordad tjenstgöring åtnjuta ett ålderstillägg å lönen af 500 kronor och efter ytterligare fem års sådan tjenstgöring ett andra ålderstillägg, likaledes af 500 kronor, med rätt för nuvarande professorer, bibliotekarier och räntmästare att i fråga om åtnjutande af ålderstillägg tillgodoräkna sig den tjenstgöringstid såsom ordinarie professor, bibliotekarie eller räntmästare, hvilken infallit före dessa bestämmelsers trädande i tillämpning, men med vilkor för inträde i rätten till ålderstillägg, att de vederbörande professor, bibliotekarie eller räntmästare tillkommande förmåner, i Upsala af åkerlott, humlegårdersättning och ved samt i Lund af ängslott eller vederlag därför, skola indragas och värdena af dessa förmåner i stället årligen ingå till vederbörande universitet för att i dess räkenskaper särskildt redovisas samt användas såsom bidrag till bestridande af utgifterna för ålderstilläggen;

att för dem, hvilka sålunda ega att komma i åtnjutande af ålderstillägg, äfvensom för den, som efter förenämnda bestämmelsers trädande i kraft blifver innehafvare af första teologie professuren i Upsala eller af professur inom teologiska fakulteten i Lund, 2,000 kronor utaf aflöningen skola utgöra tjenstgöringspenningar och återstoden skall anses såsom lön;

att tjensteman, som ingår på de nya bestämmelserna, skall, då han uppnått 65 lefnadsår, vara förpligtad att med oafkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjensten afgå, Eders Kongl. Maj:t dock obetaget att låta med afskedet anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjensten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i densamma kvarstå;

att sådan tjensteman, som nyss sagts, skall vara skyldig underkasta sig de förändrade bestämmelser i fråga om pension, som kunna varda stadgade;

samt *att* omförmälda ålderstillägg skola utgå af det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda förslagsanslaget: ålderstillägg.

6:o) Eders Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen, att *dels*, för att bereda åt hvar och en af de sex ordinarie amanuenserna vid universitetsbiblioteken i Upsala och Lund en aflöning utaf 2,500 kronor, deraf 1,000 kronor tjenstgöringspenningar, bevilja på ordinarie stat ett anslag af 2,000 kronor, med förbindelse för amanuenserna att vara underkastade den förändring i tjenstgöringsskyldighet, som framdeles må blifva bestämd, *dels ock* medgifva, att innehafvare af sådan befattning må efter fem års väl vitsordad tjenstgöring åtnjuta ett ålderstillägg å lönen af 500 kronor och efter ytterligare fem års sådan tjenstgöring ett andra ålderstillägg, likaledes af 500 kronor, med rätt för nuvarande innehafvare att i fråga om åtnjutande af ålders-

tillägg tillgodoräkna sig den tid, de efter sin utnämning till ordinare amanuenser tjenstgjort vid universitetsbibliotek, samt att dessa ålderstillägg må utgå af det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda förslagsanslaget: ålderstillägg.

Riksdagen anser det vara med billighet öfverensstämmande, att de aflöningsförmåner, som af Eders Kongl. Maj:t föreslagits för de ordinarie amanuenserna vid universitetsbiblioteken, blifva dem beredda, dervid Riksdagen emellertid förutsätter, att några dyrtidstillägg för de ifrågavarande tjänstemännen icke skola, efter det dessa aflöningar börjat tillämpas, ifrågakomma, afven om dyrtidstillägg skulle blifva öfriga statens tjänstemän beviljade.

Riksdagen får alltså anmäla, att Riksdagen, med bifall till Eders Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning, *dels* för att bereda åt hvar och en af de sex ordinarie amanuenserna vid universitetsbiblioteken i Upsala och Lund en aflöning utaf 2,500 kronor, deraf 1,000 kronor tjenstgöringspenningar, beviljat på ordinarie stat ett anslag af 2,000 kronor, med förbindelse för amanuenserna att vara underkastade den förändring i tjenstgöringsskyldighet, som framdeles må blifva bestämd; *dels ock* medgifvit, att innehafvare af sådan befattning må efter fem års väl vitsordad tjenstgöring åtnjuta ett ålderstillägg å lönen af 500 kronor och efter ytterligare fem års sådan tjenstgöring ett andra ålderstillägg, likaledes af 500 kronor, med rätt för nuvarande innehafvare att i fråga om åtnjutande af ålderstillägg tillgodoräkna sig den tid, de efter sin utnämning till ordinarie amanuenser tjenstgjort vid universitetsbibliotek, samt att dessa ålderstillägg må utgå af det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda förslagsanslaget: ålderstillägg.

7:o) Eders Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att på ordinarie stat bevilja dels till underhåll af ett farmakodynamiskt laboratorium vid den farmakologiska institutionen vid universitetet i Upsala 800 kronor, dels ock till vaktmästarebiträde vid samma institution 500 kronor.

På grund af hvad i ärendet förekommit har Riksdagen ansett sig böra bevilja omförmälda anslagsbelopp, dervid likväl Riksdagen beträffande den sistnämnda anslagsposten ansett dess benämning böra på nedan angifvet sätt förändras, utan att likväl Riksdagen härmed åsyftat någon förändrad användning af anslaget.

Riksdagen har alltså, med bifall till Eders Kongl. Maj:ts förevarande framställning, på ordinarie stat beviljat dels till underhåll af ett farmakodynamiskt laboratorium vid den farmakologiska institutionen vid universitetet i Upsala 800 kronor, dels ock till städning och upppassning vid samma institution 500 kronor.

8:o) Med bifall till Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen till aflöning af ett tekniskt biträde, under namn af preparator, för anatomiska institutionen vid universitetet i Lund på ordinarie stat beviljat ett anslag af 1,000 kronor.

9:o) Eders Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att till aflöning åt en assistent i matematik vid universitetet i Lund på ordinarie stat bevilja ett anslag af 1,500 kronor.

Då Riksdagen funnit det af Eders Kongl. Maj:t begärda anslagsbeloppet, hvilket varit för enahanda ändamål uppfördt å extra stat för åren 1900, 1901 och 1902, vara af stadigvarande behof påkalladt, har Riksdagen, med bifall till Eders Kongl. Maj:ts förevarande framställning, till aflöning åt en assistent i matematik vid universitetet i Lund på ordinarie stat beviljat ett anslag af 1,500 kronor.

10:o) Med bifall till Eders Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning har Riksdagen för ökning af anslaget till materiel för botaniska institutionen vid universitetet i Lund på ordinarie stat beviljat ett belopp af 1,500 kronor.

11:o) Eders Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att för höjning till ett belopp af 1,000 kronor af det enligt gällande stat för universitetet i Lund upptagna anslag till materiel för musikkapellet, nu 300 kronor, på ordinarie stat bevilja ett belopp af 700 kronor.

Då Riksdagen funnit giltiga skäl vara anförda till stöd för detta förslag, har Riksdagen, med bifall till Eders Kongl. Maj:ts förevarande framställning, för höjning till ett belopp af 1,000 kronor af det enligt gällande stat för universitetet i Lund upptagna anslag till materiel för musikkapellet, nu 300 kronor, på ordinarie stat beviljat ett belopp af 700 kronor.

12:o) Eders Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att *dels* till höjning af den nu bestämda aflöningen, 2,000 kronor, för kapellmästaretjensten vid universitetet i Lund till 2,500 kronor på ordinarie stat bevilja ett anslag af 500 kronor, med förbindelse för kapellmästaren att vara underkastad den förändring i tjänstgöringsskyldighet, som framdeles må blifva bestämd, *dels ock* medgifva, att två ålderstillägg, hvarterda å 500 kronor, må efter fem och tio års väl vitsordad tjänstgöring åtnjutas af bemälda kapellmästare, med rätt för den nuvarande kapellmästaren att i fråga om åtnjutande af ålderstillägg tillgodoräkna sig den tid, han efter sitt tillträde

till kapellmästarebefattningen tjenstgjort i densamma, samt att ålders-tilläggen må utgå af det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda förslagsanslaget: ålderstillägg.

Med afseende å de löneförmåner, som åtnjutas af kapellmästaren vid universitetet i Upsala, och på de skäl, som i öfrigt blifvit till stöd för framställningen åberopade, har Riksdagen ansett sig böra bevilja den ifrågasatta förhöjningen af kapellmästarens i Lund begynnelseaflöning äfvensom tillerkänna honom rätt till ett ålderstillägg å 500 kronor efter fem års väl vitsordad tjenstgöring; hvaremot Riksdagen icke funnit anledning bevilja det föreslagna andra ålderstillägget.

Riksdagen får alltså anmäla, att Eders Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifallits, att Riksdagen till höjning af den nu bestämda aflöningen, 2,000 kronor, för kapellmästaretjensten vid universitetet i Lund till 2,500 kronor på ordinarie stat beviljat ett anslag af 500 kronor, med förbindelse för kapellmästaren att vara underkastad den förändring i tjenstgöringsskyldighet, som framdeles må blifva bestämd, äfvensom medgifvit, att ett ålderstillägg å 500 kronor må efter fem års väl vitsordad tjenstgöring åtnjutas af bemälde kapellmästare, med rätt för den nuvarande kapellmästaren att i fråga om åtnjutande af ålderstillägg tillgodoräkna sig den tid, han efter sitt tillträde till kapellmästarebefattningen tjenstgjort i densamma, samt att ålderstillägget må utgå af det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda förslagsanslaget: ålderstillägg.

Riksdagens i punkten 5:o) här ofvan anmälda beslut föranleder icke höjning af anslaget till universitetet, hvaremot genom de beslut, som under punkterna 6:o)—12:o) anmälts, nyssnämnda anslag, nu 848,224 kronor, ökas med sammanlagdt 8,500 kronor, eller till 856,724 kronor.

Karolinska mediko-kirurgiska institutet.

13:o) Med bifall till Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen beslutit,

att de ordinarie professorerna vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, med undantag af innehafvaren utaf den Malmstenska professuren, skola ega att efter fem års väl vitsordad tjenstgöring åtnjuta ett ålderstillägg å lönen af 500 kronor och efter ytterligare fem års sådan tjenstgöring ett andra ålderstillägg likaledes af 500 kronor, med rätt för innehafvare af sådan ordinarie professorsbefattning, hvarom nu är fråga, att för åtnjutande af ålderstillägg tillgodoräkna sig den tjenstgöringstid såsom

ordinarie professor, hvilken infallit före dessa bestämmelsers trädande i tillämpning;

att för dem, hvilka sålunda ega att komma i åtnjutande af ålders-tillägg, 2,000 kronor utaf aflöningen skola utgöra tjänstgöringspenningar och återstoden skall anses såsom lön;

att tjänsteman, som ingår på de nya bestämmelserna, skall, då han uppnått 65 lefnadsår, vara förpligtad att med oafkortad lön såsom pension å allmänna indragningsstaten från tjänsten afgå, Eders Kongl. Maj:t dock obetaget att låta med afskedet anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjänsten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i densamma kvarstå;

att sådan tjänsteman, som nyss sagts, skall vara skyldig underkasta sig de förändrade bestämmelser i fråga om pension, som kunna vardas stadgade; samt

att omförmälda ålderstillägg skola utgå af det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda förslagsanslaget: ålderstillägg.

14:o) Med bifall till Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen på ordinarie stat beviljat *dels* till arfvode åt en klinisk laborator vid karolinska mediko-kirurgiska institutet med tjänstgörings-skyldighet vid serafimerlasarettets kliniska laboratorium enligt närmare bestämmelser, som af Eders Kongl. Maj:t utfärdas, ett belopp af 3,000 kronor, *dels ock* till aflöning åt en vaktmästare vid institutet med tjänstgöringsskyldighet vid serafimerlasarettets kliniska laboratorium 1,050 kronor, deraf 300 kronor, utgörande ersättning för bostad och vedbrand, böra utgå endast så länge bostad icke lämpligen kan vaktmästaren beredas inom någon af institutets eller serafimerlasarettets byggnader, äfvensom medgifvit, att bemälde vaktmästare må ega att komma i åtnjutande af två ålderstillägg, hvarterda å 100 kronor, efter fem och tio års väl vitsordad tjänstgöring samt att dessa ålderstillägg må utgå af det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda förslagsanslaget: ålderstillägg.

Det af Riksdagen i punkten 13:o) anmälda beslut föranleder icke höjning af ordinarie anslaget till karolinska mediko-kirurgiska institutet.

Till följd af det beslut, som under punkten 14:o) blifvit af Riksdagen anmaldt, kommer nyssnämnda anslag, nu 206,250 kronor, att uppgå till 210,300 kronor.

Allmänna läroverken.

15:o) Eders Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att, under förutsättning att Stockholms stad tillhandahåller erforderliga och lämpliga lokaler, för upprättande af ett nytt femklassigt allmänt läroverk å Kungsholmen i Stockholm, med undervisning blott på reala linien och med i statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 11 januari 1902 angifven lönestat, ordinarie reservationsanslaget till allmänna läroverken må höjas med 15,750 kronor.

Den i statsrådsprotokollet omförmälda lönestaten upptager:

åt en rektor	kronor	4,000: —
» fem kolleger lön à kr. 1,500: —	»	7,500: —
» en musiklärare	»	450: —
» » teckningslärare	»	600: —
» » gymnastiklärare	»	600: —
» » skolläkare	»	100: —

summa kronor 13,250: —

hvarförutom erfordras ålderstillägg åt fem kol-

leger à kr. 500: —	»	2,500: —
--------------------	---	----------

eller tillsammans kronor 15,750: —

Riksdagen anser det vara genom utredningen i ärendet ådagalagdt, att det ifrågasatta nya läroverket är af behovet påkalladt, och har icke funnit anledning till anmärkning emot beräkningen af det erforderliga anslagsbeloppet. Beträffande förslaget, att anslaget skulle beviljas under den förutsättning, att Stockholms stad tillhandahåller erforderliga och lämpliga lokaler, utvisar statsrådsprotokollet, att Stockholms stadsfullmäktige genom beslut den 5 november 1900 tillförbundit staden icke blott att anskaffa lokal för läroverket, utan äfven att förse läroverkets rektor med bostad eller lemna honom hyresersättning; och har Riksdagen ansett sig böra bevilja det begärda anslaget under förutsättning, utöfver hvad af Eders Kongl. Maj:t föreslagits, att staden tillhandahåller jemväl tjenlig rektorsbostad eller skälig hyresersättning.

Riksdagen får alltså anmäla, att Riksdagen, i anledning af Eders Kongl. Maj:ts förevarande framställning, under förutsättning att Stockholms stad tillhandahåller för läroverket erforderliga och lämpliga lokaler äfvensom tjenlig bostad för läroverkets rektor eller skälig hyresersättning, för upp-

rättande af ett nytt femklassigt allmänt läroverk å Kungsholmen i Stockholm, med undervisning blott på reala linien och med följande lönestat:

åt en rektor	kronor	4,000: —
» fem kolleger lön à kr. 1,500: —	»	7,500: —
» en musiklärare	»	450: —
» » teckningslärare	»	600: —
» » gymnastiklärare	»	600: —
» » skolläkare	»	100: —
		summa kronor 13,250: —

jemte beräknade erforderliga ålderstillägg åt fem kolleger à kr. 500: —

» 2,500: —
 eller tillsammans kronor 15,750: —

höjt ordinarie reservationsanslaget till allmänna läroverken med 15,750 kronor.

16:o) Eders Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen, att, under förutsättning att Göteborgs stad tillhandahåller erforderliga och lämpliga lokaler, för upp- rättande af ett nytt femklassigt allmänt läroverk i östra delen af Göteborg med undervisning blott på reala linien och med i statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 11 januari 1902 angifven lönestat, ordinarie reservationsanslaget till allmänna läroverken må höjas med 15,250 kronor:

Den åberopade lönestaten är af följande innehåll:

åt en rektor	kronor	3,500: —
» fem kolleger à 1,500 kronor	»	7,500: —
» en musiklärare	»	450: —
» teckningslärare	»	600: —
» gymnastiklärare	»	600: —
» skolläkare	»	100: —
		summa kronor 12,750: —

Härtill borde läggas ålderstillägg åt fem kolleger à 500 kronor

» 2,500: —
 summa kronor 15,250: —

Att ett nytt femklassigt läroverk i Göteborg är af behofvet påkalladt, anser Riksdagen vara genom hvad i ärendet förekommit ådagalagdt; och har Riksdagen icke funnit anledning till anmärkning emot beräkningen af det för läroverket behöfliga anslagsbeloppet. I öfverensstämmelse med hvad Riksdagen under nästföregående punkt yttrat, anser sig emellertid Riks-

dagen, som vill erinra, att enligt i statsrådsprotokollet meddelad upplysning stadsfullmäktige i Göteborg förklarar staden vara villig ej blott att anskaffa lokaler för det nya läroverket, utan äfven att förse dess rektor med bostad eller hushyresersättning, att det begärda anslaget bör af Riksdagen beviljas under förutsättning, utöfver hvad af Eders Kongl. Maj:t föreslagits, att staden tillhandahåller jemväl tjenlig rektorsbostad eller skälighyresersättning.

Riksdagen får alltså anmäla, att Riksdagen, i anledning af Eders Kongl. Maj:t:s förevarande framställning, under förutsättning att Göteborgs stad tillhandahåller för läroverket erforderliga och lämpliga lokaler äfvensom tjenlig bostad för läroverkets rektor eller skälighyresersättning, för upprättande af ett nytt femklassigt allmänt läroverk i östra delen af Göteborg, med undervisning blott på reala linien och med följande lönestat:

åt en rektor	kronor	3,500: —
» fem kolleger à 1,500 kronor	»	7,500: —
» en musiklärare	»	450: —
» en teckningslärare	»	600: —
» en gymnastiklärare	»	600: —
» en skolläkare	»	100: —
	summa kronor	12,750: —
jemte beräknade erforderliga ålderstillägg åt fem kolleger à 500 kronor	»	2,500: —
	summa kronor	15,250: —

höjt ordinarie reservationsanslaget till allmänna läroverken med 15,250 kronor.

17:o) Eders Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen, att, under förutsättning att Malmö stad tillhandahåller erforderliga och lämpliga lokaler, för upprättande af ett nytt femklassigt allmänt läroverk i Malmö, med undervisning blott på reala linien och med samma stat, som blifvit föreslagen för det nya läroverket i Göteborg, nyssberörda anslag må höjas med 15,250 kronor.

Den åberopade lönestaten återfinnes under nästföregående punkt 16:o), angående inrättande af ett nytt allmänt läroverk i Göteborg.

Riksdagen finner behofvet af det ifrågasatta nya läroverket vara genom utredningen i ärendet visadt och har icke funnit anledning att emot beräkningen af anslagets belopp framställa någon anmärkning. Med afseende å förslaget, att anslaget skulle beviljas under den förutsättning, att Malmö stad tillhandahåller lokaler för läroverket, har Riksdagen allenast velat an-

märka, att staden synes böra härutöfver tillförbindas att äfven upplåta bostad för det blifvande läroverkets rektor eller bereda honom skälig hyresersättning.

Under åberopande af hvad sålunda blifvit anfördt, får Riksdagen anmäla, att Riksdagen, i anledning af Eders Kongl. Maj:ts förevarande framställning, under förutsättning att Malmö stad tillhandahåller för läroverket erforderliga och lämpliga lokaler äfvensom tjenlig bostad för läroverkets rektor eller skälig hyresersättning, för upprättande af ett nytt femklassigt allmänt läroverk i Malmö, med undervisning blott på reala linien och med följande stat:

åt en rektor	kronor	3,500: —
» fem kolleger à 1,500 kronor	»	7,500: —
» en musiklärare	»	450: —
» teckningslärare	»	600: —
» gymnastiklärare	»	600: —
» skolläkare	»	100: —
	summa kronor	12,750: —
jemte beräknade erforderliga ålderstillägg åt fem kol-		
leger à 500 kronor	»	2,500: —
	summa kronor	15,250: —

höjt ordinarie reservationsanslaget till allmänna läroverken med 15,250 kronor.

På grund af Riksdagens under punkterna 15:o—17:o anmälda beslut, kommer anslaget till allmänna läroverken, nu utgörande 3,284,361 kronor, att uppgå till 3,330,611 kronor.

Understöd åt enskilda läroverk.

18:o) Eders Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att höja anslaget till understöd åt enskilda läroverk med 25,000 kronor samt medgifva, att från anslaget må enligt de närmare bestämmelser, Eders Kongl. Maj:t kan finna godt meddela, utgå understöd dels åt enskilda läroverk, hvilkas undervisningsformer och metoder af Eders Kongl. Maj:t pröfvas lämpliga, med högst 9,000 kronor åt sådana läroverk, som förbereda till mogenhetspröfning, och högst 3,000 kronor åt sådana, som motsvara femklassiga allmänna läroverk med tillägg af en särskild afslutningskurs, dels ock åt

seminariekurser, hvilka afse utbildande af lärarinnor för högre flickskolor, samskolor och familjer, med högst 1,500 kronor för hvarje läsafdelning.

Riksdagen anser giltiga skäl vara anförda såväl för den äskade höjningen af det ifrågavarande anslagets belopp som för förslaget derom, att af anslaget skulle kunna meddelas understöd äfven åt seminariekurser, hvilka afse utbildande af lärarinnor för högre flickskolor, samskolor och familjer, och har i öfrigt icke funnit annat att emot framställningen erinra, än att, då skolor, exempelvis samskolor, under vissa förutsättningar kunna vara berättigade till understöd såväl enligt de för utdelning från nu ifrågavarande anslag gällande grunder som enligt bestämmelserna för användningen af anslaget till högre skolor för qvinlig ungdom, om hvilket senare anslag i nästföljande punkt 19:o förmäles, Riksdagen förutsätter, att anslag icke kommer att för samma skola beviljas från båda de omförmälda anslagen.

Riksdagen får alltså anmäla, att Riksdagen, med bifall till Eders Kongl. Maj:ts förevarande framställning, höjt anslaget till understöd åt enskilda läroverk med 25,000 kronor samt medgifvit, att från anslaget må, enligt de närmare bestämmelser Eders Kongl. Maj:t kan finna godt meddelas, utgå understöd dels åt enskilda läroverk, hvilkas undervisningsformer och metoder af Eders Kongl. Maj:t pröfvas lämpliga, med högst 9,000 kronor åt sådana läroverk, som förbereda till mogenhetspröfning, och högst 3,000 kronor åt sådana, som motsvara femklassiga allmänna läroverk med tillägg af en särskild afslutningskurs, dels ock åt seminariekurser, hvilka afse utbildande af lärarinnor för högre flickskolor, samskolor och familjer, med högst 1,500 kronor för hvarje läsafdelning.

Genom detta beslut har anslaget, hvilket i riksstaten är upptaget såsom förslagsanslag å högst 35,000 kronor, ökats till högst 60,000 kronor.

Högre skolor för qvinlig ungdom.

19:o) Eders Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att *dels* medgifva, att i enlighet med de i statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 11 januari 1902 angifna grunder statsunderstöd må tilldelas högre skolor för qvinlig ungdom och sådana samskolor, som äro upprättade å orter, der allmänt läroverk för gossar ej finnes, samt att ett årligt bidrag må lemnas till pensionsinrättningen för lärarinnor vid Sveriges högre skolor för qvinlig ungdom, motsvarande högst 30 kronor för hvar och en af de delegare, som erlägga årsafgift, *dels ock* för ifrågavarande ändamål höja anslaget till högre skolor för qvinlig ungdom med 160,000 kronor eller från 200,000 kronor till 360,000 kronor.

Grunderna för erhållande af statsbidrag till omförmälda skolor skulle enligt departementschefens till åberopade statsrådsprotokollet afgifna förslag blifva följande:

a) att skolan, oberäknadt s. k. förberedande klasser, skall meddela undervisning i minst fem årsklasser och under senaste tre år, hvarunder statsunderstöd åtnjutits, hafva haft i medeltal minst 30 lärjungar, tillhörande sistnämnda årsklasser, eller, beträffande nytillkommande skola, vid den tid, då ansökning om statsbidrag göres, räkna minst 30 lärjungar i sist berörda klasser;

b) att kommun eller enskilde donatorer, med det undantag, hvarom i c) här nedan förmäles, till skolans uppehållande skola lemna bidrag, hvars värde för år räknadt uppgår till minst samma belopp som statsunderstödet;

c) att åt skola, som i a) nämnts, kan tilldelas statsunderstöd af högst 45 kronor för hvar och en af dess lärjungar i klasserna öfver de förberedande, med iakttagande härvid, dels att detta understöd må utgå med högst 4,500 kronor till hvarje skola, dels att hvarje i a) nämnd skola, som meddelar undervisning i huslig ekonomi, må för detta ändamål kunna tilläggas ett särskildt understöd af högst 1,000 kronor, för hvilket särskilda understöd motsvarande bidrag af kommun eller enskilde donatorer ej erfordras;

d) att genom intyg af vid skolan anställd legitimerad läkare skall styrkas, att anordningarna vid skolan äro i hygieniskt hänseende tillfredsställande och undervisningen så ordnad, att öfveranstängning af lärjungarne derigenom icke föranledes;

e) att lärjungar till det antal, som af Eders Kongl. Maj:t, med hänsyn tagen till såväl understödets belopp som antalet lärjungar och läsafdelningar vid skolan, bestämmes, skola erhålla undervisning i skolan dels kostnadsfritt och dels mot en årsafgift, som icke öfverstiger 50 kronor;

f) att årlig berättelse skall afgifvas om skolans verksamhet; samt

g) att skolan skall vara underkastad den kontroll och de bestämmelser i öfrigt, som Eders Kongl. Maj:t kan finna godt föreskrifva.

Beträffande förslaget om fastställande af i vissa afseenden förändrade grunder för omförmälda skolors rätt att från ifrågavarande anslag erhålla statsbidrag får Riksdagen anföra följande.

Förslaget derom att de angifna grunderna skulle gälla, utom högre skolor för qvinlig ungdom, äfven vissa samskolor gifver Riksdagen anledning erinra, att, då utlåtande och förslag rörande de allmänna läroverkens organisation läres vara att inom kort förvänta från den för ändamålet till-

satta komité, och komitén torde kunna väntas dervid äfven afgifva förslag om ordnande eller understödjande af samskolor å orter, hvilkas folkmängd icke anses betingade bibehållande eller inrättande af allmänna läroverk, det icke synes lämpligt att nu medgifva, att från förevarande anslag, hvilket hufvudsakligen torde böra afse uppmuntrande af skolor för qvinlig ungdom, skulle kunna utgå understöd till andra samskolor än dem, som vid de nya grundernas trädande i tillämpning redan äro i åtnjutande af statsbidrag från ifrågavarande anslag.

Momentet c) af Eders Kongl. Maj:ts förslag innehåller vissa på det erforderliga statsanslagets belopp väsentligt inverkan nya vilkor. Till en början har nemligen föreslagits, att statsunderstöd till skola, hvilket enligt motsvarande moment i nu gällande kongl. kungörelsen den 29 maj 1896 kan beviljas med högst 30 kronor för hvar och en af skolans lärjungar i klasserna öfver de förberedande, dock med högst 3,000 kronor till hvarje skola, hädanefter skulle kunna utgå med belopp intill 45 kronor för hvar och en af skolans lärjungar i nämnda klasser och för hvarje skola intill 4,500 kronor.

Riksdagen, som ansett sig böra medgifva den sålunda ifrågasatta förhöjningen af de till de särskilda skolorna utgående anslagens maximibelopp, har emellertid funnit det anmärkningsvärdt, att, under det förslagen om dylik förhöjning från början hufvudsakligen föranledts af önskvärdheten att förbättra lärarinnornas aflöningsförmåner, Eders Kongl. Maj:ts förslag icke innefattar någon bestämmelse angående skyldighet för sådan med statsmedel understödd skola att bereda sina lärarinnor skälig aflöning. På grund häraf har Riksdagen funnit de föreslagna bestämmelserna böra i nämnda afseende fullständigas. Riksdagen har såsom ett vilkor för statsanslagets åtnjutande föreskrifvit, att ämneslärarinna vid af staten understödd skola, hvilken lärarinna har sin hufvudsakliga tjänstgöring i klasserna öfver de förberedande, skall för 24 timmars undervisning i veckan under 36 läsveckor om året, påsk- och pingstferier samt tillfälliga lofdagar inberäknade, erhålla aflöning, uppgående minst till ordinarie folkskolelärarinnas inom samma kommun för åtta månaders tjänstgöring bestämda lägsta aflöning med inberäknande af naturaförmånerna, eller, om ordinarie folkskolelärarinna icke är inom kommunen anställd, lägsta lagstadgade lön för ordinarie folkskolelärarinna, likaledes med inberäknande af naturaförmånerna, samt för mindre eller större antal läsveckor eller veckotimmar i proportion härtill. Emellertid har Riksdagen ansett giltigheten af nämnda vilkor böra på det sätt begränsas, att detsamma förklaras skola intill år 1909 tillämpas endast med afseende å statsbidrag till skola, som vid den tid, då de nya grunderna träda i tillämpning, ej är i åtnjutande af statsbidrag, äfvensom hvad angår skola, som vid nämnda tidpunkt är af staten under-

stödd, för tilldelande åt densamma af statsbidrag till högre belopp, än den då uppbär.

Hvarje från förevarande anslag till viss skola utbetaldt statsunderstöd skall enligt nu gällande vilkor motsvaras af bidrag till skolans uppehäl- lande till minst samma värde för år räknadt från kommun eller enskilde donatorer; och gäller följaktligen detta vilkor äfven för sådana särskilda understöd för undervisning i huslig ekonomi, som intill belopp af 500 kronor kunna tilläggas skola, der sådan undervisning meddelas. Understöd af sistnämnda beskaffenhet skulle emellertid enligt momenten b) och c) i de af Eders Kongl. Maj:t föreslagna grunderna kunna meddelas utan att motsvarande bidrag af kommun eller enskilde donatorer skulle erfordras, i sammanhang hvarmed föreslagits höjning af statsunderstödet maximi- belopp till 1,000 kronor. Den sålunda ifrågasatta förändringen i grun- derna för utdelning af understöd från ifrågavarande anslag har Riksdagen icke ansett sig kunna bifalla, då enligt Riksdagens mening bestämmelsen om ett statsunderstödet motsvarande bidrag från kommuner eller enskilde, såsom innebärande den mest betryggande garantien för undervisningens ändamålsenliga anordning, icke bör eftergifvas beträffande någon del af de från förevarande anslag utgående understödsbelopp; och har vid sådant förhållande Riksdagen ansett sig icke heller böra bevilja den föreslagna höjningen af de nu ifrågavarande statsunderstödens belopp.

Momentet d) i de föreslagna grunderna är afsedt att ersätta det i kongl. kungörelsen den 29 maj 1896 upptagna vilkor, »att genom intyg af vederbörande eforalstyrelse blifvit styrkt, ej mindre att anordningarna vid skolan äro i hygieniskt hänseende tillfredsställande och undervisningen så ordnad, att öfveranstängning af lärjungarne derigenom icke föranledes, än äfven att legitimerad läkare är vid skolan anställd». Då Riksdagen icke funnit den härutinnan föreslagna förändringen vara ändamålsenlig, har Riksdagen ansett de i förevarande afseende nu gällande bestämmelser böra bibehållas oförändrade.

Icke heller den förändring, som innefattas i momentet e) i de af Eders Kongl. Maj:t föreslagna grunderna, har Riksdagen ansett sig böra med- gifva. För närvarande äro icke några särskilda grunder angifna, till hvilka Eders Kongl. Maj:t har att taga hänsyn vid bestämmandet af det antal lärjungar, som i viss skola böra erhålla undervisning kostnadsfritt eller mot nedsatt afgift; och Riksdagen anser, att utom statsunderstödet belopp samt antalet af skolans lärjungar och läsafdelningar äfven andra omständigheter, exempelvis skolans ekonomiska ställning, kunna vara af beskaffenhet att böra inverka på Eders Kongl. Maj:ts beslut i berörda af- seende. Vid sådant förhållande och med hänsyn dertill, att, enligt hvad

statsrådsprotokollet synes utvisa, skyldigheten att mottaga frielever eller ofullständigt betalande elever är för vissa skolor synnerligen betungande, har Riksdagen, som finner höjning i understödets belopp icke böra föranleda skärpning af skolans omförmälda skyldighet, ansett lämpligt, att äfven nu ifrågavarande bestämmelse bibehålles vid sin nuvarande lydelse, på det Eders Kongl. Maj:t må vara oförhindrad att efter de i hvarje särskildt fall sig företeende omständigheter bestämma antalet elever, hvilka kostnadsfritt eller emot nedsatt afgift böra vid viss skola erhålla undervisning.

Beträffande de delar af förslaget till grunder för utdelning af ifrågavarande statsbidrag, om hvilka Riksdagen icke särskildt uttalat sig, har Riksdagen icke funnit anledning till erinran.

Förslaget att till pensionsinrättningen för lärarinnor vid Sveriges högre skolor för qvinlig ungdom skulle lemnas visst årligt bidrag har Riksdagen ansett sig böra bifalla, ehuru det icke undgått Riksdagens uppmärksamhet, att endast ett fåtal bland lärarinnorna, och dessa i allmänhet jemförelsevis unga, skulle häraf draga fördel, under det att för de äldre lärarinnorna möjligheten att erhålla pension icke enligt Eders Kongl. Maj:ts förslag skulle underlättas.

I beloppet af det föreslagna statsanslaget har Riksdagen ansett annan förändring icke böra vidtagas, än att, med hänsyn till Riksdagens beslut beträffande de särskilda understöden för undervisning i huslig ekonomi, det för sådana understöd beräknade beloppet af 25,000 kronor blifvit nedsatt till 12,500 kronor, och således anslagets slutsiffra minskats till 347,500 kronor.

Riksdagen anser sig slutligen böra erinra om sitt under nästföregående punkt 18:o) gjorda uttalande, att understöd icke bör för samma skola beviljas både från anslaget till understöd åt enskilda läroverk och från anslaget till högre skolor för qvinlig ungdom.

Under åberopande af hvad sålunda blifvit anfördt, får Riksdagen anmäla, att Riksdagen, i anledning af Eders Kongl. Maj:ts förevarande framställning,

dels godkänt följande grunder för tilldelande af statsunderstöd åt högre skolor för qvinlig ungdom och sådana å orter, der allmänt läroverk för gossar ej finnes, upprättade samskolor, som vid dessa grundens trädande i tillämpning redan äro i åtnjutande af statsbidrag från förevarande anslag, nemligen:

a) att skolan, oberäknadt s. k. förberedande klasser, skall meddela undervisning i minst fem årsklasser och under senaste tre år, hvarunder statsunderstöd åtnjutits, hafva haft i medeltal minst 30 lärjungar, tillhörande sistnämnda årsklasser, eller, beträffande nytillkommande skola,

vid den tid, då ansökning om statsbidrag göres, räkna minst 30 lärjungar i sist berörda klasser;

b) att kommun eller enskilde donatorer till skolans uppehållande skola lemna bidrag, hvars värde för år räknadt uppgår till minst samma belopp som statsunderstödet;

c) att åt skola, som i a) nämnts, kan tilldelas statsunderstöd af högst 45 kronor för hvar och en af dess lärjungar i klasserna öfver de förberedande, med iakttagande härvid, dels att detta understöd må utgå med högst 4,500 kronor till hvarje skola, dels att hvarje i a) nämnd skola, som meddelar undervisning i huslig ekonomi, må för detta ändamål kunna tilläggas ett särskildt understöd af högst 500 kronor;

d) att genom intyg af vederbörande eforalstyrelse blifvit styrkt, ej mindre att anordningarna vid skolan äro i hygieniskt hänseende tillfredsställande och undervisningen så ordnad, att öfveraussträngning af lärjungarne derigenom icke föranledes, än äfven att legitimerad läkare är vid skolan anställd;

e) att ämneslärarinna, som har sin hufvudsakliga tjänstgöring i klasserna öfver de förberedande, skall för tjugufyra timmars undervisning i veckan under trettiosex läsveckor om året, påsk- och pingstferier samt tillfälliga lofdagar inberäknade, erhålla aflöning, uppgående minst till ordinarie folkskolelärarinnas inom samma kommun för åtta månaders tjänstgöring bestämda lägsta aflöning med inberäkning af naturaförmånerna, eller, om ordinarie folkskolelärarinna icke är inom kommunen anställd, lägsta lagstadgade lön för ordinarie folkskolelärarinna, likaledes med inberäkning af naturaförmånerna, samt för mindre eller större antal läsveckor eller veckotimmar i proportion härtill;

f) att lärjungar till det antal, som af Eders Kongl. Maj:t bestämmes, skola erhålla undervisning i skolan dels kostnadsfritt och dels mot en årsafgift, som icke öfverstiger 50 kronor;

g) att årlig berättelse skall afgifvas om skolans verksamhet; samt

h) att skolan skall vara underkastad den kontroll och de bestämmelser i öfrigt, som Eders Kongl. Maj:t kan finna godt föreskrifva;

skolande emellertid det under e) upptagna vilkor intill år 1909 tillämpas endast med afseende å statsbidrag till skola, som vid dessa grundens trädande i tillämpning ej är i åtnjutande deraf, äfvensom, hvad angår en vid nämnda tidpunkt af staten understödd skola, för tilldelande åt densamma af statsbidrag till högre belopp, än den då uppbär;

dels medgifvit, att ett årligt bidrag må lemnas till pensionsinrättningen för lärarinnor vid Sveriges högre skolor för qvinlig ungdom, motsvarande högst 30 kronor för hvar och en af de delegare, som erlægga årsafgift;

dels ock för ifrågavarande ändamål höjt anslaget till högre skolor för qvinlig ungdom med ett belopp af 147,500 kronor eller från 200,000 kronor till 347,500 kronor.

Folkundervisningen.

20:o) Eders Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen, att, för beredande af medel för tillgodoseende af vissa lärares och lärarinnors rätt till ålderstillägg, anslaget till seminarier för folkskolelärares bildande måtte ökas med 1,100 kronor.

Af statsrådsprotokollet i detta ärende inhemtas, att det begärda anslaget enligt inom ecklesiastikdepartementet gjord beräkning visat sig behöfligt för att under år 1903 bereda medel till ålderstillägg enligt behörigen fastställda grunder dels åt musiklärare och musiklärarinnor vid folkskolelärare- och folkskolelärarinneseminarierna och dels åt lärare, som äro förordnade att uppehålla undervisning i läseämnena vid seminariernas öfningskolor.

På grund af den i detta ärende meddelade utredning, har Riksdagen, med bifall till Eders Kongl. Maj:ts förevarande fränställning, för beredande af medel för tillgodoseende af ofvan omförmälda lärares och lärarinnors rätt till ålderstillägg, höjt anslaget till seminarier för folkskolelärares bildande med 1,100 kronor.

På grund häraf har detta anslag, nu 346,325 kronor, höjts till 347,425 kronor.

21:o) På sätt Riksdagen i särskild skrifvelse annäler, har Riksdagen, med bifall till Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, dels godkänt de i statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för den 11 januari 1902 angifna grunder för aflönande i vissa fall af vikarie för lärare eller lärarinna vid högre folkskola, med rätt för Eders Kongl. Maj:t att, när i särskilda fall omständigheterna dertill föranleda, meddela understöd af statsmedel för ifrågavarande ändamål utan hinder deraf att någon afvikelse från nämnda grunder egt rum, dels ock för ändamålet på ordinarie stat uppfört ett förslagsanslag med titel »bidrag till aflönande af vikarie för lärare vid högre folkskola» å 2,000 kronor.

22:o) Uti en inom Riksdagen väckt motion har föreslagits, bland annat, att Riksdagen måtte antaga följande ändringar i de bestämmelser för erhallande af statsbidrag för undervisning i slöjd, som innefattas i kongl. kungörelsen af den 25 maj 1900:

att till § 1 fogas ett mom. 3 af följande lydelse:

Om i dylik folkskola eller slöjdafdelning, som omfattar samtliga till en af särskild lärare eller lärarinna undervisad folkskoleafdelning hörande gossar, det i mom. 1 och 2 af denna § bestämda minimiantalet ej uppnås, må denna omständighet ej utgöra hinder för statsbidragets erhållande på öfriga här ofvan angifna villkor, för så vidt samtliga vid folkskolan eller folkskoleafdelningen i fråga inskrifne gossar deltagit i slöjdundervisningen;

att till § 2 lägges ett lika lydande moment med den ändring, att ordet gossar här utbytes mot ordet flickor;

att tredje stycket i § 1 mom. 1 får följande lydelse:

att samma undervisning under året pågått 136 timmar med minst två och högst sex timmar i veckan, i sistnämnda fall fördelade på minst två dagar;

att § 3 får följande ändrade lydelse:

Om i folkskola — — — meddelats åtminstone 34 timmar, fördelade på sätt, som i § 1 föreskrifvits, eger skoldistriktet — — — bekomma mot timantalet svarande andel af det statsbidrag, — — — erhållas;

att § 4 får följande ändrade lydelse:

Har slöjdundervisning — — — skoldistriktet erhålla så stor andel af de i §§ 1 och 2 omförmälda statsbidrag, som motsvarar det antal timmar, undervisning uti — — — pågått minst 12 veckor och att slöjdtimmarerna — — — meddelats;

att i § 4 orden »hela, på angifvet sätt beräknade, månader» utbytas mot orden »timmar, på angifvet sätt fördelade»;

att i tredje stycket af § 6 orden »utgå för hvarje — — — understödsbelopp» utbytas mot orden »utgå för det antal timmar undervisningen pågått»; samt

att fjerde stycket af samma § utgår.

Ofvannämnda paragrafer i den nu gällande kongl. kungörelsen angående statsbidrag för undervisning i slöjd af den 25 maj 1900 hafva följande lydelse:

§ 1.

1. Skoldistrikt, som i folkskola eller särskild slöjdskola för gossar anordnat undervisning i slöjd, bestående i träslöjd jemte andra lämpliga slöjdarter, eger för hvarje sådan skola, i hvilken under ett kalenderår minst tio gossar varit för deltagande i slöjdundervisningen vid hvarje läs-termins början inskrifna och, så länge de tillhört skolan, i allmänhet uti denna undervisning deltagit, af statsmedel erhålla ett understöd för samma år å åttio kronor, dock under villkor

att, enligt intyg af vederbörande folkskoleinspektör eller i Stockholm af stadens konsistorium, slöjdundervisningen varit på ändamålsenligt sätt anordnad, utan att undervisningen i folkskolans öfriga läroämnen derigenom eftersatts,

att samma undervisning under året pågått minst fyra timmar i veckan under åtta månader, *eller* två timmar i veckan under två månader, fyra timmar i veckan under fyra månader och sex timmar i veckan, fördelade på minst två dagar, under två månader, *eller ock* fyra timmar i veckan under två månader och sex timmar i veckan, fördelade på minst två dagar, under fyra månader, hvarje månad i alla dessa fall beräknad till trettio dagar,

samt att tiden för slöjdundervisningen sammanfallit med arbetstiden i den skola, till hvilken de slöjdande gossarne hört, *eller ock* till en del med denna skolas och till återstående delen, dock ej mera än en fjerdedel, med småskolas eller fortsättnings-skolas inom distriktet arbetstid.

2. Om i dylik folkskola eller särskild slöjdskola antalet af de i slöjdundervisningen deltagande varit så stort, att de för denna undervisning fördelats på två eller flera afdelningar, eger skoldistriktet likaledes på ofvan angifna vilkor för hvarje sådan slöjdafdelning, i hvilken antalet slöjdande uppgått till minst femton, erhålla ett årligt understöd af statsmedel å åttio kronor.

§ 2.

Skoldistrikt, som i folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola för flickor anordnat undervisning i slöjd, bestående i stickning, linnesömnad, stoppning och lappning samt der omständigheterna så medgifva, klädsömnad, spanad, väfning och flättningsarbeten, eger under enahanda vilkor, som i § 1 äro angifna, för hvarje skola, i hvilken minst tio, och hvarje slöjdafdelning, i hvilken minst tjugufem flickor deltagit uti ifrågavarande undervisning, erhålla af statsmedel ett årligt understöd å fyrtio kronor.

§ 3.

Om i folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola undervisning i slöjd väl icke pågått den i § 1 föreskrifna tiden, men meddelats åtminstone två timmar i veckan under två månader och fyra timmar i veckan under sex månader, *eller* fyra timmar i veckan under sju månader, *eller ock* fyra timmar i veckan under sex månader, eger skoldistriktet, derest öfriga i §§ 1 och 2 omförmälda vilkor blifvit uppfyllda, för hvarje skola eller slöjdafdelning bekomma i de två första af här angifna fall sju åttonde-

delar och i sista fallet tre fjerdedelar utaf det statsbidrag, som enligt nyssnämnda §§ kunnat erhållas.

§ 4.

Har slöjdundervisning anordnats å allenast en af de stationer, mellan hvilka flyttande skola flyttar, eller i endast en afdelning af sådan fast skola, hvilkens särskilda afdelningar undervisas olika tider af året, eger skoldistriktet erhålla en åttendedel af de i §§ 1 och 2 omnämnda statsbidrag för hvarje hel månad, beräknad till trettio dagar, undervisning uti ifrågavarande ämne meddelats, dock under förutsättning

att de i §§ 1 och 2 föreskrifna villkor angående dels slöjdundervisningens ändamålsenliga anordnande utan eftersättande af undervisningen i öfriga ämnen, dels ock antalet i denna undervisning deltagande och samma undervisnings förhållande till skolans eller annan skolas arbetstid blifvit uppfyllda,

samt att slöjdundervisningen under det år, för hvilket statsbidrag ifrågasättes, pågått minst tre månader och att slöjdtimmarne under året, fördelade enligt de i § 1 omnämnda grunder, uppgått till ett sammanlagdt antal af minst fyra timmar för hvarje vecka, undervisningen meddelats.

§ 6.

För utbekommande af statsbidrag enligt förestående stadganden böra hinder ej möta deraf

att slöjdundervisningen till följd af farsot måst för någon tid inställas, eller

att två eller flere slöjdafdelningar under året förenats till ett mindre antal, i hvilket fall statsbidrag såväl före som efter sammanslagningen må för en hvar slöjdafdelning utgå för hvarje hel månad, undervisningen pågått, med en åttendedel af det å afdelningen eljest belöpande årliga understödsbelopp, eller

att antalet slöjdande barn vid hösttermins början nedgått under tio, i hvilket fall statsbidrag må utgå med en åttendedel af det årliga understödsbeloppet för hvarje hel månad, slöjdundervisningen under vårterminen i enlighet med gifna föreskrifter fortgått, eller

att vid flyttande skola de slöjdande gossarne eller flickorna äro fördelade på de olika stationerna.

Till stöd för sitt förslag hafva motionärerna anført bland annat följande.

»De bestämmelser, som sedan år 1894 varit gällande för erhållande af statsbidrag för undervisning i slöjd, hafva föranledt många svårigheter

och oegentligheter, hufvudsakligen beroende derpå, att man i fråga om dessa statsbidrag slagit in på en väg, som icke förut beträddts på något område af folkundervisningen, nemligen att bestämma statsbidragen i förhållande till lärjungeantalet, medan desamma på alla andra områden af folkundervisningen bestämmas i förhållande till lärarekrafternas antal. Visserligen sökte man vid 1900 års riksdag genom att dels omformulera, dels närmare specificera dessa bestämmelser afhjälpa de mest i ögonen fallande svårigheterna, men detta skedde på ett sådant sätt, att derigenom nya svårigheter och förvecklingar uppstodo. Från flera håll i landet har till oss ingått uppmaning att å nyo framkomma med de yrkanden, som vi rörande detta ämne i motion till nämnda års Riksdag afgäfvö, och enligt hvad vi förspört, hafva flere af landsortsrepresentanterna i Andra Kammaren från skoldistrikt inom sina valkretsar erhållit anmaningar i enahanda syfte. Detta har föranlåtit oss att å nyo påkalla Riksdagens pröfning af de ändringsförslag rörande villkoren för statsbidrag till slöjdskolor, som vi vid 1900 års riksdag framstälde, och dertill ytterligare foga de ändringsförslag, som vid tillämpningen af kongl. kungörelsen den 25 maj 1900 angående statsbidrag för undervisning i slöjd befunnits af behovet påkallade.

I nämnda kungörelse stadgas bland andra villkor för statsbidrags erhållande, att i hvarje skola skall finnas minst tio slöjdande samt att, om de slöjdande fördelats på två eller flera afdelningar, antalet slöjdaude i hvarje afdelning måste utgöra minst 15 gossar eller 25 flickor. Den förra af dessa bestämmelser ställer sig hindrande i vägen för anordnandet af slöjdundervisningen i små, fattiga församlingar med litet barnantal. Vid frågans behandling i Andra Kammaren under 1900 års riksdag påpekade biskop von Schéele, att af Gotlands 86 skoldistrikt voro 34 med hänsyn till folkmängd och barnantal så små, att det vore i högsta grad osannolikt, att man der skulle kunna för både gossar och flickor få understöd till slöjdundervisningen, och att flera af dessa skoldistrikt vore så små, att det knappast vore tänkbart, att man enligt nu gällande grunder skulle kunna erhålla statsunderstöd för undervisning i vare sig manlig eller qvinlig slöjd. Vid ett hastigt genomseende af en folkskollärare-matrikel, som angifver barnantalet i hvarje egentlig folkskola, ha vi funnit ett 40-tal sådana skolor i skilda delar af landet med ett barnantal, understigande 20. Under antagande, att alla dessa skolor äro samskolor med ungefär lika antal gossar och flickor, skulle ingen af dessa skolor kunna erhålla någon andel af statsanslaget för undervisning i vare sig manlig eller qvinlig slöjd. Om i hvarje sådant skoldistrikt en slöjdskola för gossar och en för flickor skulle komma till stånd, och villkoret om ett visst minimi-

antal slöjdande ej stode hindrande i vägen för statsbidrags erhållande, skulle det för undervisning i slöjd utgående statsanslaget genom dessa skolors tillkomst ökas med högst 4,800 kronor, och vi kunna icke inse, hvarför Riksdagen för en så jämförelsevis ringa summa skall lägga hinder i vägen för barnen i här omnämnda skolor att erhålla den för deras utkomst och framtid så viktiga undervisningen i slöjd, som staten genom anslag bereder barnen i andra mera lyckligt lottade församlingar tillfälle att erhålla. Det torde nemligen i regel vara så förhållandet, att just sådana små församlingar eller skoldistrikt, som här omnämnts, ha allra svårast att bära de utgifter, som äro med folkskoleväsendet förbundna. Det påpekades ock af biskop von Schéele i hans förutnämnda anförande, att man på Gotland bland andra åtgärder för statsunderstöds vinnande äfven tillgripit den att från småskolan till folkskolan uppflytta barn, som ännu icke varit fullt mogna för en sådan flyttning. Måhända begagnar man sig äfven i andra landsändar af en sådan taktik, och kommer sålunda på dessa ställen bestämmelsen i fråga att menligt inverka på skolans arbete i dess helhet.

Af Kongl. Maj:ts berättelse om hvad i rikets styrelse sedan sista Riksdags sammanträde sig tilldragit framgår, att år 1900 funnos i riket 4,989 folkskolor och 1,778 mindre folkskolor eller tillsammans 6,767 med en lärarepersonal af 9,355 personer och 523,152 barn, och att understöd för främjande af undervisning i slöjd för år 1901 utgått till 7,036 slöjdskolor och slöjdafdelningar med tillsammans 368,085 kronor. Då de flesta folkskolor och mindre folkskolor äro samskolor och sålunda vid hvardera af dem borde anordnas en slöjdskola för gossar och en för flickor samt öfriga skolor i allmänhet hafva så stort barnantal, att undervisningen i slöjd måste vid hvarje skola fördelas på två eller flera afdelningar, hvadan slöjdskolornas och slöjdafdelningarnas antal borde vara inemot 14,000, så framgår tydligt, att det ännu återstår mycket att önska, innan hvarje folkskolebarn kan blifva i tillfälle att komma i åtnjutande af den undervisning i slöjd, som i våra dagar mer än någonsin tillföre torde vara af behovet påkallad, sedan industrien dragit så många arbetskrafter från hemmen och föräldrarna i allmänhet hvarken ega tid eller förmåga att bibringa sina barn den undervisning i slöjd, som under forna dagar utgjorde hufvudbeståndsdelen i den uppfostran, som barnen i allmoge hemmen erhöllo.

Då emellertid de folkskolor, som hafva så litet barnantal, att statsbidrag för undervisning i vare sig manlig eller qvinlig slöjd för dem ej kan erhållas, äro — såsom här visats — jämförelsevis få, så torde förnämsta orsaken till klagomålen öfver bestämmelserna angående minimiantalet

slöjdande härleda sig från den bestämmelsen, som afser slöjdafdelningen. I synnerhet har bestämmelsen, att i hvarje slöjdafdelning för flickor antalet slöjdande skall vara minst 25, verkat hinderligt för anordnande af slöjd-undervisning vid åtskilliga skolor. Om t. ex. i en folkskola finnas 49 flickor, så är det olämpligt, för att ej säga omöjligt, att sammanhålla dessa i en enda slöjdafdelning, ty *en* lärarinna kan icke nöjaktigt på en gång undervisa dem alla. Men om de nu delas, så att det blir 25 lärjungar i ena afdelningen och 24 i den andra, så erhålles statsbidrag endast till den ena afdelningen.

I tätare befolkade samhällen, der folkskolan delats i två eller flera afdelningar med hvar sin lärare eller lärarinna, torde det ofta vara af stor vikt både med hänsyn till slöjdlokal och lärarekrafter, att sådan afdelnings gossar eller flickor kunna få sammanhållas i en slöjdafdelning; men om sådan folkskoleafdelning t. ex. omfattade 14 gossar och 24 flickor, skulle hvarken för gossar eller flickor någon med statsbidrag understödd slöjdafdelning af ifrågavarande folkskoleafdelning kunna bildas, utan måste under sådana omständigheter barnen från denna folkskoleafdelning i och för slöjdundervisningen sammanföras med barn från annan eller andra folkskoleafdelningar, hvarigenom svåra olägenheter kunna uppstå med afseende på anordningen af undervisningen i öfriga folkskolans ämnen, i synnerhet der -- såsom väl oftast torde vara fallet -- de olika slöjdafdelningarna hafva gemensam slöjdlokal, som skiftevis måste användas, under det undervisningen samtidigt pågår i andra ämnen inom öfriga folkskoleafdelningar på platsen.

En annan bestämmelse i kungörelsen i fråga har likaledes föranlett åtskilliga obehagliga förvecklingar. Det har nemligen i nämnda kungörelse införts en ny grundsats för betalningen. Arbetet skall utgöras efter *en* grundsats, betalningen efter *en annan*. Det skall slöjdas efter timmar och veckor, men betalningen skall utgå efter månad, och det en månad om 30 dagar. Vidare är bestämdt, att betalningen skall utgå endast efter *hel* månad, under det slöjdtiden skall rätta sig efter skoltiden, som ju under en termin kan omfatta t. ex. 10, 11, 16 eller 17 veckor och sålunda icke sammanfaller med jemna månader om 30 dagar. Man måste derfor om-arbeta skolreglementens §§, som handla om terminernas längd, och dervid låta hänsynen till slöjdundervisningen vara den dominerande. Detta kan naturligtvis afhjelpas dermed, att bestämmelserna om statsbidragets erhållande efter hel månad beräknadt strykas och att bidraget beräknas efter timmar eller veckor med maximum 80 eller 40 kronor för helt läsår.»

I likhet med motionärerna hyser Riksdagen tvifvel derom, huruvida tillfredsställande bestämmelser med afseende å statens bidrag till slöjdunder-

visningen kunna vinnas med bibehållande af den grund för beräkningen af dessa bidrags belopp, att desamma skola hufvudsakligen vara beroende af skolornas lärjungeantal, och håller före, att statsbidragen möjligen hellre borde bestämmas i förhållande till lärarnes antal och afföningar, dervid garanti mot missbruk skulle vinnas genom förpligtelse för vederbörande skoldistrikt att i viss proportion till lönen bidraga till slöjdlärares afföning.

Under förutsättning, att den nuvarande grunden emellertid kommer att tills vidare bibehållas, har Riksdagen angående motionärernas förslag velat anföra följande.

Motionen afser till en början beredande af rättighet för skola att under viss angifven förutsättning erhålla statsbidrag för derstädes meddelad slöjdundervisning utan hinder deraf, att skolans lärjungar icke uppgå till det antal, som i §§ 1 och 2 af den i ämnet gällande kungörelse bestämmas såsom villkor för statsbidrags erhållande. I afseende härå får Riksdagen erinra, att Riksdagen i skrifvelse den 14 maj 1900 angående regleringen af utgifterna under riksstatens åtonde hufvudtitel, jemte det Riksdagen godkänt grunder för utdelande af statsbidrag till främjande af undervisningen i slöjd, tillika medgifvit, att Eders Kongl. Maj:t finge, när i särskilda fall omständigheterna dertill föranledde, meddela understöd af statsmedel för ifrågavarande ändamål utan hinder deraf, att någon afvikelse från de fastställda grunderna egt rum. Riksdagen har ock inhemtat, att Eders Kongl. Maj:t vid åtskilliga tillfällen medgifvit, att statsbidrag finge utgå till skola utan hinder deraf, att eleverna vid skolan icke under hela den årliga lästiden uppgått till föreskrifvet antal. Då sålunda motionen delvis åsyftar att genom uttryckligt stadgande tillerkänna skola en rättighet, hvilken redan nu synes kunna efter hos Eders Kongl. Maj:t gjord ansökning förvärfvas, och Riksdagen anser hvad motionärerna anfört äfven i öfrigt icke sakna berättigande, om än närmare utredning synes vara af nöden före besluts fattande om ändring i förevarande bestämmelser, har Riksdagen ansett sig böra göra framställning derom, att Eders Kongl. Maj:t måtte taga i öfvervägande, huruvida ändring i bestämmelserna i den af motionärerna angifna riktning må anses böra vidtagas, och i sådant fall derom till Riksdagen afgifva förslag.

Motionärernas förslag om ändringar i tredje stycket af § 1 mom. 1 samt i §§ 3, 4 och 6 afse uteslutande förenkling af beräkningssättet med afseende å statsanslagets belopp. Då Riksdagen har sig bekant, att tillämpningen af de nu gällande föreskrifterna med afseende å beloppens beräkning vållat svårigheter, hvilka synas kunna undvikas genom antagande af beräkningsgrunder, hvilka närmare öfverensstämma med de af motionärerna

förordade, anser Riksdagen sig böra äska en utredning äfven i detta afseende.

Riksdagen får alltså i anledning af förenämnda motion anhålla, att Eders Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida, på grund af hvad Riksdagen här ofvan anfört, någon förändring i gällande bestämmelser angående statsbidrag för undervisning i slöjd må böra vidtagas och, derest så befinnes vara fallet, till Riksdagen inkomma med det förslag i ämnet, hvartill förhållandena må föranleda.

På grund af Riksdagens under punkterna 20:o) och 21:o) anmälda beslut har anslaget till folkundervisningen, nu 6,457,325 kronor, ökats med 3,100 kronor eller till 6,460,425 kronor.

De tekniska läroverken.

23:o) Eders Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att dels, till ombildning af det nuvarande lektoratet i konstruktion af enkla maskindelar vid tekniska högskolan med en å stat uppförd aflöning af 3,000 kronor till en professur i konstruktion af maskinelement och hissinnrättningar m. m. med en aflöning af 6,000 kronor, deraf 4,000 kronor lön och 2,000 kronor tjänstgöringspenningar, bevilja ett ordinarie anslag af 3,000 kronor, dels ock, med indragning af ett å ordinarie stat uppfördt arfvode å 2,000 kronor till en extra lärare i väg- och vattenbyggnadskonst vid tekniska högskolan, till upprättande af en professur i vattenbyggnadskonst vid högskolan på ordinarie stat anslå 6,000 kronor, deraf 4,000 kronor såsom lön och 2,000 kronor såsom tjänstgöringspenningar, vid bifall hvartill staten för högskolan skulle komma att ökas med 4,000 kronor.

Riksdagen har, med afslag å Eders Kongl. Maj:ts förslag angående ombildning af det nuvarande lektoratet i konstruktion af enkla maskindelar till en professur i konstruktion af maskinelement och hissinnrättningar m. m., på extra stat för år 1903 anvisat till arfvode åt en extra lärare i konstruktion af enkla maskindelar ett anslag af 1,500 kronor eller samma belopp, som för åren från och med 1900 varit för ändamålet anvisadt.

Hvad åter angår förslaget om beviljande på ordinarie stat af anslag till upprättande af en professur i vattenbyggnadskonst, hvarigenom den nuvarande professuren i väg- och vattenbyggnadskonst skulle förändras till en professur i läran om väg- och brobyggnader, har Riksdagen med afseende å den stora omfattning och betydelse, som de ifrågavarande ämnena

hvar för sig ega, samt på de skäl, som i öfrigt till stöd för förslaget åberopats, ansett sig böra bifalla detsamma.

Riksdagen får alltså anmäla, att Riksdagen, med afslag å Eders Kongl. Maj:ts förslag derom, att till ombildning af det nuvarande lektoratet i konstruktion af enkla maskindelar vid tekniska högskolan med en å stat uppförd aflöning af 3,000 kronor till en professur i konstruktion af maskin-element och hissivrätträttningar m. m. med en aflöning af 6,000 kronor, måtte beviljas ett ordinarie anslag af 3,000 kronor, på extra stat för år 1903 anvisat till arfvode åt en extra lärare i konstruktion af enkla maskindelar ett anslag af 1,500 kronor; samt att Riksdagen, med bifall till Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, med indragning af det å ordinarie stat uppförda arfvode å 2,000 kronor till en extra lärare i väg- och vattenbyggnadskonst vid tekniska högskolan, till upprättande af en professur i vattenbyggnadskonst vid högskolan på ordinarie stat anslagit 6,000 kronor, deraf 4,000 kronor såsom lön och 2,000 kronor såsom tjänstgöringspenningar, och sålunda ökat staten för högskolan med 4,000 kronor.

24:o) Med bifall till Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen *dels*, med uteslutande ur den för Chalmers tekniska läroanstalt fastställda stat af deri upptagna anslag till undervisningsmateriel samt ersättning för handledning vid elevernas praktiska öfningar 1,300 kronor, till ersättning för anskaffad lokal till undervisning i skeppsbyggeri 2,000 kronor samt till ersättning för instruments, kartors, böckers och möblers underhåll och förökande äfvensom för reparationer, ved, ljus m. m. hvad skeppsbyggeriafdelningen beträffar 400 kronor eller tillhopa 3,700 kronor, på ordinarie stat beviljat:

till aflöning åt två vaktmästare med 800 kronor, utom	
fri bostad, åt hvardera	kronor 1,600: —
» höjning af anslaget till bibliotek, samlingar och laboratorium från 4,600 kronor till 9,000 kronor	» 4,400: —
» höjning af anslaget till verkstaden från 1,500 kronor till 2,000 kronor	» 500: —
» höjning af anslaget till uppvärmning, belysning och diverse utgifter från 4,000 kronor till 12,000 kronor	» 8,000: —

eller sammanlagdt 14,500 kronor, och sålunda ökat staten för läroanstalten med 10,800 kronor; *dels ock* medgifvit, att nyssnämnde två vaktmästare må efter fem års väl vitsordad tjänstgöring åtnjuta ett ålderstillägg af 100 kronor och efter ytterligare fem års sådan tjänstgöring ett andra ålderstillägg likaledes af 100 kronor, samt att dessa ålderstillägg må utgå

af det under riksstatens åttonde hufvudtitel uppförda förslagsanslaget: ålderstillägg.

25:o) Uti en den 14 mars 1902 till Riksdagen aflåten proposition (no 77) har Eders Kongl. Maj:t, under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för samma dag föreslagit Riksdagen medgifva, att lektorn vid tekniska elementarskolan i Borås Johan Rudolf Åkerlund finge för åtnjutande af ålderstillägg å sin nuvarande lön från början af år 1902 räkna sig till godo femton år af den tid från och med höstterminen 1880, hvarunder han på förordnande uppehållit en lektorsbefattning vid nämnda läroanstalt.

Riksdagen anser det vara med billighet öfverensstämmande, att lektorn Åkerlund i fråga om rätt till ålderstillägg får räkna sig till godo någon del af den tid, han på förordnande uppehållit den lektorsbefattning, hvaraf han numera är ordinarie innehafvare. I anledning af statskontorets erinran derom, att lektorerna vid de allmänna läroverken under vissa förutsättningar ega att i afseende å rätt till ålderstillägg räkna sig vikariatjämsgöring till godo, anser sig Riksdagen böra meddela, att, enligt hvad Riksdagens vederbörande utskott inhemtat, Åkerlund med goda vittnesord genomgått vissa prof för filosofisk kandidatexamen och under två läsår såsom elev deltagit i undervisningen vid tekniska högskolan, men deremot hvarken aflagt nämnda universitetsexamen eller afgangsexamen från tekniska högskolan. Med afseende härå har Riksdagen ansett Eders Kongl. Maj:ts framställning böra i så måtto bifallas, att Åkerlund berättigas att såsom ordinarie tjänstår räkna sig till godo den tid han efter ingången af år 1891 såsom vikarie uppehållit ifrågavarande lektorsbefattning.

Riksdagen får anmäla, att Eders Kongl. Maj:ts förevarande proposition på det sätt bifallits, att Riksdagen medgifvit, att lektorn vid tekniska elementarskolan i Borås Johan Rudolf Åkerlund må, för åtnjutande af ålderstillägg å sin nuvarande lön, såsom ordinarie tjänstår räkna sig till godo den tid från och med ingången af år 1891, hvarunder han på förordnande uppehållit en lektorsbefattning vid nämnda läroanstalt.

Riksdagens i punkten 25:o) här ofvan anmälda beslut föranleder icke någon ökning af anslaget till de tekniska läroverken, hvaremot genom de beslut, som Riksdagen i punkterna 23:o) och 24:o) anmält, nämnda anslag, nu 503,475 kronor, ökats med tillhoppa 14,800 kronor eller till 518,275 kronor.

Naturhistoriska riksmuseum.

26:o) Riksdagen har, med bifall till Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, *dels* på naturhistoriska riksmuseets ordinarie stat till aflöning åt en intendent i etnografi beviljat 5,000 kronor, deraf 4,000 kronor lön och 1,000 kronor tjänstgöringspenningar, med rätt till ålderstillägg i likhet med riksmuseets öfriga intendent, men med skyldighet att, derest i framtiden etnografiska afdelningen skiljes från riksmuseet och förenas med ett sjelfständigt etnografiskt museum, afgå från intendentsbefattningen, när Eders Kongl. Maj:ts så påfordrar, och i stället öfvertaga befattningen såsom föreståndare för ifrågavarande etnografiska museum, *dels ock* medgifvit, att, om nuvarande föreståndaren för riksmuseets etnografiska afdelning förflyttas till intendentsbefattningen i etnografi, han må i afseende å rätt till ålderstillägg räkna sig till godo den tid, han på förordnande innehaft föreståndarebefattningen.

27:o) Eders Kongl. Maj:ts har föreslagit, att riksmuseets anslag till honorarier åt yngre naturforskare för vetenskapliga bearbetningar af de i museet förvarade samlingar af naturföremål och till bekostande af sådana arbetens offentliggörande, nu 4,000 kronor, må höjas med 6,000 kronor eller till 10,000 kronor.

Riksdagen har funnit giltig anledning föreligga att bevilja någon förhöjning af ifrågavarande anslag; men då Riksdagen, som icke kunnat godkänna de grunder, enligt hvilka departementschefen ansett beloppet af honorarierna böra beräknas, håller före, att desamma böra, på sätt från början torde hafva varit afsedt, betraktas såsom stipendier för befrämjande af yngre naturforskares arbete vid riksmuseet, och icke såsom traktamenten, med hvilka deras lefnadskostnader skulle till fullo betäckas, har Riksdagen funnit sig böra bestämma höjningen i anslaget till allenast 2,000 kronor.

Riksdagen får alltså anmäla, att Riksdagen, i anledning af Eders Kongl. Maj:ts förevarande framställning, höjt naturhistoriska riksmuseets anslag till honorarier åt yngre naturforskare för vetenskapliga bearbetningar af de i museet förvarade samlingar af naturföremål och till bekostande af sådana arbetens offentliggörande, nu 4,000 kronor, med 2,000 kronor eller till 6,000 kronor.

Genom de af Riksdagen i punkterna 26:o) och 27:o) här ofvan anmälda beslut har anslaget till naturhistoriska riksmuseum, nu 77,450 kronor, ökats med tillhoppa 7,000 kronor eller till 84,450 kronor.

Undervisningsanstalter för döfstumma och blinda.

28:o) Med bifall till Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen *dels* för tillämpning af den utaf Riksdagen redan godkända aflöningsstat för de vid förskolan för blinda å Tomtebodas anställda lärarinnor samt för bestridande af förskolans utgifter i öfrigt på ordinarie stat uppfört ett anslag af 10,500 kronor; *dels ock* medgifvit, att vederbörande lärarinnor må i fråga om åtnjutande af ålderstillägg tillgodoräkna sig tid, hvarunder de vare sig före eller efter ny stats tillämpning innehafvt tjänst vid statens läroanstalter för blinda.

På grund häraf har anslaget till undervisningsanstalter för döfstumma och blinda, nu 262,450 kronor, höjts till 272,950 kronor.

Undervisningsanstalter för sinnesslöa barn.

29:o) Uti en till Riksdagen den 21 nästlidne mars aflåten proposition (n:o 76) har Eders Kongl. Maj:t, under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för nämnda dag, föreslagit Riksdagen medgifva, att i afseende å de för beviljande af understöd från anslaget till uppfostringsanstalter för sinnesslöa barn gällande grunder finge vidtagas de ändringar, att *dels* understöd för barn, intaget i sådan uppfostringsanstalt, finge åtnjutas under högst åtta år utan afseende å huruvida barnet vore intaget i försöksafdelning eller egentlig skolafdelning, dock att, så snart barn befunnits obildbart eller oförmöget till vidare utveckling, understöd för barnet ej vidare finge erhållas, *dels ock* till arbetshem för sinnesslöa årligt understöd till nu stadgadt belopp finge utgå för hvarje i arbetshemmet intagen sinnesslö elev, som genomgått en med statsbidrag understödd uppfostringsanstalt för sinnesslöa barn, intill dess sådan elev ansåges kunna öfverlemnas till enskild vård eller tjänst eller befunnes kunna utan det skydd och den ledning, som åtnjötes i arbetshemmet, bibehålla de färdigheter och goda seder, eleven under sin utbildning förvärfvat.

Lämpligheten af den förändring i grunderna för beviljande af understöd från anslaget till uppfostringsanstalter för sinnesslöa barn, att understöd för barn, intaget i sådan uppfostringsanstalt, hädanefter skulle få åtnjutas under högst åtta år, utan afseende å huruvida barnet är intaget i försöksafdelning eller egentlig skolafdelning, synes Riksdagen framgå af den

utredning, som i afseende härå blifvit åvägabragt; och har Riksdagen följaktligen ansett sig böra medgifva denna förändring.

Hvad åter angår förslaget derom, att till arbetshem för sinnesslöa årligt understöd till nu stadgad belopp skulle få utgå för hvarje i arbetshemmet intagen sinnesslö elev, som genomgått en med statsbidrag understödd uppfostringsanstalt för sinnesslöa barn, intill dess sådan elev anses kunna öfverlemnas till enskild vård eller tjenst eller befinnes kunna utan det skydd och den ledning, som åtnjutes i arbetshemmet, bibehålla de färdigheter och goda seder, eleven under sin utbildning förvärfvat, har Riksdagen visserligen funnit beaktansvärda skäl vara anförda äfven för den i detta afseende föreslagna förändringen; men Riksdagen har med afseende å förslagets genomgripande betydelse i fråga om arbetshemmens uppgift och förmåga att bereda utrymme åt inträdessökande elever ansett, att, innan denna fråga definitivt afgöres, fullständigare utredning angående de fördelar och olägenheter, som kunna väntas blifva följden af en förändring i förevarande afseende, bör åvägabringas. Emellertid framgår af statsrådsprotokollet i ärendet, att, då anslagen till arbetshem för sinnesslöa börjat utbetalas med ingången af år 1898, den tid af fem år, hvarunder anslag enligt nu gällande bestämmelser högst får utgå för hvarje i arbetshem intagen elev, snart är tilländalupen för samtliga de elever, som den 1 januari 1898 vunnit inträde vid sådan anstalt, samt att vederbörande styrelser för arbetshemmen sakna medel att utan statsunderstöd underhålla der intagna elever och fördenskull måste, derest utsträckning af tiden för anslags erhållande ej kan åstadkommas, vara betänkta på att återbörda en del af eleverna till deras hem eller till deras respektive kommuner, emot hvilken åtgärd emellertid starka betänkligheter uttalats med hänsyn till det behof af vård, som för flertalet af dessa elever fortfarande anses förefinnas. På grund häraf har Riksdagen funnit sig böra i afbidan på den definitiva lösningen af förevarande fråga medgifva, att understöd till arbetshem för sinnesslöa må tills vidare för hvarje der intagen elev utgå under två år utöfver den tid af högst fem år, som i sådant afseende är föreskrifven i kongl. kungörelsen den 28 maj 1897 eller sålunda under högst sju år.

Under åberopande af hvad sålunda blifvit anfördt, får Riksdagen anmäla, att Eders Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifallits, att Riksdagen medgifvit, att i afseende å de för beviljande af understöd från anslaget till uppfostringsanstalter för sinnesslöa barn gällande grunder må vidtagas de ändringar, att understöd för barn, intaget i sådan uppfostringsanstalt, må åtnjutas under högst åtta år utan afseende å huruvida barnet är intaget i försöksafdelning eller egentlig skolafdelning, dock att,

så snart barn befunnits obildbart eller oförmöget till vidare utveckling, understöd för barnet ej vidare må erhållas; samt *att* till arbetshem för sinnesslöa årligt understöd till nu stadgadt belopp må tills vidare utgå under högst sju år för hvarje i arbetshemmet intagen sinnesslö elev, som genomgått en med statsbidrag understödd uppfostringsanstalt för sinnesslöa barn, intill dess sådan elev anses kunna öfverlemnas till enskild vård eller tjänst eller befinnes kunna utan det skydd och den ledning, som åtnjutes i arbetshemmet, bibehålla de färdigheter och goda seder, eleven under sin utbildning förvärfvat.

Uppfostringsanstalter för vanartade och i sedligt afseende försummade barn.

30:o) Eders Kongl. Maj:t har i särskild proposition den 29 november 1901 (n:o 30) föreslagit Riksdagen, bland annat, att, för att användas såsom bidrag till bestridande af kostnaderna för *uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn*, på ordinarie stat under riksstatens åttonde hufvudtitel bevilja ett förslagsanslag med titel »uppfostringsanstalter för vanartade och i sedligt afseende försummade barn» å 70,000 kronor.

På sätt Riksdagen i särskild skrifvelse anmäler, har denna framställning blifvit af Riksdagen bifallen.

Skrifmaterialier och expenser, ved m. m.

31:o) Beträffande öfriga ordinarie anslag, som i riksstaten för innevarande år finnas under åttonde hufvudtiteln upptagna, har Eders Kongl. Maj:t icke föreslagit annan ändring, än att, för jemnande af hufvudtitelns slutsumma, förslagsanslaget till *skrifmaterialier och expenser, ved m. m.*, för år 1902 upptaget till 16,035 kronor, måtte höjas med 4 kronor eller till 16,039 kronor.

Riksdagen har för år 1903 fastställt samtliga ordinarie anslag under denna hufvudtitel, som här ofvan icke blifvit särskildt omförmälda, till samma belopp som i innevarande års riksstat; dock att till jemnande af hufvudtitelns slutsumma anslaget till *skrifmaterialier och expenser, ved m. m.*, hvilket anslag kommer att i riksstaten uppföras under den förändrade benämningen: »skrifmaterialier och expenser, ved m. m. (deraf till domkapitlens expeditioner högst 7,150 kronor), förslagsanslag» blifvit minskadt med 6 kronor eller från 16,035 kronor till 16,029 kronor.

Extra anslag.

För tillfälliga behof, hänförliga under åttonde hufvudtiteln, hafva följande anslag beviljats.

Riks- och landsarkiven.

32:o) På grund af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen till *arfvoden åt extra ordinarie tjänstemän i riksarkivet* på extra stat för år 1903 anvisat ett belopp af 1,700 kronor.

33:o) Till fortsatt utgifvande i tryck af sådana *skrifter och handlingar, som äro af vigt för fäderneslandets historia*, har Riksdagen, med bifall till Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, beviljat för år 1903 ett extra anslag af 3,000 kronor, eller samma belopp, som under flera föregående år för berörda ändamålet beviljats.

34:o) På grund af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, har Riksdagen till fortsatt utgifvande genom riksarkivet af »*Svenska riksdagsakter jemte andra handlingar, som höra till statsförfattningens historia under tidehvarfvet 1521—1718*», på extra stat för år 1903 beviljat ett anslag af 1,500 kronor.

35:o) Uti en till Riksdagen aflåten, den 7 mars 1902 dagtecknad proposition (n:o 54) har Eders Kongl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att, under medgifvande, att den kronans byggnad i Visby, som hittills inrymt persedelförråd för Gotlands infanteriregemente, jemte tillhörande tomt finge upplåtas till lokal för förvaring af äldre arkivalier från Gotlands län, på extra stat för år 1903 anvisa ett belopp af 37,650 kronor, deraf 21,650 kronor för byggnadens anordnande till arkivlokal och dess

förseende med erforderlig inredning och möbler samt 16,000 kronor till uppförande af en verkstads- och bostadsbyggnad vid Tingstäde för Gotlands truppers behof.

Enligt den af departementschefen vid detta ärendes föredragning omfördälda plan, som legat till grund för de åtgärder, som hittills vidtagits för ordnande af landsarkivväsendet i riket och för hvilken blifvit närmare redogjort i det vid 1897 års statsverksproposition fogade statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden, skulle arkivalierna från Gotland icke förvaras i något af de tre landsarkiven i Vadstena, Upsala eller Lund, utan qvarstanna på ön och samlas i någon eldsäker lokal i Visby. Då den byggnad, som i enlighet med nämnda plan nu skulle för ändamålet tagas i besittning, synes Riksdagen möjligen kunna vara härtill lämplig, har Riksdagen ansett sig böra bevilja det anslagsbelopp af 16,000 kronor, som enligt Eders Kongl. Maj:ts framställning skulle från åttonde hufvudtiteln utgå i ersättning för det att byggnaden med tomt icke vidare skulle kunna för försvarsändamål disponeras och som skulle användas för uppförande af en verkstads- och bostadsbyggnad vid Tingstäde för Gotlands truppers behof.

Hvad deremot angår förslaget om beviljande af 21,650 kronor för byggnadens anordnande till arkivlokal och dess förseende med erforderlig inredning och möbler, har Riksdagen vid granskning af kostnadsberäkningarna funnit, att med afseende å den jemförelsevis ringa mängden af de arkivalier, som skulle blifva i byggnaden förvarade och då efter deras sammanföring anlåtande af dem endast undantagsvis torde ifrågakomma, planen för byggnadens iståndsättande, inredning och möblering är vida mera omfattande, än behofvet kräfver. För väsentligen nedsatt kostnad torde sådana anordningar kunna vidtagas, hvarigenom antingen inom den ifrågavarande byggnaden eller annorstädes inom Visby nödigt utrymme kunde beredas för arkivaliernas förvaring; och anser Riksdagen på grund häraf, att ny plan för anordning af arkivlokal samt dess inredning och möblering bör uppgöras och att, först då en sådan efter behofvet afpassad plan föreligger, nödigt anslag bör för ändamålet af Riksdagen beviljas.

I sammanhang med det förnyade förslag, som sålunda torde vara att till Riksdagen införfvänta, synes jemväl böra lemnas utredning såväl angående det sätt, hvarpå de delar af ifrågavarande byggnad, som icke äro för arkivaliers förvarande behöfliga, eller, derest arkivlokal skulle annorstädes inredas, byggnaden i dess helhet lämpligen må kunna för annat allmänt ändamål användas, och dels angående de kostnader, som för arkivaliernas ordnande och vård må vara erforderliga, i hvilket sistnämnda afseende Riksdagen vill erinra derom, att riksarkivarién i skrifvelse till Eders Kongl. Maj:t den 10 augusti 1899 anført, att vården af det gotländska

arkivet lämpligen kunde öfverlätas åt någon tjänsteman vid allmänna läroverket eller landsstaten eller hos domkapitlet, sedan han vid riksarkivet eller något af landsarkiven inhemtat nödig kännedom om arkivväsendet.

Under åberopande af hvad sålunda blifvit anfördt, får Riksdagen anmäla, att Riksdagen, med bifall till hvad Eders Kongl. Maj:t i sådant afseende föreslagit, under medgifvande, att den kronans byggnad i Visby, som hitills inrymt persedelförråd för Gotlands infanteriregemente, jemte tillhörande tomt må upplätas till lokal för förvaring af äldre arkivalier från Gotlands län, på extra stat för år 1903 anvisat ett belopp af 16,000 kronor till uppförande af en verkstads- och bostadsbyggnad vid Tingstäde för Gotlands truppers behof samt att Eders Kongl. Maj:ts förslag om anvisande af 21,650 kronor för byggnadens anordnande till arkivlokal och dess förseende med erforderlig inredning och möbler icke af Riksdagen bifallits.

Nationalmuseum.

36:o) Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, har Riksdagen jemväl för år 1903 anvisat ett extra anslag af 5,100 kronor för vård, underhåll och tillökning af *statens konstindustriella samlingar*.

37:o) I anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, har Riksdagen, i likhet med hvad för åren 1899—1902 egt rum, för anordnande af *nattlig bevakning vid nationalmuseibygnaden* beviljat på extra stat för år 1903 ett anslag af 2,000 kronor.

38:o) På grund af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, har Riksdagen, i likhet med hvad för åren 1901 och 1902 egt rum, för *biträde vid vård och tillhandahållande af handtecknings- och gravyr-samlingen* i nationalmuseum äfvensom för vetenskaplig bearbetning af museets samlingar på extra stat för år 1903 anvisat ett belopp af 2,000 kronor.

Lifrustkammaren.

39:o) Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, har Riksdagen, i likhet med hvad som skett för innevarande år, för *tillsyn, underhåll och vård af lifrustkammarens samlingar* på extra stat för år 1903 anvisat ett belopp af 6,200 kronor.

Domkapitlens expeditioner.

40:o) Vidare får Riksdagen anmäla, att Riksdagen, med bifall till Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, för *betäckande af brister i domkapitlens expeditionskassor samt för oförutsedda, oundgängliga behof vid deras expeditioner*, på extra stat för år 1903 beviljat ett belopp af 2,500 kronor.

Universitetet.

41:o) Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, har Riksdagen för inköp, enligt uppgjord specifikation, af *instrument och preparat med mera för ett farmakodynamiskt laboratorium vid den farmakologiska institutionen* vid universitetet i Upsala på extra stat för år 1903 beviljat ett anslag af 3,500 kronor.

42:o) På grund af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, har Riksdagen, i likhet med hvad för åren 1899—1902 egt rum, till arfvode åt en lärare vid universitetet i Upsala, som kan finnas villig och lämplig att derstädes meddela *undervisning i finsk-ugriska språk*, särskildt lappska och finska, på extra stat för år 1903 beviljat ett anslag af 2,500 kronor.

43:o) Sedan 1900 års Riksdag på Eders Kongl. Maj:ts framställning beviljat för anställande under ytterligare sex år vid universitetet i Upsala af *lektorer i tyska, franska och engelska språken* ett anslag af 36,000 kronor, hvaraf på extra stat för hvartdera af åren 1901 och 1902 anvisats 6,000 kronor, har Eders Kongl. Maj:t nu föreslagit, att af omförmälda anslag måtte på extra stat för år 1903 anvisas ett belopp af likaledes 6,000 kronor.

Riksdagen har till lektorer i tyska, franska och engelska språken vid universitetet i Upsala af förut beviljadtt anslag på extra stat för år 1903 anvisat 6,000 kronor.

44:o) I anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, har Riksdagen, i likhet med hvad för åren 1900—1902 egt rum, på extra stat för år 1903 anvisat ett belopp af 3,500 kronor till *arfvoden åt extra ordinarie amanuenser vid universitetsbiblioteket i Upsala*.

45:o) Sedan 1900 års Riksdag, på framställning af Eders Kongl. Maj:t, till uppförande och utrustning, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med uppgjorda ritningar och förslag, af en *ny laboratoriebyggnad för institutionen för allmän och analytisk kemi vid universitetet i Upsala* beviljat ett anslag af 294,408 kronor, hvaraf på extra stat för år 1901 anvisats ett belopp af 150,000 kronor samt för år 1902 ytterligare 100,000 kronor, har Eders Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen att af omförmälda anslag på extra stat för år 1903 anvisa återstoden eller 44,408 kronor.

Riksdagen har till uppförande och utrustning af en ny laboratoriebyggnad för institutionen för allmän och analytisk kemi vid universitetet i Upsala på extra stat för år 1903 af förut beviljadtt anslag anvisat återstoden, 44,408 kronor.

46:o) Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, har Riksdagen för *utgifvande i tryck af vederbörligen granskade anteckningar efter föreläsningar, hållna inom juridiska fakulteterna vid rikets universitet*, på extra stat för år 1903 anvisat ett belopp af 4,000 kronor, att användas enligt de närmare föreskrifter, Eders Kongl. Maj:t kan finna godt bestämma.

47:o) Sedan, på framställning af Eders Kongl. Maj:t, 1901 års Riksdag för anställande under ytterligare sex år vid universitetet i Lund af *lektorer i tyska, franska och engelska språken* beviljat ett anslag af 36,000 kronor, deraf på extra stat för år 1902 anvisats 6,000 kronor, har Eders Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen att af omförmälda anslag på extra stat för år 1903 anvisa ett belopp af 6,000 kronor.

Riksdagen har till lektorer i tyska, franska och engelska språken vid universitetet i Lund af förut beviljadtt anslag på extra stat för år 1903 anvisat 6,000 kronor.

48:o) Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, har Riksdagen, i likhet med hvad för hvar och ett af åren 1901 och 1902 egt rum, på extra stat för år 1903 beviljat ett anslag af 3,000 kronor för uppehållande af *undervisning i entomologi* och vård af de entomologiska samlingarna vid universitetet i Lund, att utgå under förutsättning att fullt lämplig person för tjänstgöringens bestridande finnes att tillgå.

49:o) På grund af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, har Riksdagen, i likhet med hvad för hvar och ett af åren 1892—1902 egt rum, såsom *personligt lönetillägg* för år 1903 åt *akademikamreraren i*

Lund Oscar Gerhard Regnell, på extra stat för sistnämnda år beviljat 750 kronor, deraf 150 kronor såsom tjänstgöringspenningar.

50:o) I anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, har Riksdagen, i likhet med hvad för hvart och ett af åren 1900—1902 egt rum, till arfvoden åt *extra biträden vid universitetsbiblioteket i Lund* för år 1903 på extra stat anvisat ett belopp af 2,500 kronor.

51:o) Sedan 1900 års Riksdag dels medgifvit, att det af Riksdagen år 1897 beviljade extra anslag af 168,000 kronor till ny- och tillbyggnad för biblioteket vid universitetet i Lund finge i stället användas för uppförande — i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de i statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 13 januari 1900 omförmälda ritningar och förslag, ändrade i öfverensstämmelse med hvad Riksdagen i skrifvelse den 14 maj 1900 beträffande detta ämne angifvit — af en till Helgonabacken förlagd *nybyggnad för biblioteket*, dels ock för samma nybyggnad beviljat ett ytterligare extra anslag af 127,000 kronor samt häraf på extra stat för år 1901 anvisat 75,000 kronor, har Eders Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1903 anvisa återstoden, 52,000 kronor, af det för omförmälda nybyggnad beviljade anslaget.

Riksdagen har af det utaf Riksdagen år 1900 beviljade ytterligare anslag å 127,000 kronor till uppförande af en nybyggnad för universitetsbiblioteket i Lund på extra stat för år 1903 anvisat återstående beloppet 52,000 kronor.

52:o) Sedan 1901 års Riksdag, med bifall till derom af Eders Kongl. Maj:t framställd proposition, såsom bidrag för vissa *nybyggnads- och ändringsarbeten m. m. vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund* beviljat ett anslag af högst 256,000 kronor, att användas i den mån motsvarande belopp af ett utaf Malmöhus läns landsting beviljad anslag å enahanda summa för ändamålet toges i anspråk och under den kontroll, Eders Kongl. Maj:t kunde finna lämpligt föreskrifva, hvarjemte Riksdagen utaf det sålunda beviljade anslaget på extra stat för år 1902 anvisat ett belopp af 128,000 kronor, har Eders Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1903 anvisa återstoden af det för omförmälda ändamål beviljade anslag, eller högst 128,000 kronor.

Riksdagen har på extra stat för år 1903 anvisat återstoden af det såsom bidrag för vissa nybyggnads- och ändringsarbeten m. m. vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund af 1901 års Riksdag beviljade anslag af högst 256,000 kronor, eller högst 128,000 kronor.

Karolinska mediko-kirurgiska institutet.

53:o) På grund af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen till arfvode åt en *amanuens vid karolinska mediko-kirurgiska institutets medicinska poliklinik å serafimerlasarettet* på extra stat för år 1903 anvisat ett belopp af 750 kronor.

54:o) Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen till arfvode åt en *amanuens vid karolinska mediko-kirurgiska institutets kirurgiska poliklinik å serafimerlasarettet* på extra stat för år 1903 anvisat ett belopp af 750 kronor.

55:o) Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen till arfvode åt en *amanuens vid karolinska mediko-kirurgiska institutets oftalmiatrika poliklinik å serafimerlasarettet* på extra stat för år 1903 anvisat ett belopp af 750 kronor.

56:o) Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom framställda förslag har Riksdagen, i likhet med hvad under en följd af år egt rum, för år 1903 på extra stat anvisat 900 kronor till arfvode åt en *amanuens vid karolinska mediko-kirurgiska institutets gynekologiska klinik å Sabbatsbergs sjukhus*.

57:o) På grund af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen, i likhet med hvad för år 1902 egt rum, till *stüdning och uppässning vid karolinska mediko-kirurgiska institutets hygieniska institution* på extra stat för år 1903 anvisat ett belopp af 500 kronor.

58:o) Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen, i likhet med hvad för de senare åren egt rum, på extra stat för år 1903 anvisat *dels till en pediatrik klinik vid kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn ett belopp af 1,800 kronor, dels ock till en poliklinik för barnsjukdomar i Stockholm 2,800 kronor, att utgå under vilkor, att Stockholms stad för polikliniken tillskjuter samma belopp för år 1903.*

59:o) Med anledning af hvad Eders Kongl. Maj:t derom föreslagit har Riksdagen för anskaffande och underhåll af *materiel för oftalmiatrika kliniken* vid karolinska mediko-kirurgiska institutet på extra stat för år 1903 anvisat ett belopp af 500 kronor.

60:o) På grund af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen, på sätt för de senare åren egt rum, till bekostande af *teckningar i vetenskapliga ändamål* vid karolinska mediko-kirurgiska institutet beviljat ett extra anslag för år 1903 af 1,500 kronor.

Allmänna läroverken och pedagogierna.

61:o) Med bifall till Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen på extra stat för år 1903 anvisat till beredande af *tillfällig löneförbättring åt lärarne vid de allmänna läroverken och pedagogierna*, att utgå efter samma grunder som för år 1902, ett belopp af 478,800 kronor.

62:o) Med bifall till Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen, på det att *de nya femklassiga allmänna läroverken i Stockholm, Göteborg och Malmö* höstterminen 1902 måtte kunna börja sin verksamhet, på extra stat för år 1903 anvisat ett belopp af 18,000 kronor.

63:o) Med bifall till Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen till *arfvoden åt extra och vikarierande ämneslärare* vid de allmänna läroverken på extra stat för år 1903 beviljat ett belopp af 100,000 kronor.

Högre skolor för qvinlig ungdom.

64:o) Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen till *resestipendier åt föreståndarinnor och lärarinnor vid högre skolor för qvinlig ungdom och samskolor*, under de vilkor och bestämmelser, Eders Kongl. Maj:t kan finna godt föreskrifva, anvisat på extra stat för år 1903 ett belopp af 6,000 kronor.

Högre lärarinneseminariet.

65:o) Med bifall till Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen för *uppehållande af undervisningen vid högre lärarinneseminariet* på extra stat för år 1903 beviljat ett anslag af 8,000 kronor.

66:o) På grund af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen för beredande åt *lärare och lärarinnor vid högre lärarinneseminarier* af *tillfällig löneförbättring* jemväl för år 1903, att utgå efter samma grunder som den för innevarande år beviljade, för år 1903 på extra stat anvisat enahanda belopp som för år 1902, eller 3,250 kronor.

67:o) Med anledning af hvad Eders Kongl. Maj:t i sådant afseende föreslagit har Riksdagen på extra stat för år 1903 anvisat *dels* för fortsatt uppehållande af *den valfria fjerde års-kursen vid högre lärarinneseminarier* ett belopp af 3,000 kronor, *dels ock* för beredande af fortsatt *undervisning i huslig ekonomi* vid seminariet och dermed förenade normalskolan för flickor ett belopp af 5,000 kronor.

Folkundervisningen.

68:o) Med bifall till Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen för uppehållande dels under vårterminen 1903 af undervisningen uti de vid *folkskolelärareseminariet i Göteborg och folkskolelärarinneseminarier i Kalmar* anordnade parallellklasser, dels ock under år 1903 af undervisningen uti en folkskolans högre afdelning vid den med seminariet i Kalmar förenade öfningskolan på extra stat för år 1903 beviljat ett belopp af 8,090 kronor.

69:o) Sedan 1901 års Riksdag, med bifall till Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, till uppförande af en *gymnastikbyggnad vid folkskolelärareseminariet i Göteborg* beviljat ett belopp af 40,000 kronor och deraf anvisat 20,000 kronor på extra stat för år 1902, har Eders Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1903 anvisa återstoden af omförmälda anslag eller 20,000 kronor.

Riksdagen har till uppförande af en gymnastikbyggnad vid folkskolelärareseminariet i Göteborg af förut beviljadtt anslag på extra stat för år 1903 anvisat återstoden eller 20,000 kronor.

70:o) Sedan 1900 års Riksdag till uppförande af erforderliga *byggnader för ett folkskolelärarinneseminarium i Landskrona* beviljat ett extra anslag af 218,000 kronor, hvaraf för år 1901 anvisats 124,000 kronor samt för år 1902 65,000 kronor, har Eders Kongl. Maj:t nu föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1903 anvisa återstoden af omförmälda anslag eller 29,000 kronor.

Riksdagen har till uppförande af erforderliga byggnader för ett folk-

skolelärarinneseminarium i Landskrona af förut beviljadt anslag på extra stat för år 1903 anvisat återstoden eller 29,000 kronor.

71:o) Med bifall till Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen för uppehållande af undervisningen vid folkskolelärarinneseminarier i Landskrona på extra stat för år 1903 beviljat ett belopp af 44,000 kronor.

72:o) Sedan 1901 års Riksdag i anledning af derom af Eders Kongl. Maj:t gjord framställning till uppförande af erforderliga byggnader för ett folkskolelärareseminarium i Strengnäs beviljat ett anslag af 178,500 kronor och deraf på extra stat för år 1902 anvisat ett belopp af 80,000 kronor, har Eders Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1903 af omförmälda beviljade anslag anvisa ytterligare 50,000 kronor.

Riksdagen har till uppförande af erforderliga byggnader för ett folkskolelärareseminarium i Strengnäs af förut beviljadt anslag på extra stat för år 1903 anvisat ett belopp af 50,000 kronor.

73:o) Med bifall till Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen för uppehållande af undervisningen vid folkskolelärareseminariet i Strengnäs på extra stat för år 1903 beviljat ett belopp af 22,450 kronor.

74:o) Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen, i likhet med hvad för åren 1900—1902 egt rum, till löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid folkskolelärareseminarierna samt till arfvoden åt teckningslärare för extra tjenstgöring och extra arfvoden åt musiklärare vid dessa seminarier efter samma grunder, som blifvit för år 1902 bestämda, på extra stat för år 1903 anvisat ett belopp af 36,300 kronor.

75:o) Med bifall till Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning och på de skäl, som i statsrådsprotokollet anförts, har Riksdagen till anordnande, i enlighet med de närmare bestämmelser, Eders Kongl. Maj:t kan finna lämpligt föreskrifva, af repetitionskurser i gymnastik för folkskolelärare på extra stat för år 1903 anvisat ett anslag af 7,000 kronor.

76:o) Eders Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att för upphjelpande af skolväsendet inom Vilhelmina församlings fjelltrakter och inom Risbäcks kapellförsamling på extra stat för år 1903 anvisa ett belopp

af 5,000 kronor att användas i enlighet med de bestämmelser, Eders Kongl. Maj:t kunde finna godt meddela.

Hvad till statsrådsprotokollet blifvit anfördt angående den tillämnade användningen af ifrågavarande anslag synes gifva vid handen, att det samma är afsedt till understöd åt aflägset boende, fattiga nybyggare eller andra invånare inom Vilhelmina församlings fjelltrakter och inom Risbäcks kapellförsamling för möjliggörande af deras barns skolgång. I anledning häraf anser sig Riksdagen böra erinra om föreskriften i § 49 af kongl. stadgan angående folkundervisningen i riket den 10 december 1897, att, der föräldrar eller målsmän icke ega tillgång att bekosta barnens kläder och underhåll vid skolan, de böra genom kommunens fattigvård härutinnan understödjas.

Ehuru Eders Kongl. Maj:ts förslag enligt Riksdagens förmenande sålunda rätteligen är att anse såsom en framställning om statsbidrag till vederbörande kommuner för bestridande af dem åliggande fattigvårdsutgifter och sålunda af beskaffenhet att endast i händelse af sällsynta undantagsförhållanden böra bifallas, anser Riksdagen med hänsyn till de nu ifrågavarande kommunernas ekonomiska ställning och de särskilda svårigheter, som för de ifrågavarande fjelltrakternas befolkning möta att bereda barnen underhåll vid skolorna, att anslaget bör af Riksdagen beviljas, dock under en benämning, som närmare än den af Eders Kongl. Maj:t föreslagna angifver anslagets verkliga natur och ändamål. Äfven synes det Riksdagen vara erforderligt, att särskild kontroll anordnas för öfvervakande, dels att understöd lemnas endast för inackordering af barn till sådana föräldrar, som äro boende i från skolan aflägset liggande fjelltrakter och som äro genom fattigdom urståndsatta att sjelfva bekosta barnens underhåll vid skolan, och dels att barnens underhåll och vård äro af tillfredsställande beskaffenhet och svarande mot den ersättning, som af statsmedel därför utgår. De för anordnande af denna kontroll erforderliga närmare bestämmelser torde böra af Eders Kongl. Maj:t meddelas.

Under åberopande af hvad sålunda blifvit anfördt, får Riksdagen anmäla, att Eders Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifallits, att Riksdagen på extra stat för år 1903 anvisat 5,000 kronor, att, enligt de närmare bestämmelser Eders Kongl. Maj:t kan finna godt meddela, användas för att åt fattiga inom Vilhelmina församlings fjelltrakter och inom Risbäcks kapellförsamling på längre afstånd från församlingarnas skolor boende skolpligtiga barn bereda möjlighet till skolgång.

77:o) På grund af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen till understöd åt mindre bemedlade manliga och kvinnliga lär-

jungar vid sådana folkhögskolor, som åtnjuta bidrag af statsmedel, under vilkor att sådant understöd endast får tilldelas elev, som är i den ålder, att före kursens slut komma att uppnås af manlig elev aderton år och af qvinlig elev sexton år, samt i öfrigt enligt de närmare bestämmelser, Eders Kongl. Maj:t kan finna godt föreskrifva, på extra stat för år 1903 anvisat ett belopp af 25,000 kronor.

78:o) Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen till *resestipendier åt rektorer samt öfriga lärare och lärarinnor vid folkskolelärare- och folkskolelärarinneseminiarierna*, under de vilkor och bestämmelser, Eders Kongl. Maj:t kan finna godt föreskrifva, anvisat på extra stat för år 1903 ett belopp af 2,000 kronor.

79:o) Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen, i likhet med hvad för åren 1900—1902 egt rum, på extra stat för år 1903 anvisat ett anslag af 4,000 kronor att användas till *resestipendier åt folkskolelärare och folkskolelärarinnor* enligt de vilkor och bestämmelser, som Eders Kongl. Maj:t kan finna skäligt föreskrifva.

80:o) Med bifall till Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen, till inköp af 2,500 exemplar utaf filosofie doktorn M. A. Lindblads svampbok, för utdelning på sätt Eders Kongl. Maj:t finner skäligt närmare bestämma, på extra stat för år 1903 beviljat ett anslag af 10,000 kronor.

81:o) Uti en inom Riksdagen väckt motion har föreslagits, att Riksdagen måtte dels besluta, att folkskolor, högre folkskolor och folkhögskolor, som meddela undervisning i *huslig ekonomi*, må för detta ändamål kunna tilläggas ett särskildt statsunderstöd efter enahanda grunder som de af Eders Kongl. Maj:t föreslagna beträffande dylikt statsunderstöd till högre skolor för qvinlig ungdom och vissa samskolor, dels ock för ifrågavarande ändamål på extra stat för år 1903 bevilja och till Eders Kongl. Maj:ts förfogande ställa ett anslag af 50,000 kronor.

Till stöd för sitt förslag hafva motionärerna anfört följande.

»I Kongl. Maj:ts proposition till innevarande års Riksdag angående statsverkets tillstånd och behof föreslår Kongl. Maj:t i punkten 19 under åttonde hufvudtiteln, att Riksdagen måtte höja anslaget till högre skolor för qvinlig ungdom med 160,000 kronor. Enligt de af Kongl. Maj:t godkända och i statsverkspropositionen, sid. 193, närmare angifna grunderna för erhållande af statsbidrag till högre skolor för qvinlig ungdom och så-

dana samskolor, som äro upprättade å orter, der allmänt läroverk för gossar ej finnes, är nämnda förhöjning delvis afsedd att fränja ett särdeles behjertansvärdt ändamål, nemligen undervisningen i huslig ekonomi. Hvarje i förslaget inbegripen skola, som meddelar undervisning i huslig ekonomi, skulle nemligen »för detta ändamål kunna tilläggas ett särskildt understöd af högst 1,000 kronor, för hvilket särskilda understöd motsvarande bidrag af kommun eller enskilde donatorer ej erfordras».

Vigten och betydelsen af att det uppväxande qvinliga släktet redan under skoltiden bibringas de allmännaste teoretiska och praktiska insigterna i huslig ekonomi är numera allmänt erkänd. På många ställen måste skolan härvidlag ingripa, om något skall blifva åtgjordt, ty i hemmet saknas ej sällan både tid och förutsättningar härför.

Riksdagen har ock erkänt behöfligheten af statens medverkan på detta område. Så utgår sedan år 1893 ett statsanslag af 5,000 kronor årligen för beredande af undervisning i huslig ekonomi vid högre lärarinneseminarier, och från och med år 1897 har Riksdagen årligen anvisat 5,000 kronor till understöd åt de vid Upsala enskilda läroverk och Ateneum för flickor i Stockholm samt af Göteborgs allmänna folkskolestyrelse anordnade undervisningskurser för utbildande af lärarinnor i huslig ekonomi. Sistnämnda anslag har från och med år 1901 blifvit af Riksdagen höjdt till 6,300 kronor.

I den mån lärarinnor i detta ämne blifvit utbildade, har vid allt flera folkundervisningsanstalter, så i stad som på landet, undervisning i huslig ekonomi blifvit införd. För att bereda intresse för ämnet särskildt å landsbygden hafva på senaste tiden i skilda delar af riket (Bohuslän, Vestergötland, Östergötland, Dalarne) inrättats s. k. vandrande skolkök. Enligt tillgängliga uppgifter funnos år 1901 skolkök inrättade vid ett 60-tal folkskolor, vid 3 högre folkskolor och vid 6 folkhögskolor.

Att ämnet huslig ekonomi tills vidare emellertid blott förekommer på undervisningsplanen vid ett jmförelsevis litet antal folkskolor, högre folkskolor och folkhögskolor beror naturligtvis på de ganska betydande kostnader, som äro förenade med detta ämnes införande. För undervisningens praktiska ordnande är nemligen nödvändigt att inrätta ett s. k. skolkök. De årliga utgifterna vid en större skola för ett dylikt skolkök kunna beräknas till 2,000 å 2,500 kronor. Enligt inhemtade upplysningar uppgå kostnaderna för ett skolkök, som blifvit inrättadt vid en industriplats på den svenska landsbygden, till omkring 950 kronor förutom lokal och bränsle.

Om, i likhet med hvad nu blifvit af Kongl. Maj:t föreslaget beträffande de högre flickskolorna och samskolorna, särskildt statsunderstöd

bereddes de folkskolor och högre folkskolor samt möjligen äfven folkhögskolor, hvilka meddela undervisning i huslig ekonomi, skulle detta i hög grad främja nämnda ämnes införande. Och något skäl för att härvidlag ställa folkundervisningsanstalterna i en sämre ställning än öfriga skolor kan näppeligen uppletas. Tvärtom tala kraftiga skäl för att i främsta rummet de flickor, som erhålla sin uppfostran i folkskolan, der bibringas sådana insigter, att de i framtiden, då lifvets pligter kalla dem att sköta om ett hem, kunna göra detta med insigt och med iakttagande af all möjlig omtanke och sparsamhet.

Säkraste medlet att arbeta för nykterhetens främjande torde ock vara att gifva qvinnorna en sådan uppfostran, att de väl förstå sig på att ordna och sköta ett hem, och detta gäller särskildt de qvinnor, som erhålla sin uppfostran i folkskolan. Tiden torde nu vara inne, att man icke blott i städerna, utan äfven på landet tar i tu med att undervisa de blifvande husmödrarna om näringsmedlens sammansättning, deras anrättning på billigaste och tjenligaste sätt o. s. v. På grund af ren okunnighet slösas nu ej sällan högst betydligt. Kosthållningen blir både dyr och dålig. Bästa sättet att råda bot häremot är inrättandet af skolkök — på större orter fasta och i verksamhet under större delen af året, på mindre orter flyttande, så att kurser kunna meddelas på olika platser, allt efter som förhållandena det kräfva.

De kostnader, som genom ett bifall till vårt förslag skulle uppstå för statsverket, torde, i fall statsunderstödet utdelas efter enahanda grunder, som blifvit ifrågasatta för de högre flickskolorna och samskolorna, kunna för närvarande beräknas till högst 50,000 kronor. Med detta anslag skulle till de folkskolor, högre folkskolor och folkhögskolor, som inrättat större och mera fullständiga skolkök, hvilka draga en årlig kostnad af 2,000 kronor eller deröfver, kunna utdelas ett statsanslag af högst 1,000 kronor, på sätt blifvit af Kongl. Maj:t föreslaget för de högre flickskolorna och samskolorna, och till folkskolor, högre folkskolor och folkhögskolor, som inrättat enklare skolkök, skulle kunna lemnas ett statsbidrag, motsvarande ungefär hälften af de verkliga kostnaderna. Statsanslaget torde till en början, och innan större erfarenhet vunnits, böra uppföras på extra stat.

De närmare bestämmelserna för statsanslagets åtnjutande kunna lämpligen här, liksom i fråga om de högre flickskolorna och samskolorna, fastställas af Kongl. Maj:t.»

Hvad till stöd för förslaget blifvit af motionärerna anfördt, synes Riksdagen vara beaktansvärdt. Derest lämpliga anordningar kunde vidtagas

för att i vidare kretsar af befolkningen utbreda färdighet i tillagning af sund och kraftig föda, i synnerhet af sådan beskaffenhet, att densamma lämpar sig för den kroppsarbetande befolkningens ekonomiska vilkor, skulle tvifvelsutan dessa anordningar medföra sådant gagn, att desamma vore väl förtjenta att af staten uppmuntras.

Deremot har Riksdagen ansett anslag för ändamålet icke böra i frågans nuvarande läge beviljas, utan funnit motionärernas förslag för närvarande allenast böra föranleda dertill, att Riksdagen hos Eders Kongl. Maj:t anhåller om utredning i ännu och om framläggande för Riksdagen af det förslag, hvartill denna utredning möjligen kan gifva anledning. I fråga om innehållet i det förslag, som i anledning häraf må kunna vara att från Eders Kongl. Maj:t förvänta, anser sig Riksdagen allenast böra uttala, att den grundsats, som särskildt inom undervisningsväsendet på åtskilliga områden antagits, att kommuner eller enskilde böra jente staten i viss proportion bidraga till aflöningar och andra omkostnader samt att visst maximibelopp för statsbidraget fastställes, synes böra tillämpas äfven i fråga om de kostnader, som införandet vid folkundervisningsanstalterna af undervisning i huslig ekonomi skulle medföra.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får Riksdagen anhålla, att Eders Kongl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, om och på hvilka vilkor statsunderstöd må kunna tilläggas folkskolor, högre folkskolor och folkhögskolor för beredande af undervisning i huslig ekonomi, samt till Riksdagen inkomma med det förslag, hvartill en sådan utredning må befinnas gifva anledning.

De tekniska läroverken.

82:o) Med bifall till Eders Kongl. Maj:ts i ännu gjorda framställning har Riksdagen till förstärkning af lärarekrafterna vid tekniska högskolan på extra stat för år 1903 beviljat ett belopp af 14,500 kronor.

83:o) Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen till vidtagande af vissa *ändringar i en af Göteborgs stad till Chalmers tekniska läroanstalt öfverlemnad byggnad* samt till anskaffande af inredning och inventarier för densamma, på extra stat för år 1903 anvisat ett belopp af 20,884 kronor.

84:o) Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen på extra stat för år 1903 beviljat *dels till förstärkning*

af lärarekrafterna vid tekniska skolan i Stockholm 2,000 kronor, dels ock till inköp och underhåll af inventarier och undervisningsmateriel vid samma skola 750 kronor, eller tillhopa 2,750 kronor.

85:o) På grund af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen, i likhet med hvad för innevarande år egt rum, på extra stat för år 1903 anvisat för *uppehållande af verksamheten vid tekniska elementarskolan i Norrköping* till betjeningens aflöning 250 kronor, till lyshållning, uppvärmning m. m. 1,300 kronor, till assistenter och repetitörer 400 kronor, till undervisningen i främmande språk 400 kronor, till höjd aflöning åt läraren i frihandsteckning 150 kronor samt till bibliotek och samlingar 300 kronor eller tillhopa 2,800 kronor.

86:o) Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen på extra stat för år 1903 anvisat för *uppehållande af verksamheten vid tekniska elementarskolan i Malmö* till betjeningens aflöning 850 kronor, till lyshållning, uppvärmning m. m. 1,700 kronor, till en parallelafdelning i första årskursen 3,500 kronor, till en parallelafdelning i andra årskursen 4,000 kronor, till en parallelfackafdelning i tredje årskursen under höstterminen 1902 och hela år 1903 2,167 kronor samt till inköp af två landtmäteriinstrument med tillbehör 500 kronor eller tillhopa 12,717 kronor.

87:o) Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen på extra stat för år 1903 anvisat för *uppehållande af verksamheten vid tekniska elementarskolan i Örebro* till betjeningens aflöning 750 kronor, till lyshållning, uppvärmning m. m. 1,550 kronor, till en parallelafdelning i första årskursen 3,425 kronor samt till en parallelafdelning i andra årskursen under höstterminen 1902 och hela år 1903 6,038 kronor eller tillhopa 11,763 kronor.

88:o) Eders Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1903 anvisa för *uppehållande af verksamheten vid tekniska elementarskolan i Borås* till undervisning i verkstadsarbete 700 kronor, till undervisning i svenska och främmande språk 500 kronor, till undervisning i frihandsteckning 200 kronor, till betjeningens aflöning 850 kronor, till lyshållning, uppvärmning m. m. 1,600 kronor, till inredningsmateriel i hufvudbyggnaden 5,000 kronor och i laboratoriebyggnaden 2,900 kronor, till anordningar för elektrotekniska arbeten 1,100 kronor samt till verkstadsmateriel 8,000 kronor eller tillhopa 20,850 kronor.

Eders Kongl. Maj:ts berörda förslag har icke gifvit Riksdagen anledning till annan erinran, än att, då upplyst blifvit, att på grund af otillräckligheten i det arfvode, som för undervisningen i frihandsteckning varit i skolans stat uppfördt, undervisningstiden i detta ämne måst inskränkas, Riksdagen förutsätter, att, då ökning i omförmälda arfvode nu af Riksdagen beviljats, erforderlig ökning i undervisningstiden i sammanhang dermed kommer att vidtagas.

Riksdagen har, med bifall till Eders Kongl. Maj:ts förevarande framställning, på extra stat för år 1903 anvisat för uppehållande af verksamheten vid tekniska elementarskolan i Borås till undervisning i verkstadsarbete 700 kronor, till undervisning i svenska och främmande språk 500 kronor, till undervisning i frihandsteckning 200 kronor, till betjeningens aflöning 850 kronor, till lyshållning, uppvärming m. m. 1,600 kronor, till inredningsmateriel i hufvudbyggnaden 5,000 kronor och i laboratoriebyggnaden 2,900 kronor, till anordningar för elektrotekniska arbeten 1,100 kronor samt till verkstadsmateriel 8,000 kronor eller tillhopa 20,850 kronor.

89:o) Eders Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att till *inredning och utrustning af tekniska elementarskolan i Hernösand* på extra stat för år 1903 anvisa ett anslag af 34,500 kronor.

Förevarande framställning har Riksdagen ansett sig böra bifalla, allenast med den inskränkning, att, då särskildt arfvode åt arkitekt för uppgörande af ritningar till möbler och annan inredning icke synes erfordras, och då det ändamål, hvartill anslaget är afsedt att användas, icke synes vara af beskaffenhet att påkalla något anslag till oförutsedda utgifter, Riksdagen ansett det begärda beloppet böra minskas med hvad till arkitektarfvode och till oförutsedda utgifter beräknats åtgå, eller 1,490 kronor; och har Riksdagen alltså i anledning af Eders Kongl. Maj:ts förevarande framställning till inredning och utrustning af tekniska elementarskolan i Hernösand på extra stat för år 1903 anvisat ett anslag af 33,010 kronor.

90:o) Sedan 1900 års Riksdag med bifall till Eders Kongl. Maj:ts framställning till understöd för tre år åt *lägre tekniska yrkesskolor* på vissa i statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikären den 13 januari 1900 angifna, för samma år bestämda vilkor samt till bestridande af kostnader för inspektion af dessa skolor beviljat ett anslag af 180,000 kronor, hvaraf på extra

stat för år 1901 anvisats 60,000 kronor samt för år 1902 likaledes 60,000 kronor, har Eders Kongl. Maj:ts föreslagit Riksdagen att af förenämnda, redan beviljade anslag på extra stat för år 1903 anvisa återstående beloppet, 60,000 kronor.

Riksdagen har till understöd åt lägre tekniska yrkesskolor samt till bestridande af kostnader för inspektion af dessa skolor af förut beviljad anslag på extra stat för år 1903 anvisat återstoden, 60,000 kronor.

Gymnastiska centralinstitutet.

91:o) På grund af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen för uppehållande under år 1903 af *undervisningen i den qvinliga lärokursen vid gymnastiska centralinstitutet* med ett ökad antal elever beviljat på extra stat för år 1903 ett belopp af 4,700 kronor.

Barnmorskeundervisningen och barnbördshusen.

92:o) Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen på extra stat för år 1903 anvisat ett anslag af 2,000 kronor till anordnande af *repetitionskurser för äldre barnmorskor* och till beredande, så vidt ske kan, af fri bostad eller hyresbidrag åt deltagarinnorna deri under den tid, de genomgå dessa kurser.

Veterinärundervisningen.

93:o) Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen på extra stat för år 1903 anvisat åt *veterinärinrättningen i Skara* ett anslag af 900 kronor, deraf 200 kronor till aflönande af vikarie åt föreståndaren, 100 kronor till löneförbättring åt två drängar samt återstoden såsom bidrag till bestridande af utgifter för ved och lyse för elever och undervisningslokaler, undervisningsmateriel och onera m. m.

Vetenskapsakademien.

94:o) Med bifall till Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen *dels* af förut beviljad anslag för inlösen af fullständiga

exemplar och enstaka delar af en internationel, fortlöpande *katalog öfver naturvetenskaplig litteratur* på extra stat för år 1903 anvisat 2,000 kronor, dels ock för upprätthållande under samma år af den för ifrågavarande katalogarbete anordnade *regionalbyrån* för Sverige beviljat på extra stat för år 1903 ett belopp af 1,600 kronor.

Vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademien.

95:o) Eders Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1903 anvisa ett belopp af 3,000 kronor såsom understöd till företagande af *forskningar efter svenska minnen i främmande länder*, under vilkor att den person, hvilken erhåller uppdrag att utföra berörda forskningar, skall vara skyldig att till vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademien öfverlemna de afbildningar och anteckningar m. m., som blifva frukten af hans forskningar.

Under erinran, att, enligt den plan för de ifrågavarande forskningsresorna, som år 1900, då anslag för ändamålet först beviljades, blifvit Riksdagen delgifven, desamma beräknats skola omfatta fyra år och att följaktligen, derest dylikt anslag varder äfven vid nästkommande riksdag beviljad, någon ytterligare framställning i enahanda syfte icke synes böra vara att derefter förvänta, får Riksdagen anmäla, att Riksdagen, med bifall till Eders Kongl. Maj:ts förevarande framställning, på extra stat för år 1903 anvisat ett belopp af 3,000 kronor såsom understöd till företagande af forskningar efter svenska minnen i främmande länder, under vilkor att den person, hvilken erhåller uppdrag att utföra berörda forskningar, skall vara skyldig att till vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademien öfverlemna de afbildningar och anteckningar m. m., som blifva frukten af hans forskningar.

96:o) Sedan Riksdagen, med anledning af en utaf Eders Kongl. Maj:t gjord framställning, år 1901 beviljat för utförande af *konserveringsarbeten å Bohus fästningsruin* ett anslag af 32,000 kronor och deraf på extra stat för år 1902 anvisat 22,000 kronor, har Eders Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att af det sålunda beviljade anslaget anvisa på extra stat för år 1903 återstoden, 10,000 konor.

Riksdagen har för utförande af *konserveringsarbeten å Bohus fästningsruin* af förut beviljad anslag på extra stat för år 1903 anvisat återstoden, 10,000 kronor.

Naturhistoriska riksmuseum.

97:o) På grund af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen till *vård, underhåll och förkofran af naturhistoriska riksmuseets etnografiska afdelning* anvisat på extra stat för år 1903 ett anslag af 2,800 kronor.

98:o) På grund af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen på extra stat jemväl för år 1903 anvisat ett belopp af 2,000 kronor till inköp och insamling af naturalier vid *naturhistoriska riksmuseets afdelning för arkegoniater och fossila växter*, till arbetsbiträden derstädes och till bestridande af andra med arbetena vid afdelningen för-
enade utgifter.

Meteorologiska centralanstalten.

99:o) I anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen, i likhet med hvad för åren 1900—1902 egt rum, på extra stat för år 1903 anvisat *dels till upprätthållande af fullständigt ordnad väderlekstjenst vid meteorologiska centralanstalten* 9,050 kronor, deraf 500 kronor såsom personligt tillägg i arfvodet åt nuvarande amanuensen vid anstalten Hugo Emanuel Hamberg och 3,000 kronor såsom anslag till vetenskapligt biträde vid väderlekstjensten, *dels ock till upprätthållande af en meteorologisk station i Gellivare* 300 kronor.

100:o) Sedan Riksdagen i skrifvelse den 14 maj 1900 annäلت, att Riksdagen, med bifall till en af Eders Kongl. Maj:t aflåten proposition, för meteorologiska centralanstaltens förseende med dagliga *meteorologiska telegram från Færöarne och Island* beviljat ett anslag af 144,000 kronor, samt Riksdagen deraf på extra stat för hvart och ett af åren 1901 och 1902 anvisat ett belopp af 7,200 kronor, har Eders Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att af det sålunda beviljade anslaget anvisa på extra stat för år 1903 ett belopp af 7,200 kronor.

Riksdagen har för meteorologiska centralanstaltens förseende med dagliga meteorologiska telegram från Færöarne och Island af förut beviljadtt anslag anvisat på extra stat för år 1903 ett belopp af 7,200 kronor.

Undervisningsanstalter för döfstumma och blinda.

101:o) Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen för *uppehållande af undervisningen vid läroanstalten i Bollnäs för öfveråriga döfstumma* på extra stat för år 1903 anvisat ett belopp af 16,400 kronor.

102:o) Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen till *handtverksskolan i Kristinehamn för blinda* på extra stat för år 1903 beviljat ett anslag till enahanda belopp, som för detta ändamål under närmast föregående år anvisats, eller 10,000 kronor.

103:o) På grund af hvad Eders Kongl. Maj:t derom föreslagit, har Riksdagen på extra stat för år 1903 anvisat till *tryckning af blindskriffter* 2,500 kronor och till *understöd åt blindlärareelever* samt till *reseunderstöd åt blindlärare* 1,200 kronor.

104:o) I anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen, i likhet med hvad för åren 1901 och 1902 egt rum, till *resestipendier åt föreståndare, lärare och lärarinnor vid rikets abnormskolor* (döfstumskolor, blindskolor och idiotanstalter) på de vilkor och under de närmare bestämmelser, Eders Kongl. Maj:t kan finna skäligen föreskrifva, på extra stat för år 1903 anvisat ett belopp af 1,000 kronor.

105:o) Med bifall till Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen såsom bidrag till bestridande af kostnaderna för *det femte nordiska mötet för abnormsaken* på extra stat för år 1903 uppfört ett anslag af 5,000 kronor.

Undervisningsanstalter för vanföra och lytta.

106:o) Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen till understöd åt de i Göteborg, Karlskrona, Helsingborg och Stockholm af föreningarna för bistånd åt vanföra inrättade *undervisningsanstalter för vanföra och lytta* samt till bekostande af dessa anstalters inspektion på extra stat för år 1903 anvisat ett belopp af 7,500 kronor.

Diverse anslag.

107:o) Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen, i likhet med hvad för åren 1901 och 1902 egt rum, för beredande af *religionsvård åt svenske sjömän i utländska hamnar* samt åt andra derstädes sig uppehållande landsmän på extra stat för år 1903 beviljat ett belopp af 15,000 kronor.

108:o) Sedan 1901 års Riksdag, med bifall till Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, på extra stat beviljat dels till anställande af *tre kontraktsadjunkter* inom södra lappmarkens kontrakt samt de delar af Vesterbottens andra och tredje kontrakt, som tillhöra lappmarken, 18,000 kronor, deraf 6,000 kronor att utgå, under år 1902, dels ock till *reskostnadsersättning* åt dessa kontraktsadjunkter 3,300 kronor, deraf 1,100 kronor att utgå under år 1902, har Eders Kongl. Maj:t, som den 7 juni 1901 förordnat, att, beträffande användandet af ifrågavarande anslag, hvad genom kongl. brefvet den 2 september 1898 i sådant afseende föreskrifvits fortfarande skulle vinna tillämpning, föreslagit Riksdagen att utaf de beviljade beloppen på extra stat för år 1903 anvisa af anslaget till kontraktsadjunkterna 6,000 kronor samt af anslaget till reskostnadsersättning åt dessa 1,100 kronor.

Riksdagen har, med bifall till Eders Kongl. Maj:ts förevarande framställning, af förut beviljade anslag på extra stat för år 1903 anvisat *dels* till anställande af tre kontraktsadjunkter inom södra lappmarkens kontrakt samt de delar af Vesterbottens andra och tredje kontrakt, som tillhöra lappmarken, 6,000 kronor, *dels ock* till reskostnadsersättning åt dessa kontraktsadjunkter 1,100 kronor.

109:o) Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen på extra stat för år 1903 beviljat *dels* till anställande af två kontraktsadjunkter inom Vesterbottens fjerde kontrakt 12,000 kronor, deraf 4,000 kronor att utgå under år 1903, *dels* till reskostnadsersättning åt dessa kontraktsadjunkter 1,500 kronor, deraf 500 kronor att utgå under år 1903, *dels ock* till två stipendier för utbildande vid universitet af prester, förtrogna med finska språket, 4,500 kronor, deraf 1,500 kronor att utgå under år 1903; med rätt för Eders Kongl. Maj:t att meddela de närmare bestämnelser, som må erfordras rörande anslagens användande.

110:o) Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen till *resestipendier åt prestmän*, under de vilkor och

bestämmelser Eders Kongl. Maj:t kan finna godt föreskrifva, anvisat på extra stat för år 1903 ett belopp af 5,000 kronor.

111:o) Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, har Riksdagen, i likhet med hvad för åren 1898—1902 egt rum, för bestridande af kostnaderna för vissa *utredningar angående presterskapets aflöningsförhållanden* med mera, på extra stat för år 1903 anvisat ett förslagsanslag af 10,000 kronor.

112:o) Eders Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att till bestridande af kostnaderna för viss *utredning rörande ecklesiastika boställen* på extra stat för år 1903 anvisa ett förslagsanslag af 10,000 kronor.

Ifrågavarande utredning har föranledts af Riksdagens uti skrifvelse till Eders Kongl. Maj:t den 3 juni 1901 gjorda framställning, det täcktes Eders Kongl. Maj:t låta verkställa en fullständig utredning angående de ecklesiastika boställen, som blifvit af kronan till presterskapets eller församlings understöd anslagna, och de bidrag, som staten utbetalt till församling för anskaffande af boställe för dess presterskap, äfvensom framställa förslag till de förändringar i 1894 års skogsförordning, som genom denna utredning och i öfrigt kunde anses vara erforderliga.

Riksdagen har, med bifall till Eders Kongl. Maj:ts förevarande framställning, till bestridande af kostnaderna för viss utredning rörande ecklesiastika boställen på extra stat för år 1903 anvisat ett förslagsanslag af 10,000 kronor.

113:o) Eders Kongl. Maj:t har vidare föreslagit Riksdagen att såsom bidrag till fullbordandet af den *yttre restaureringen utaf Dalhems kyrka* på Gotland, i enlighet med de närmare bestämmelser, Eders Kongl. Maj:t kunde finna godt meddela, bevilja ett anslag af 40,000 kronor och deraf på extra stat för år 1903 anvisa ett belopp af 20,000 kronor, med vilkor att Dalhems församling uppfylde vissa af densamma å kyrkostämman den 29 juli 1901 i fråga om restaureringen åtagna förpligtelser.

På grund af hvad till stöd för denna framställning blifvit anfördt, har Riksdagen ansett statsanslag böra beviljas till fullbordandet af den yttre restaureringen af Dalhems kyrka. I fråga om anslaget belopp vill Riksdagen erinra derom att, då Dalhems församlings kyrkostämman den 29 juli 1901, under förutsättning att staten beviljade ett anslag af minst 45,000 kronor, förband sig ansvara för hela den öfriga kostnaden, detta beslut fattats i sammanhang dermed, att ett kostnadsförslag för restaure-

ringen å 50,000 kronor af församlingen godkändes. Sedan emellertid numera på grund af de utaf öfverintendentsembetet vidtagna och af vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademien godkända förändringar i den uppgjorda restaureringsplanen, de beräknade kostnaderna nedbringats med 8,000 kronor eller till 42,000 kronor och då samma belopp, hvartill församlingen vid kyrkostämman den 29 juli 1901 måste antagas hafva beräknat sina af omförmälda, då fattade beslut föranledda utgifter, fortfarande torde få anses vara att från församlingen påräkna, har Riksdagen ansett högre statsanslag än 37,000 kronor icke böra beviljas.

Riksdagen har alltså, i anledning af Eders Kongl. Maj:ts förevarande framställning, såsom bidrag till fullbordandet af den yttre restaureringen utaf Dalhems kyrka på Gotland i enlighet med de närmare bestämmelser, Eders Kongl. Maj:t kan finna godt meddela, beviljat ett anslag af 37,000 kronor och deraf på extra stat för år 1903 anvisat ett belopp af 18,500 kronor, under vilkor att Dalhems församling jemlikt sitt å kyrkostämma den 29 juli 1901 fattade beslut dels ansvarar för hela den öfriga kostnaden, dels ock samtidigt låter utföra och bekosta de i kyrkans inre ännu återstående konstarbeten samt för öfrigt åtager sig bestyret med och ansvaret för restaureringens solida och värdiga utförande.

114:o) På grund af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen, i likhet med hvad för åtskilliga föregående år egt rum, jemväl för år 1903 på extra stat anvisat ett belopp af 2,000 kronor till *svenska fornskriftsällskapet*.

115:o) Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen, i likhet med hvad för hvart och ett af åren 1901 och 1902 egt rum, på extra stat för år 1903 anvisat ett belopp af 50,000 kronor, att ställas till styrelsens för *nordiska museet* förfogande för att enligt dess bestämmande användas för museet tillhörande ändamål.

116:o) Eders Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1903 anvisa till *kulturhistoriska museet i Lund* ett belopp af 5,000 kronor, att ställas till styrelsens för kulturhistoriska föreningen för södra Sverige förfogande för att enligt dess bestämmande användas för museet tillhörande ändamål.

Med afseende å hvad i statsrådsprotokollet blifvit upplyst såväl angående beskaffenheten och omfattningen af kulturhistoriska museets samlingar och den dermed sammanhängande verksamheten som beträffande

museets ekonomiska ställning och då detsamma vidmakthållande och vidare utveckling synes vara af betydelse ej allenast för södra Sverige utan för hela vårt land, har Riksdagen ansett giltiga skäl föreligga för beviljande af statsanslag till museets främjande, och har Riksdagen i fråga om beloppet icke funnit anledning till någon erinran emot hvad af Eders Kongl. Maj:ts föreslagits.

Riksdagen har alltså, med bifall till Eders Kongl. Maj:ts förevarande framställning, till kulturhistoriska museet i Lund på extra stat för år 1903 anvisat ett belopp af 5,000 kronor, att ställas till styrelsens för kulturhistoriska föreningen för södra Sverige förfogande för att enligt dess bestämmande användas för museet tillhörande ändamål.

117:o) I anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen till understöd för fortsatt utgifvande af tidskriften »*Nordiskt medicinskt arkiv*» jemväl för år 1903 på extra stat beviljat ett anslag af 3,000 kronor.

118:o) Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts framställning har Riksdagen, i likhet med hvad för åren 1896—1902 egt rum, till understöd för fortsatt utgifvande af tidskriften »*Acta mathematica*», på extra stat för år 1903 anvisat 3,000 kronor.

119:o) Uti en inom Riksdagen väckt motion har föreslagits, att Riksdagen måtte för år 1903 anslå en summa af 1,200 kronor till fortsatt utgifvande af tidskriften »*Sfinx*» med vilkor, att dess utgifvare till universitetsbiblioteket i Upsala öfverlemnade 40 exemplar af tidskriften för att användas för bibliotekets bytesverksamhet med utlandet.

Till stöd för berörda förslag har i motionen anförts följande:

»Vid den tionde internationella orientalistkongressen i Genève 1895 uttalades önskvärdheten af, att ett internationellt periodiskt organ skapades i syfte att främja egyptologiens utveckling på alla områden.

Denna tanke realiserades redan följande år af professor K. Piehl, som då började utgifva tidskriften »*Sfinx*, *Revue Critique embrassant le domaine entier de l'égyptologie*», hvilken utgått med omkring 4 häften årligen och af hvilken nu föreligga 5 band (å 16 tryckark hvardera). Hvilket anseende tidskriften vunnit framgår dels deraf, att den i allt större grad förvärfvat bidrag af utländska författare, så att numera omkring två tredjedelar af dess innehåll härflyta från sådana, ehuru intet författarhonorar betalas, dels äfven deraf, att den berömde egyptologen G. Maspero i ett prospekt till den af honom nyligen uppsatta »*Annales du Ser-*

vice des Antiquités» jemställer »Sfinx» med egyptologiens båda vida äldre organ, den tyska (sedan 1863 utkommande) »Zeitschrift für ägyptische Sprache und Alterthumskunde» samt den franska (från år 1872 existerande) »Recueil de Travaux relatifs à la philologie et à l'archéologie égyptiennes et assyriennes».

Medel för utgifvande af denna tidskrift har prof. Piehl hittills erhållit genom understöd från enskilda mecenater. Inalles fem sådana hafva efter hvarandra bekostat tryckningen af de hittills utkomna årgångarna (inklusive årgången för det löpande året). Men då antalet personer, som vilja understöda ett arbete, hvilket för dem sjelfva ej kan ega så stort omedelbart intresse, väl får antagas vara mycket begränsadt, blir det helt naturligt för utgifvaren för hvarje år allt svårare att på denna väg anskaffa erforderliga penningbidrag, hvadan fara är, att tidskriften måste nedläggas kanske redan vid detta års slut.

Då emellertid detta af flera skäl vore olämpligt, vågar jag hoppas, att Riksdagen möjligen skulle vilja träda emellan till publikationens fortsatta utgifvande. Att den är af gagn för sin vetenskap framgår af hvad ofvan sagts, och om än denna förtjenst kan anses vara af mer internationel än rent svensk natur, så har dock Riksdagen redan förut ansett lämpligt att understödja en annan tidskrift, om hvilken detsamma kan sägas, och detta med rätta, ty det är dock ett svenskt intresse, att ett och annat dylikt vetenskapligt centralorgan utgår från Sverige och redigeras af svenska vetenskapsmän. Men hvad »Sfinx» angår, kan äfven ett annat skäl andragas, som gör det synnerligen önskvärdt, att den fortfarande får bestå. I den storartade bytesverksamhet, som Upsala universitetsbibliotek inrättat med universitet och andra lärda institutioner i andra länder, är det af den största vigt att uti en sådan på främmande språk skriven publikation ega en högt värderad bytesartikel. Utgifvaren af »Sfinx» har nemligen årligen lemnat 30 ex. af sin tidskrift till bibliotekets förfogande, och härigenom har detta utan kostnad kunnat förvärfva bland annat öfver tolf tidskrifter i orientalisk filologi och arkeologi, såsom framgår af det denna motion bilagda intyget af bibliotekets chef. Utgifvaren är beredd att, om Riksdagen lemnar honom medel till tidskriftens fortsatta utgifvande, till universitetsbiblioteket för detta bytesändamål lemna 40 exemplar. Härigenom blir detta satt i tillfälle att förvärfva litteratur till ett bokhandelsvärde, som måhända föga understiger den summa, som är nödvändig för tidskriftens utgifvande. Denna har visat sig utgöra 1,200 kr. per år.»

Riksdagen har erfarit, att den ifrågavarande tidskriften inom vetenskapliga kretsar utom och inom vårt land vunnit stort anseende. Med

afscende härå och då möjligheten af dess fortsatta utgifvande lärer vara beroende deraf, huruvida det nu ifrågasatta statsanslaget kan blifva för ändamålet beviljadt, samt universitetsbiblioteket i Upsala af densamma drager afsevärd fördel i sin bytesverksamhet, har Riksdagen, med bifall till förevarande motion, på extra stat för år 1903 anvisat ett belopp af 1,200 kronor till understöd för fortsatt utgifvande af tidskriften »Sfinx» med vilkor, att dess utgifvare till universitetsbiblioteket i Upsala öfverlemnar 40 exemplar af tidskriften för att användas för bibliotekets bytesverksamhet med utlandet.

120:o) Med bifall till Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen för år 1903 beviljat ett extra anslag af 100,000 kronor, att på de i statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 11 januari 1902 angifna vilkor användas till understöd åt sådana anstalter eller förningar, som anordna *föreläsningskurser för arbetsklassen*.

121:o) Uti en inom Riksdagen väckt motion har föreslagits, att Riksdagen måtte till främjande af *universitetens för allmänheten afsedda föreläsningskurser* på extra stat för år 1903 anvisa ett belopp af 10,000 kronor att fördelas och användas enligt de i motionen närmare angifna grunder.

Till stöd för sitt förslag har motionären anfört följande.

»Folkbildningsrörelsen är ett för vår tid kännetecknande drag. Den tränger alltjemt fram till djupare lager af samhället och ikläder sig efter behof nya former. Ej nog dermed, att de för barnåldern afsedda folkskolorna förbättras, utvidgas och ökas i antal samt att sålunda förutsättningarna för fortsatt undervisning hos de flesta samhällsmedlemmar äro att påräkna. Man söker äfven nå ungdomen och de till mognare ålder komma genom olika bildningsanstalter: folkhögskolor, arbetareinstitut och särskilda i städerna eller på landsbygden anordnade föreläsningskurser. Härtill sluta sig sträfvandena att genom folk- och vandringsbibliotek med värdefull litteratur, äfvensom genom spridande af goda och billiga småskrifter, i vidare kretsar väcka hågen för bildande läsning.

Dylika sträfvanden att utbreda nyttiga kunskaper och dermed följande förädling af människosinnet äro helt visst förtjenta af att stödjas från det allmännas sida. Riksdagen har ock på senare tider för sådant ändamål beviljat ganska afsevärda belopp; så ha de senare åren till folkhögskolorna anslagits 120,000 kronor, till stipendier åt mindre bemedlade elever vid dessa skolor 25,000 kronor och till föreläsningskurser för arbetsklassen

65,000 kronor, ett anslag, som Kongl. Maj:t för nästa år föreslår skola höjas till 100,000 kronor.

Härmed är emellertid ingalunda allt väl bestämdt. Af vigt är äfven, att folkbildningsrörelsen, sedan den hunnit växa sig stark och fått understöd från statens sida, med bibehållande af tillbörlig frihet, ledes i sund rigtning, på det den ej må förytligas och råka in på afvägar. För att förebygga sådant och ej minst för att förse rörelsen med ett vederhäftigt läraremateriel och ett ständigt förnyadt värdefullt stoff, bör man söka skaffa den en fast medelpunkt. Såsom sådan lærer ej kunna påvisas någon lämpligare än våra förnämsta nationella bildningsanstalter, universitetet.

Från dessa har nemligen på senare åren i förevarande afseende utgått ett betydelsefullt initiativ. Vid sidan af sin väsentliga uppgift att tjena forskningen och meddela högre vetenskaplig undervisning ha, som bekant, högskolorna i Upsala och Lund äfven på ett verksamt sätt börjat främja det folkliga bildningsarbetet. Efter förebilder, hemtade hufvudsakligen från England (»University Extension») och från Amerika (»Chautauquarörelsen»), men själfständigt utvecklade på svensk botten, lyckades professorerna H. Hjärne, J. A. Lundell och A. Moreen att år 1893, i samråd med åtskilliga andra universitetslärare, sätta i gång de första s. k. sommarkurserna vid Upsala universitet. Dessa öppnades den 14 augusti nyssnämnda år och besöktes af sammanlagdt 329 åhörare från alla delar af landet, mest lärare och lärarinnor, till stor del tillhörande folkskolans lärarekår. Kurserna pågingo i fjorton dagar och omfattade 17 olika föreläsningsserier om tre till tio föreläsningar hvardera, bland hvilka åhörarne fritt kunde välja hvad de önskade inhemta. Till de flesta af föreläsningsserierna utdelades s. k. grundlinier eller tryckta hufvudpunkter af det förelästa, afsedda att lätta åhörarnes uppfattning och öka behållningen af kurserna. Dessutom föervisades för kursdeltagarne universitetets vetenskapliga institutioner och samlingar. Flere föreläsare anordnade äfven s. k. aftonsamtal, för att under personlig beröring med sina åhörare närmare förklara och utveckla det vid föreläsningarna genomgångna. Kurserna öppnades och afslutades högtidligen i universitetets aula, och om söndagarne hölls särskild predikan för kursdeltagarne. Dessa blefvo under sin vistelse i universitetsstaden på allt sätt behandlade såsom högskolans alumner och kunde vid affärden taga med sig ej blott en kortfattad öfverblick af vetenskapens nyaste resultat på olika områden, utan hade äfven och framför allt fått väckelse till fortsatta studier i en eller annan rigtning, hvilken specielt intresserade dem.

Följande år, 1894, upptogs tanken på en dylik bildningskurs vid Lunds universitet. Under ledning af professor S. Ribbing med flera universitetslärare samt folkskoleläraren N. Lundahl öppnades kursen den 20

augusti och pågick tio dagar. Den räknade 13 föreläsningsserier med sammanlagdt 200 åhörare och var anordnad på hufvudsakligen samma sätt som den i Upsala hållna.

Efter denna början ha vid universiteten i Upsala och Lund alternerande hvart annat år anordnats sådana sommarkurser. Dessa ha i allmänhet fortgått omkring 14 dagar och varit besökta af en talrik åhörarekrets. Sålunda utgjorde antalet af kursdeltagare och föreläsningar:

i <i>Upsala</i> :	Kursdeltagare	Föreläsningar
år 1895	467	301 (32 serier)
» 1897	330	149 (27 »)
» 1899	400	156 (29 »)
» 1901	474	192 (33 »)
i <i>Lund</i> :		
år 1896	204	85
» 1898	219	90
» 1900	234	89
» 1902 är sommarkurs afsedd att hållas i Lund.		

För att gifva en föreställning om rikhaltigheten och omvexlingen i det vetande, som vid dessa kurser meddelas i regeln af universitetslärare eller någon gång af annan, utaf vederbörande föreläsningsutskott tillkallad sakkunnig lärare, bifogas programmet öfver de vid senaste sommarkurser i Upsala år 1901 hållna föreläsningarna, utgörande 19 humanistiska och 14 naturvetenskapliga serier af föredrag (Bil. 1). Kursdeltagarne kunde följa så många af dessa serier de behagade, men tillråddes i programmet att begränsa sig till ett urval af serier med sammanhängande ämnen. Timplan och grundlinier till de olika serierna tillhandahöllos gratis, och till kursdeltagarnes bekvämlighet anskaffades genom »sommarkursernas byrå» för billigt pris bostad och spisning. För deltagande i kurserna har erlagts en afgift af tio kronor, omfattande rätt att bevista alla föreläsningar och öfningar. Vidare har åt kursdeltagarne utverkats fri återresa från universitetsstaden på statens jernvägar till hemorten. Dessutom ha åtskilliga kommuner eller institutioner gifvit sina lärare stipendier för att deltaga i kurserna.

Anordningen och ledningen af nämnda kurser har vid hvartdera universitetet utgått från ett »sommarkursernas föreläsningsutskott», valdt af samtliga professorer och inom sig upptagande representanter för hvarje fakultet och sektion. Detta utskott af universitetslärare (Bil. 2) har haft till uppgift dels att anordna ifrågavarande kurser vid universitetet, dels ock att lemna önskad biträde vid anordnande af föreläsningar utom lärosätet,

en uppgift, som på senare tider blifvit af allt större betydelse och därför öfverlemnats åt en särskild byrå.

Hittills af mera tillfällig art och endast genom stor uppoffring af tid och möda från ledarnes sida möjliggjorda, böra dessa universitetskurser för framtiden göras kontanta och stöddas af staten.

Ju mera folkbildningsrörelsen växer i omfång och djup, desto klarare framträder nemligen behovet af att för densamma ega en centralhärd, hvarifrån sunda och kraftiga impulser till förnyelse af det meddelade kunskapsstoffet kunna utgå. Ej nog med att vid dylika årligen återkommande korta universitetskurser lärare och lärarinnor från olika slag af skolor kunna infinna sig för att der uppfriska sin studiehåg med en dryck ur vetandets källa. Vid dessa kurser kunna äfven föredragshållare vid folkhögskolor och arbetarinstitut hemta nytt stoff till föredrag och sålunda förmedla spridningen af den vetenskapliga forskningens nyvunna resultat till vidare kretsar. I den omständigheten, att förnyingsprocessen af det genom folkbildningsrörelsen förmedlade vetandet till väsentlig del försigginge vid årliga universitetskurser, ledda af vetenskapsmän, vunno man en garanti mot rörelsens förytligande och utlöpande i skadliga tendenser. Just bristen på en dylik garanti och tviflet på att därför tillräckligt gagn af föreläsningarna skulle följa var, såsom af utskottsutlåtandet och diskussionen framgick, den väsentliga anledningen till att en för tre år sedan inom Andra Kammaren väckt motion om ett anslag af 6,000 kronor för understödjande af sommarkurser på landet (1899, n:o 166) af Riksdagen afslogs. Hur helt annorlunda saken i nämnda hänseende ställer sig, då ledningen af kurserna enligt här framställda förslag skall utgå från universiteten, det torde ej särskildt behöfva påvisas.

För universiteten skulle sådana föreläsningkurser för allmänheten, om de finge en regelbunden, af staten understödd karakter, kunna verka helso- samt genom att ge vetenskapsmännen en direkt anledning att träda i beröring med lifvet omkring dem. Det vore utan tvifvel för yngre universitetslärare en nyttig öfning att, vid sidan af deras vanliga forskningsarbete och akademiska undervisning, inträda såsom föreläsare vid dessa kurser, derigenom få tillfälle att utbilda sin förmåga af populär framställning och tvingas att öfverblicka sitt ämne från allmänna synpunkter; dervid torde ock en af isoleringen å studerkammaren ofta alstrad ensidighet på ett verksamt sätt motarbetas. För de i allmänhet oafflönade docenterna och andra yngre akademiska lärare kan äfven hållandet af dylika föreläsningkurser, om de ej allt för lågt honoreras, blifva en lämplig biinkomst, på samma gång de bidroge att fullgöra ett samhällsnyttigt arbete.

I våra dagar kunna dessutom dylika regelbundna föreläsningkurser

vid universiteten, afsedda att sprida vetande till vidare kretsar, sägas vara af särskilda skäl påkallade. I sammanhang med utsträckningen af de värnpligtiges öfningstid beslöt nemligen föregående års Riksdag i anledning af en inom Andra Kammaren väckt motion (1901, n:o 174), att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga under ompröfning, huruvida icke anordningar måtte kunna vidtagas, hvarigenom utan hinder för de värnpligtiges militära utbildning tillfälle måtte beredas dem att under den tid, tjänstgöringen för denna utbildning påginge, erhålla undervisning i andra ämnen, af hvilkas inhemtande de för framtiden kunde draga nytta, samt i sådant afseende meddela de föreskrifter och vidtaga de åtgärder, som kunde finnas erforderliga. Med anledning af denna skrifvelse har Kongl. Maj:t från chefen för generalstaben samt från arméfördelningscheferna infortrat utlåtanden i frågan, och ha dessa militära myndigheter i allmänhet förklarar, att någon egentlig undervisning — utöfver en rent elementär sådan i läsa, skriva och räkna för värnpligtige, som deri till äfventyrs befundes sakna vanliga folkskolekunskaper — alls icke eller endast i mycket ringa omfång vore möjlig att anordna med den nu beslutade utbildningstiden. Deremot ha de flesta arméfördelningscheferna kraftigt uttalat sig för att föredrag måtte anordnas för de värnpligtige för att främja deras intellektuella utveckling och bereda dem omvexling och förströelse vid sidan af det trägna arbetet under fanorna. Så hemställer t. ex. chefen för tredje arméfördelningen, att den allmänna utbildning, som i Riksdagens skrifvelse afsetts, tills vidare på det sätt måtte tillgodoses, att föredrag för manskapet skola hållas under tiden för rekrytutbildningen och om möjligt minst två gånger i månaden, såsom redan vid nämnda fördelning skett. Chefen för femte arméfördelningen finner till och med, att det under rekrytutbildningstiden torde bli möjligt att anslå omkring fem timmar i veckan till icke militära arbeten.

Huruvida de sålunda från sakkunnigt håll allmänt förordade föredragen för manskapet i bildande ämnen böra hållas af militärer eller af civila föreläsare, derom har i vissa af de nämnda utlåtandena ej gjorts något bestämdt uttalande. Medan en af arméfördelningscheferna uttryckligen förklarar, att man icke borde ställa civila lärare mellan befäl och manskap, synas emellertid de flesta ha tänkt sig, att föredragens hållande åtminstone företrädesvis skulle uppdragas åt befålet. Dervid har särskildt framhållits den välgörande verkan, det skulle utöfva på officers- och underofficerskårerna att få sysselsättning äfven med allmänt humanistiska ämnen samt att en dylik verksamhet för befålet borde blifva ett rikt fält för alstrande af sant fosterländsk anda, lyftning i tänkesättet och utjemning af stånds- och yrkesfördomar. Vare sig militäre eller civile föredragshäl-

lare användas, är emellertid uppenbart, att det för de yngre officerare, som kunde få sig uppdrag meddeladt att hålla föredrag för manskapet, skulle innebära en väsentlig lättnad, om de genom att infinna sig vid här ifrågasvarande kortvariga universitetskurser kunde samla stoff till föredrag i olika ämnen samt inhemta kännedom om därför erforderlig litteratur och åskådningmateriel, såsom planscher, kartor, skioptikonbilder m. m.

Slutligen bör ock erinras derom, att det i många trakter af vårt land framstått såsom ett önskemål att på landsbygden kunna få mera tillfälliga föreläsningkurser anordnade, hvarför ock vid hvartdera universitetet nyligen upprättats en byrå för att förmedla dylika föreläsningar. För dessa har enligt hittills gällande bestämmelser i en mängd fall intet anslag kunnat erhållas; men genom den här tilltänkta anordningen skulle för sådant ändamål till mycket moderat pris kunna tillhandahållas goda föredragshållare. Universitetens organisationsutskott för föreläsningkurser borde nemligen få medel sig anvisade för att kunna gå dylika önskingar till mötes. Ty att populära föredrag, hållna af forskningens män samt, der så finnes lämpligt, belysta af skioptikonbilder och annan åskådningmateriel, skola verka väckande på allmänhetens intresse och medföra en nyttig beröring mellan den högre bildningens representanter och folket i bygderna, torde näppeligen någon vilja förneka.

Flera skäl synas alltså tala för att från statens sida något göres för att hålla vid lif och stödja det folkbildningsarbete, hvartill under det sista årtiondet vid våra universitet gjorts en så vacker och lofvande början. De första åren egde det organisationsutskott af universitetslärare, som haft arbetets ledning och de därför tillgängliga medlens förvaltning om hand, endast kursafgifter och enskilda bidrag för ändamålet till sitt förfogande. De senaste åren har emellertid på ansökan ett mindre anslag, 1,000 kronor i Upsala och 750 kronor i Lund, af Kongl. Maj:t beviljats och genom universitetets rektor till benämda utskott utbetalats för att mot redovisningsskyldighet inför kongl. kammarrätten användas till tryckande af grundlinier och anskaffande af undervisningsmateriel för kursen. Klart är likväl, att under sådana förhållanden ersättningen för de universitetslärare, som på föredragsserier för dessa kurser offrat tid och krafter, ställt sig i hög grad anspråkslös (varierande mellan minst 5 och högst 17 kronor per föreläsningstimme). Om man betänker, hvilket betydande arbete, som måste nedläggas först på att samla material till en populär föreläsningkurs af verkligt värde och sedan på att i detalj utarbeta densamma, måste en sådan ersättning, som vda understiger den för honorerade af offentliga föredrag vanliga, anses rent af minimal. Och äfven om det lyckats intresserade och energiska universitetsmän att trots ogynsam

ekonomiska förutsättningar få ett dylikt bildningsföretag i gång, så kan man dock med skäl betvifla, att det på längden skulle blifva dem möjligt att utan kraftigare bidrag från det allmännas sida hålla ifrågavarande kurser uppe. Derfor bör med afseende å denna föreläsungsverksamhet, som redan visat sig samhällsgagnelig och med förbättrade tillgångar har god utsigt att för framtiden i än högre grad bli det, staten tråda stödjande till, så mycket mer som något större anslag här ej torde bli af nöden.

Under förutsättning, att hittillsvarande organisation för universitetens för allmänheten afsedda föreläsningkurser bibehölles, torde ett belopp af 10,000 kronor för år 1903 visa sig för ändamålet tillräckligt. Häraf skulle 4,000 kronor afses till understödjande af den föreläsningkurs, hvilken nämnda år, i likhet med hvad förut skett, under en tid af omkring två veckor är ämnad att hållas vid Upsala universitet, medan återstående 6,000 kronor äro afsedda att lika fördelas mellan Upsala och Lunds universitet för bestridande af kostnaderna för de särskilda föreläsningkurser, som derifrån kunde anordnas åt kommuner eller institutioner i olika delar af landet, hvilka sådant begära och ej hafva eller på grund af gällande bestämmelser kunna få del af statsanslaget till understödjande af föreläsningkurser för arbetsklassen.

Enligt en plan, som af framstående ledare af nämnda universitetskurser gillats, böra dessa medel i samma ordning som det hittills åtnjutna ringa statsunderstödet, hvilket, i händelse det nu ifrågasatta beloppet beviljades, ej vidare behöfde utgå, genom universitetets rektor utbetalas till och mot redovisningsskyldighet inför kongl. kammarrätten förvaltas af det af universitetslärarne för sådant ändamål valda organisationsutskottet (Bil. 2).

Det för understödjande af de populära föreläsningkurserna vid Upsala universitet år 1903 afsedda beloppet af 4,000 kronor borde jemte de från kursdeltagarne inflytande afgifterna, hvilka fortfarande till främjande af god ordning och uppskattande af kursernas värde skulle utgå med det öfliga beloppet af tio kronor i ett för allt, bilda en kassa, ämnad att användas efter följande grunder. Hvarje föreläsning i en serie om fem föreläsningar betalas med 30 kronor; hvarje föreläsning derutöfver eller vid mindre antal med 20 kronor. Sålunda skulle utgifterna för exempelvis tjugu serier om fem föreläsningar (= 3,000 kronor) och dessutom hundra på olika sätt sammanställda föreläsningar (= 2,000 kronor) jemte anskaffandet af undervisningsmateriel och organisationskostnader kunna täckas enligt följande tablå för kostnaderna för:

Upsala universitets för allmänheten afsedda föreläsningskurser år 1903:

<i>Inkomster:</i>		<i>Utgifter:</i>	
Statsbidrag	4,000 kr.	Arfvoden åt föreläsare enligt ofvan angifna grunder	5,000 kr.
Afgifter af 350 kursdeltagare	3,500 »	Undervisningsmateriel (kartor, planscher, skiop-tonbilder, grundlinier m. m.)	1,000 »
		Byråkostnad, tryck, annonser etc.	1,500 »
	Summa 7,500 kr.		Summa 7,500 kr.

De medel, som äro afsedda till understöd af kortare och mera tillfälliga föreläsningskurser å annan ort, der kommun eller institution hos det för sådant ändamål tillsatta utskottet vid ettdera universitetet derom gör framställning, skulle användas enligt följande grunder. Utskottet offentliggör en lista på de ämnen och föreläsare, som för ändamålet äro tillgängliga. Sedan ansökningar om att erhålla föreläsningar öfver något af de uppgifna ämnena ingått jemte förklaring, att vederbörande kommun eller institution är villig att betala föreläsaren halfva arfvodet för hvarje föreläsning, hvilket belopp helt eller delvis må kunna täckas genom billiga inträdesavgifter, fördelar utskottet det beviljade anslaget, så långt det räcker, med iakttagande deraf, att de utsända föreläsarne af statsanslaget få kostnaden för sin resa fram och åter betald samt halfva arfvodet för hvarje föreläsning. Dessutom måste ett belopp afses för undervisningsmateriel, byråkostnad och tryck. Sålunda framställer sig följande öfversigtstablå öfver kostnaderna för:

De från universiteten på begäran af viss kommun eller institution anordnade föreläsningarna utom universitetsstaden år 1903:

<i>Upsala:</i>		<i>Lund:</i>	
Undervisningsmateriel, byråkostnad, tryck	1,000 kr.	Undervisningsmateriel, byråkostnad, tryck	1,000 kr.
Arfvoden och resekostnad åt föreläsare	2,000 »	Arfvoden och resekostnad åt föreläsare	2,000 »
	Summa 3,000 kr.		Summa 3,000 kr.

Meningen vore, att framdeles som hittills ifrågavarande universitetskurser skulle hållas alternerande hvart annat år i Upsala och Lund. I anledning af denna arbetsfördelning och då Upsala nästa år är i tur, föreslås här, förutom 6,000 kronor till föreläsningar utom universitetsstäderna, endast ett anslag af 4,000 kronor till den universitetskurs, som år 1903 är afsedd att hållas i Upsala.»

Riksdagen håller före, att de så kallade sommarkurser, som sedan år 1893 årligen varit vid någotdera af rikets universitet anordnade, och de föreläsningsserier, som under ledning från universiteten på skilda orter inom landet hållits, äro af sådan betydelse för spridandet af nyttiga kunskaper, att desamma äro förtjenta att från statens sida uppmuntras med penninganslag. Derigenom att universitetslärarne åtaga sig ledningen för ifrågavarande gren af folkbildningsarbetet, synes det kunna påräknas, att detta arbete kommer att utveckla sig i sund och fosterländsk riktning.

Emot förslaget att för Upsala universitets föreläsningsskurser år 1903 skulle beräknas ett statsbidrag af 4,000 kronor har Riksdagen icke funnit anledning till någon erinran.

Mera vanskligt har det syntts Riksdagen att bedöma, huru stort anslag skulle erfordras för föreläsningar utom universitetsstäderna och hvilka villkor lämpligen borde vid statsbidrag från detta anslag fästas för betryggande deraf, att det afsedda gagnet verkligen må vinnas. I hvilken mån kommuner eller institutioner kunna väntas hos vederbörande vid universiteten bildade utskott göra hemställan om föreläsningars anordnande, låter sig icke på förhand med någon säkerhet beräkna och läser dessutom väsentligen vara beroende på de villkor, som för statsbidrags erhållande komma att fastställas. Det i motionen framställda förslag att vederbörande kommun eller institution skulle betala föreläsaren halfva arfvodet för hvarje föreläsning och för betäckande häraf kunna upptaga billiga inträdesafgifter men att deremot staten skulle betala halfva föreläsningssarfvodet och hela resekostnaden har Riksdagen icke ansett sig kunna gilla. Enligt berörda förslag skulle en kommun genom att tillkalla en på långt afstånd från kommunen boende föreläsare kunna utan nämnvärd egen kostnad ådraga staten en afsevärd utgift, utan att någon säkerhet vore vunnin, att föreläsningen medförde häremot svarande gagn. Riksdagen har därför ansett nödigt, att den kommun, institution eller enskilda person, som påkallat hållandet af föreläsning, också ikläder sig skyldighet att bekosta hälften af föreläsarens reseersättning. Endast härigenom läser trygghet i någon mån kunna vinnas, att föreläsningar icke begäras i annat fall, än då verkligt intresse för dem är att påräkna, och att statsanslagets belopp kan hållas inom skäligen gränser.

Med det sålunda angifna vilkor har Riksdagen ansett sig kunna bevilja det för nu ifrågavarande ändamål begärda belopp, 3,000 kronor för hvardera universitetet, dervid Riksdagen likväl velat uttala, att häraf 2,500 kronor böra afses till arfvode och resekostnad åt föreläsare, hvar emot utgifterna för undervisningsmaterial, byråkostnad och tryck icke böra beräknas till högre belopp än 500 kronor för hvardera universitetet.

På grund af hvad sålunda förekommit har Riksdagen, till främjande af de för allmänheten afsedda föreläsningsskurserna vid universiteten, på extra stat för år 1903 anvisat *dels* till de föreläsningsskurser, som äro afsedda att under år 1903 vid Upsala universitet för allmänheten anordnas, ett belopp af 4,000 kronor, *dels ock* såsom bidrag till betäckande af kostnaderna för de från universiteten i Upsala och Lund på begäran af viss kommun, institution eller enskild person utom universitetsstäderna anordnade föreläsningar under samma år 6,000 kronor, deraf 3,000 kronor till hvardera universitetet, att utgå under vilkor att den, som föreläsning begärt, för betäckande af föreläsarens resekostnad och arfvode tillskjuter minst lika mycket som staten.

122:o) Med bifall till Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen för gäldande af en utaf lektorn Edvard Jäderin i anledning af den under år 1898 företagna förberedande *gradmätningsexpeditionen till Spetsbergen* åsamkad skuld till flottan på extra stat för år 1903 beviljat ett anslag af 9,495 kronor.

123:o) Uti en den 21 sistlidne mars aflåten proposition (n:o 75) har Eders Kongl. Maj:t under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att till bestridande af kostnaderna för fortsättning och afslutande af gradmätningen å Spetsbergen samt utgifvande i tryck af de under de svenska gradmätningsexpeditionerna till Spetsbergen gjorda vetenskapliga iakttagelser bevilja på extra stat för år 1903 ett anslag af 62,000 kronor.

På sätt i särskild skrifvelse blifvit anmäldt, har Riksdagen, med bifall till Eders Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning, till bestridande af kostnaderna för fortsättning och afslutande af gradmätningen å Spetsbergen samt utgifvande i tryck af de under de svenska gradmätningsexpeditionerna till Spetsbergen gjorda vetenskapliga iakttagelser beviljat på extra stat för år 1903 ett anslag af 62,000 kronor.

124:o) Eders Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att såsom understöd till docenten Axel Hamberg för fullbordande af hans vetenskapliga *undersök-*

ning af en del utaf Lule lappmarks fjellområde på extra stat för år 1903 anvisa ett belopp af 6,000 kronor.

På grund af hvad till stöd för berörda framställning anförts, har Riksdagen ansett sig böra bifalla densamma; dervid Riksdagen emellertid velat uttala, att något ytterligare anslag för ändamålet synes Riksdagen icke böra ifrågasättas.

Riksdagen har, med bifall till Eders Kongl. Maj:ts förevarande förslag, såsom understöd till docenten Axel Hamberg för fullbordande af hans vetenskapliga undersökning af en del utaf Lule lappmarks fjellområde på extra stat för år 1903 anvisat ett belopp af 6,000 kronor.

125:o) På grund af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, har Riksdagen för *underhåll och tillsyn af de i riket inrättade vattenhöjdmätningstationerna m. m.* på extra stat för år 1903 anvisat ett anslag af 2,800 kronor.

126:o) Eders Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att för *utgifning och spridning af nykterhetsskrifter* på extra stat för år 1903 anvisa ett anslag af 4,000 kronor att mot redovisningsskyldighet ställas till svenska nykterhetssällskapets förfogande för ändamålet.

Enligt hvad Riksdagen inhemtat har Eders Kongl. Maj:t den 7 februari 1902 på derom af styrelsen för svenska nykterhetssällskapet gjord framställning fastställt nya stadgar, enligt hvilka sällskapet, som under de senare åren hufvudsakligen verkat medelst utgifning och spridning af nykterhetsskrifter, skall hafva till uppgift — jemte bevakande af nykterhetens intressen med hänsyn både till lagstiftning och rådande sed — att i mån af tillgångar verksamt deltaga i arbetet för svenska folkets sedliga fostran och i sådant afseende genom anordnande af föredrag, genom tillhandahållande af god litteratur för bildningssökande läsekretsar, genom utgifvande och spridande af skrifter i folkuppfostrande ämnen samt genom andra företag i samma syfte söka, företrädesvis å landsbygden, bland ungdomen och i hemmen bereda framgång åt sällskapets uppgift, äfvensom att för ytterligare främjande häraf söka ej mindre väcka till verksamhet liktänkande å andra platser än äfven med redan bestående föreningar för enahanda ändamål anknyta förbindelser och åvägbringa samarbete, i sammanhang hvarmed för sällskapet faststälts benämningen »Svenska sällskapet för nykterhet och folkuppfostran, det år 1837 stiftade svenska nykterhetssällskapet».

Under åberopande af hvad i detta ärende förekommit, får Riksdagen anmäla, att Eders Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifallits, att Riksdagen för utgifning och spridning af nykterhetsskrifter på

extra stat för år 1903 anvisat ett anslag af 4,000 kronor att mot redovisningsskyldighet ställas till förfogande af svenska sällskapet för nykterhet och folkupfostran, det år 1837 stiftade svenska nykterhets-sällskapet.

127:o) Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen, i likhet med hvad för hvart och ett af åren 1901 och 1902 egt rum, på extra stat för år 1903 beviljat ett anslag af 3,000 kronor, att utgå till *understöd åt kuranstalten Sans Souci invid Upsala* på vilkor, som af Eders Kongl. Maj:t pröfvas lämpliga.

128:o) Eders Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1903 bevilja ett anslag af 7,500 kronor, att utgå till *understöd åt Stockholms alkoholisthem* på vilkor, som af Eders Kongl. Maj:t pröfvas lämpliga.

Riksdagen har, i anledning af Eders Kongl. Maj:ts förevarande framställning, på extra stat för år 1903 beviljat ett anslag af 4,000 kronor att utgå till understöd åt Stockholms alkoholisthem på vilkor, som af Eders Kongl. Maj:t pröfvas lämpliga.

129:o) På grund af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen, i likhet med hvad för åren 1898—1902 egt rum, för år 1903 anvisat ett belopp af 3,650 kronor, att på de vilkor, som Eders Kongl. Maj:t kan finna lämpligt bestämna, användas till understöd för utgifvande äfven under sistnämnda år af tidskriften »*Nyare bidrag till kännedom om de svenska landsmälen och svenskt folklif*».

130:o) Sedan 1899 års Riksdag för åstadkommande af en utförlig *ordbok öfver Gotlands folkmål* beviljat ett anslag af 5,500 kronor och deraf uppförts på extra stat för hvart och ett af åren 1900—1902 ett belopp af 1,100 kronor, har Eders Kongl. Maj:t nu föreslagit, att enahanda belopp måtte på extra stat för år 1903 anvisas.

Riksdagen har, med bifall till Eders Kongl. Maj:ts förenämnda framställning, för åstadkommande af en utförlig ordbok öfver Gotlands folkmål af förut beviljad anslag på extra stat för år 1903 anvisat ett belopp af 1,100 kronor.

131:o) Eders Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att till *pedagogiska biblioteket i Stockholm* på extra stat för år 1903 anvisa ett belopp af 6,500 kronor.

På grund af utredningen i ärendet har Riksdagen ansett, att åt peda-

gogiska biblioteket i Stockholm, hvilket från och med år 1900 åtnjutit statsanslag med 2,500 kronor årligen, nu bör beviljas ej mindre det belopp af 2,000 kronor, som beräknats under innevarande år åtgå till hyra af bibliotekslokal och till bestridande af kostnaderna för bibliotekets flyttning från dess nuvarande lokal, än äfven för fyllande af bibliotekets behof under nästkommande år det förutvarande anslagsbeloppet med tillägg af 1,500 kronor eller 4,000 kronor; och anser sig Riksdagen härvid böra uttala, dels att bibliotekets omfång synes böra strängt begränsas till sådan litteratur, som med afseende å bibliotekets särskilda ändamål anses böra der förekomma, och dels att, derest utöfver det belopp af 4,000 kronor, som Riksdagen ansett böra af statsmedel till biblioteket utgå för bestridande af dess utgifter under år 1903, ytterligare anslag skulle befinnas vara behöfligt, sådant bör på annat sätt anskaffas.

Riksdagen får alltså anmäla, att Eders Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifallits, att Riksdagen till pedagogiska biblioteket i Stockholm på extra stat för år 1903 anvisat *dels* till bestridande af bibliotekets utgifter under år 1902 till hyra för lokal och för flyttning af biblioteket ett belopp af 2,000 kronor, *dels ock* såsom bidrag till uppehållande af bibliotekets verksamhet under år 1903 ett belopp af 4,000 kronor, eller sammanlagdt 6,000 kronor.

132:o) Med anledning af Eders Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning har Riksdagen, i likhet med hvad för åren 1901 och 1902 egt rum, på extra stat för år 1903 anvisat ett belopp af 6,300 kronor att, under de vilkor, Eders Kongl. Maj:t kan finna skäligt bestämma, användas till understöd åt de vid Upsala enskilda läroverk och Ateneum för flickor i Stockholm samt af Göteborgs allmänna folkskolestyrelse anordnade *undervisningskurser för utbildande af lärarinnor i huslig ekonomi*.

133:o) Eders Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att till *Sveriges centralförening för idrottens främjande* måtte på extra stat för år 1903 anvisas ett anslag af 10,000 kronor, att utgå enligt de bestämmelser Eders Kongl. Maj:t kunde finna godt meddela.

Då Riksdagen anser den af ifrågavarande förening utöfvade verksamhet böra fortfarande upprätthållas genom bidrag, som af föreningens ledamöter eller eljest på enskild väg åstadkommas, och att statens medverkan härtill ej bör påfordras, har Eders Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke af Riksdagen bifallits.

134:o) Eders Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att till beredande,
Bih. till Riksd. Prot. 1902. 10 Saml. 1 Afd. 1 Band. 37 Häft.

i enlighet med de i statsrådsprotokollet öfver finansärenden den 4 januari 1902 angifna grunder, af *dyrtidstillägg* för år 1902 åt en del tjänstemän och betjente i ecklesiastikdepartementets afdelning af Eders Kongl. Maj:ts kansli samt till ecklesiastikdepartementet hörande embetsverk och kårer på extra stat för år 1903 anvisa såsom förslagsanslag ett belopp af 450,000 kronor.

På sätt Riksdagen i särskild skrifvelse anmäler, har Riksdagen, i anledning af hvad Eders Kongl. Maj:t sålunda föreslagit, för beredande af dyrtidstillägg för innevarande år åt en del tjänstemän och betjente inom ecklesiastikdepartementets afdelning af Eders Kongl. Maj:ts kansli samt till ecklesiastikdepartementet hörande embetsverk, kårer och stater under åttonde hufvudtiteln på extra stat för år 1903 anvisat såsom förslagsanslag ett belopp af 450,000 kronor att utbetalas med iakttagande att för beräkning af dyrtidstillägg skola gälla de i nämnda skrifvelse angifna grunder.

135:o) Af statsrådsprotokollet inhemtas, att statskontoret till ersättande anmält *dels* ett belopp af 700 kronor, som jemlikt föreskrift i kongl. bref den 2 november 1900 af statskontoret under förskottstitel utbetalts till disposition af intendenten vid nationalmuseum till fyllande af brist i nationalmusei anslag för år 1899 till brännmateriel m. m., *dels ock* ett belopp af 1,000 kronor, hvilket statskontoret, på grund af föreskrift i kongl. bref den 21 december 1900 under förskottstitel anordnat till extra ordinarie arkitekten hos öfverintendentsembetet B. Almqvist för uppgörande af ritningar och kostnadsförslag till ett ifrågasatt nytt folkskolelärarseminarium i Strengnäs.

För återgåldande af berörda förskott, 700 kronor och 1,000 kronor, har Eders Kongl. Maj:t af Riksdagen äskat ett extra anslag för år 1903 af 1,700 kronor.

Riksdagen har, till ersättning af förenämnda förskott, på extra stat för år 1903 beviljat ett belopp af 1,700 kronor.

Stockholm den 15 maj 1902.

Med undersåtlig vördnad.

	Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag.				S u m m a.	
			Friheter.		Ersättningar.			
	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.
Transport 848,224: —	459,582	—	2,500	—	337,087	—	799,169	—
<i>Tillkommer:</i>								
till beredande af lika aflöning för ordinarie biblioteksmanuenserna i Upsala och Lund 2,000: —								
» underhåll af ett farmakodynamiskt laboratorium vid den farmakologiska institutionen vid universitetet i Upsala 800: —								
» städning och uppässning vid samma institution 500: —								
» aflöning af en preparator för anatomiska institutionen i Lund 1,000: —								
» aflöning åt en assistent i matematik, vid universitetet i Lund 1,500: —								
för ökning af anslaget till materiel för botaniska institutionen i Lund... 1,500: —								
» höjning af anslaget till materiel för musikkapellet vid universitetet i Lund 700: —								
» höjning af aflöningen för en kapellmästare derstädes 500: —	856,724	—	—	—	—	—	856,724	—
Karolinska mediko-kirurgiska institutet (deraf 14,500 kronor till tandläkareinstitutet, förslagsanslag, högst). Nuvarande belopp 206,250: —								
<i>Tillkommer:</i>								
till arfvode åt en klinisk laborator 3,000: —								
» aflöning åt en vaktmästare vid kliniska laboratoriet 1,050: —	210,300	—	—	—	—	—	210,300	—
Transport	1,526,606	—	2,500	—	337,087	—	1,866,193	—

	Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag.				Summa	
			Fribeter.		Ersättningar.			
	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.
Transport	1,526,606	—	2,500	—	337,087	—	1,866,193	—
Allmänna läroverken, <i>reservationsanslag</i> . Nuvarande belopp	3,284,361	—						
<i>Tillkommer:</i>								
för upprättande af ett femklassigt allmänt läroverk på Kungsholmen i Stockholm	15,750	—						
» upprättande af ett sådant läroverk i Göteborg	15,250	—						
» upprättande af ett sådant läroverk i Malmö	15,250	—						
	46,250	—						
	3,330,611	—					3,330,611	—
Understöd åt extra ordinarie lärare vid allmänna läroverken under förfall på grund af sjukdom, <i>förslagsanslag</i>	5,000	—					5,000	—
Understöd åt enskilda läroverk, <i>förslagsanslag</i> , högst. Nuvarande belopp	35,000	—						
Ökas med	25,000	—						
	60,000	—					60,000	—
Högre skolor för qvinlig ungdom. Nuvarande belopp	200,000	—						
Ökas med	147,500	—						
	347,500	—					347,500	—
Högre lärarinneseminariet	43,500	—					43,500	—
Pedagogier och folkskolor	24,406	—			760	—	25,166	—
Folkundervisningen:								
Seminarier för folkskollärares bildande. Nuvarande belopp	346,325	—						
Ökas med	1,100	—						
	347,425	—						
Stipendier för seminarieelever	75,000	—						
Arfvoden och resekostnadsersättning åt folkskoleinspektörer	95,000	—						
Undervisningsmateriel m. m. för folkskolor	20,000	—						
Understöd åt högre folkskolor eller ett gemensamt <i>reservationsanslag</i>	25,000	—						
	562,425	—						
Transport	562,425	—	2,500	—	337,847	—	5,677,970	—

		Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag.				S u m m a.	
				Friheter.		Ersättningar.			
		Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.
Transport	562,425: —	5,337,623	—	2,500	—	337,847	—	5,677,970	—
Bidrag till aflönande af vikarie under öfningslärares vid folkskolelärareseminarium sjukdom, <i>förslagsanslag</i>	4,000: —								
Bidrag till aflönande af lärare och lärarinnor vid seminarier för småskolelärares och småskolelärarinnors bildande, <i>förslagsanslag</i>	20,000: —								
Till befrämjande af folkundervisningen bland de i rikets nordligare trakter bosatta finnar, <i>förslagsanslag</i>	45,000: —								
Lönertilskott åt lärare vid folkskolor och småskolor, <i>förslagsanslag</i>	5,250,000: —								
Understöd åt folkhögskolor, <i>förslagsanslag</i>	120,000: —								
Understöd för aflönande af lärare vid fortsättningsskolan, <i>förslagsanslag</i>	50,000: —								
Bidrag till aflönande af lärare i slöjd vid folkskolorna, <i>förslagsanslag</i>	240,000: —								
För anordnande af qvinlig slöjd i folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola, <i>förslagsanslag</i>	90,000: —								
Bidrag till aflönande i vissa fall af vikarie för lärare eller lärarinna vid folkskola eller småskola, <i>förslagsanslag</i>	75,000: —								
Bidrag till aflönande af vikarie för lärare vid småskolelärareseminarium, <i>förslagsanslag</i>	2,000: —								
Bidrag till aflönande af vikarie för lärare vid högre folkskola, <i>förslagsanslag</i>	2,000: —	6,460,425	—	—	—	—	—	6,460,425	—
De tekniska läroverken. Nuvarande belopp	503,475: —								
<i>Tillkommer:</i> för upprättande af en professur i väg- och vattenbyggnadskonst vid tekniska högskolan	4,000: —								
Transport	507,475: —	11,798,048	—	2,500	—	337,847	—	12,138,395	—

	Afvisning i kontant.	Indelning och dermed jmförlig anvisning, på förslag.				S u m m a.		
		Friheter.		Ersättningar.				
		Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor
Transport 507,475: —	11,798,048		2,500		337,847		12,138,395	
höjning i anslaget till Chalmerska läroanstalten 10,800: —	518,275						518,275	
Gymnastiska centralinstitutet	39,650						39,650	
Farmaceutiska institutet	34,000						34,000	
Barnmorskeundervisningen och barnbördshusen	46,858						46,858	
Veterinärundervisningen	58,500						58,500	
Svenska akademien	8,250						8,250	
Vetenskapsakademien	14,460						14,460	
Vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademien (deraf 450 kronor <i>reservationsanslag</i>)	38,650						38,650	
Akademien för de fria konsterna (deraf tvenne <i>reserva- tionsanslag</i> å tillhopa 24,500 kronor)	65,400						65,400	
Musikaliska akademien (deraf 6,000 kronor <i>reserva- tionsanslag</i>)	51,200						51,200	
Naturhistoriska riksmuseum. Nuvarande belopp 77,450: —								
<i>Tillkommer:</i>								
aflöning åt en intendent i etnografi 5,000: —								
höjning i anslaget till hono- rarier åt yngre naturfor- skare för vetenskapliga be- arbetningar af samlingarna 2,000: — 7,000: —	84,450						84,450	
Meteorologiska centralanstalten (deraf 16,000 kronor <i>reservationsanslag</i>)	25,050						25,050	
Undervisningsanstalter för döfstumma och blinda:								
Till befrämjande af döfstumundervisningen, <i>förslags- anslag</i> 200,000: —								
Institutet för blinda	50,150: —							
Förskolan för blinda i Vexjö	12,300: —							
Förskolan för blinda å Tomtebodå. (Nytt.) 10,500: —	272,950						272,950	
Serafimerlasarettet	120,000						120,000	
Stora barnhuset i Stockholm	78,000						78,000	
Frimurarebarnhuset	2,750						2,750	
Barnhusen i landsorten	28,380						28,380	
Transport	13,284,871		2,500		337,847		13,625,218	

	Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jmförlig anvisning, på <i>förslag</i> .				S u m m a.	
			Friheter.		Ersättningar.			
	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.	Kronor	ö.
Transport	13,284,871	—	2,500	—	337,847	—	13,625,218	—
Uppfostringsanstalter för sinnesslöa barn, <i>förslagsanslag</i>	150,000	—	—	—	—	—	150,000	—
Uppfostringsanstalter för vanartade och i sedligt afseende försummade barn, <i>förslagsanslag</i> . (Nytt.)	70,000	—	—	—	—	—	70,000	—
Kyrkors underhåll	1,028	—	—	—	169,400	—	170,428	—
Resestipendier samt läroböckers och lärda verks utgifvande, <i>reservationsanslag</i>	26,500	—	—	—	—	—	26,500	—
Ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i>	41,360	—	—	—	—	—	41,360	—
Rese- och traktamentspenningar, <i>förslagsanslag</i>	798	—	—	—	—	—	798	—
Skrifmaterialier och expenser, ved m. m., <i>förslagsanslag</i> . Nuvarande belopp	16,035	—	—	—	—	—	16,035	—
<i>Minskas</i> för jemnande af hufvudtitelns slutsumma med	6	—	—	—	—	—	6	—
hvarjente rubriken ändras till »Skrifmaterialier och expenser, ved m. m., <i>förslagsanslag</i> (deraf till domkapitlens expeditioner högst 7,150 kronor)».	16,029	—	—	—	—	—	16,029	—
Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	15,000	—	—	—	—	—	15,000	—
Summa	13,605,586	—	2,500	—	507,247	—	14,115,333	—

Bil. Litt. B.

Extra ordinarie anslagen under riksstatens
Åttonde hufvudtitel.

	Kronor	ö.
Ecklesiastikdepartementet.		
<i>Riks- och landsarkiven:</i>		
Till arfvoden åt extra ordinarie tjänstemän i riksarkivet...	1,700: —	
» fortsatt utgifvande i tryck af sådana skrifter och handlingar, som äro af vigt för fäderneslandets historia...	3,000: —	
» fortsatt utgifvande af »Svenska riksdagsakter» m. m.	1,500: —	
» arfvode åt en amanuens vid landsarkivet i Upsala.....	1,800: —	
» arfvode åt en amanuens vid landsarkivet i Lund	1,800: —	
För beredande af ökad tillgång till arfvoden åt extra biträden vid landsarkivet i Vädstena	1,300: —	
Till uppförande af en verkstads- och bostadsbyggnad vid Tingstäde för Gotlands truppers behof	16,000: —	27,100 —
<i>Nationalmuseum:</i>		
För vård, underhåll och tillökning af statens konstindustriella samlingar	5,100: —	
» anordnande af nattlig bevakning vid nationalmusei-byggnaden	2,000: —	
» biträde vid vård och tillhandahållande af handtecknings- och gravyr-samlingen äfvensom för vetenskaplig bearbetning af samlingarna	2,000: —	9,100 —
<i>Lifrustkammaren:</i>		
För tillsyn, underhåll och vård af samlingarna		6,200 —
<i>Domkapitlens expeditioner:</i>		
För betäckande af brister i domkapitlens expeditionskassar samt för oförutsedda oundgängliga behof vid deras expeditioner		2,500 —
	Transport	44,900 —
		13

		Kronor	ö.
	Transport	44,900	
<i>Universitetet:</i>			
För inköp af instrument och preparat m. m. för ett farmakodynamiskt laboratorium vid den farmakologiska institutionen vid universitetet i Upsala	3,500: —		
Till arfvode åt en lärare vid universitet i Upsala i finsk-ugriska språk	2,500: —		
» lektorer i tyska, franska och engelska språken vid universitetet i Upsala	6,000: —		
» arfvoden åt extra ordinarie amanuenser vid universitetsbiblioteket i Upsala	3,500: —		
För uppförande och utrustning af en ny laboratoriebyggnad för institutionen för allmän och analytisk kemi vid universitetet i Upsala	44,408: —		
» utgifvande i tryck af anteckningar efter föreläsningar, hållna inom juridiska fakulteterna vid rikets universitet	4,000: —		
Till lektorer i tyska, franska och engelska språken vid universitetet i Lund	6,000: —		
För uppehållande af undervisning i entomologi m. m. vid universitetet i Lund	3,000: —		
Till personligt lönetillägg åt akademikamereraren i Lund Oscar Gerhard Regnell	750: —		
» arfvoden åt extra biträden vid universitetsbiblioteket i Lund	2,500: —		
» uppförande af en nybyggnad för universitetsbiblioteket i Lund	52,000: —		
Bidrag för vissa nybyggnads- och ändringsarbeten m. m. vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund, högst	128,000: —	256,158	
<i>Karolinska mediko-kirurgiska institutet:</i>			
Till arfvode åt en amanuens vid institutets medicinska poliklinik å serafimerlasarettet	750: —		
» arfvode åt en amanuens vid institutets kirurgiska poliklinik å serafimerlasarettet	750: —		
» arfvode åt en amanuens vid institutets oftalmiatrikska poliklinik å serafimerlasarettet	750: —		
» arfvode åt en amanuens vid institutets gynekologiska klinik å Sabbatsbergs sjukhus	900: —		
» städning och upppassning vid institutets hygieniska institution	500: —		
	Transport	3,650: —	301,058

		Kronor	ö.
	Transport	3,650: —	301,058 —
Till en pediatrik kliniik vid Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn		1,800: —	
» en polikliniik för barnsjukdomar i Stockholm		2,800: —	
» anskaffande och underhåll af materiel för oftalmiatriiska kliniken vid institutet		500: —	
» bekostande af teckningar i vetenskapliga ändamål vid institutet		1,500: —	10,250 —
<i>Allmänna läroverken och pedagogierna:</i>			
Till tillfällig löneförbättring åt lärarne vid de allmänna läroverken och pedagogierna		478,800: —	
För påbörjande under höstterminen år 1902 af verksamheten vid de nya femklassiga allmänna läroverken i Stockholm, Göteborg och Malmö		18,000: —	
Till arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken		100,000: —	596,800 —
<i>Högre skolor för qvinlig ungdom:</i>			
Till resestipendier åt föreståndarinnor och lärarinnor vid högre skolor för qvinlig ungdom och samskolor			6,000 —
<i>Högre lärarinneseminarier:</i>			
För uppehållande af undervisningen vid seminariet		8,000: —	
» tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid seminariet		3,250: —	
» uppehållande af den valfria fjerde årskursen vid seminariet		3,000: —	
» undervisning i huslig ekonomi vid seminariet och normalskolan för flickor		5,000: —	19,250 —
<i>Folkundervisningen:</i>			
För uppehållande dels under vårterminen 1903 af undervisningen uti de vid folkskolelärareseminariet i Göteborg och folkskolelärareseminariet i Kalmar anordnade parallelklasser, dels ock under år 1903 af undervisningen uti en folkskolans högre afdelning vid den med seminariet i Kalmar förenade öfningsskolan		8,090: —	
	Transport	8,090: —	933,358 —

		Kronor	ö.
	Transport	8,090: —	933,358
Till uppförande af en gymnastikbyggnad vid folkskolelärareseminariet i Göteborg		20,000: —	
» uppförande af erforderliga byggnader för ett folkskolelärarinneseminarium i Landskrona		29,000: —	
För uppehållande af undervisningen vid folkskolelärarinneseminariet i Landskrona		44,000: —	
Till uppförande af erforderliga byggnader för ett folkskolelärareseminarium i Strengnäs		50,000: —	
För uppehållande af undervisningen vid folkskolelärareseminariet i Strengnäs		22,450: —	
Till löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid folkskolelärareseminarierna samt till arfvoden åt teckningslärare för extra tienstgöring och extra arfvoden åt musiklärare vid dessa seminarier		36,300: —	
» anordnande af repetitionskurser i gymnastik för folkskolelärare		7,000: —	
För beredande af möjlighet till skolgång för fattiga inom Vilhelmina församlings fjelltrakter och inom Risbecks kapellförsamling på längre afstånd från skolorna boende skolpligtiga barn		5,000: —	
» understöd åt mindre bemedlade manliga och qvinliga lärjungar vid sådana folkhögskolor, som åtnjuta bidrag af statsmedel		25,000: —	
» resestipendier åt rektorer samt öfriga lärare och lärarinnor vid folkskolelärare- och folkskolelärarinneseminiarierna		2,000: —	
» resestipendier åt folkskolelärare och folkskolelärarinnor		4,000: —	
» inköp af 2,500 exemplar utaf filosofie doktorn M. A. Lindblads svampbok		10,000: —	262,840
<i>De tekniska läroverken:</i>			
Till arfvode åt en extra lärare i konstruktion af enkla maskindelar vid tekniska högskolan		1,500: —	
» förstärkning af lärarekrafterna vid tekniska högskolan		14,500: —	
» vidtagande af vissa ändringar i en af Göteborgs stad till Chalmers tekniska läroanstalt öfverlemnad byggnad m. m.		20,884: —	
» förstärkning af lärarekrafterna vid tekniska skolan i Stockholm		2,000: —	
» inköp och underhåll af inventarier och undervisningsmateriel vid tekniska skolan i Stockholm		750: —	
	Transport	39,634: —	1,196,198

		Kronor	ö.
	Transport	39,634: —	1,196,198
För uppehållande af verksamheten vid tekniska elementarskolan i Norrköping		2,800: —	
» uppehållande af verksamheten vid tekniska elementarskolan i Malmö		12,717: —	
» uppehållande af verksamheten vid tekniska elementarskolan i Örebro		11,763: —	
» uppehållande af verksamheten vid tekniska elementarskolan i Borås		20,850: —	
Till inredning och utrustning af tekniska elementarskolan i Hernösand		33,010: —	
» understöd åt lägre tekniska yrkesskolor samt till bestridande af kostnader för inspektion af dessa skolor		60,000: —	180,774
<i>Gymnastiska centralinstitutet:</i>			
För uppehållande under år 1903 af undervisningen i den qvinliga lärokursen vid institutet med ett ökad antal elever			4,700
<i>Barnmorskeundervisningen och barnbördshusen:</i>			
Till anordnande af repetitionskurser för äldre barnmorskor m. m.			2,000
<i>Veterinärundervisningen:</i>			
Till veterinärrättningen i Skara			900
<i>Vetenskapsakademien:</i>			
För inlösen af en internationel katalog öfver naturvetenskaplig litteratur		2,000: —	
» upprätthållande af den för upprättande af en internationel katalog öfver naturvetenskaplig litteratur anordnade regionalbyrå för Sverige		1,600: —	3,600
<i>Vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademien:</i>			
Understöd till företagande af forskningar efter svenska minnen i främmande länder		3,000: —	
För utförande af konserveringsarbeten å Bohus fästningsruin		10,000: —	13,000
<i>Naturhistoriska riksmuseum:</i>			
Till vård, underhåll och förkofran af museets etnografiska afdelning		2,800: —	
» inköp och insamling af naturalier vid museets afdelning för arkegoniater och fossila växter, till arbetsbiträden derstädes och till bestridande af andra med arbetena vid afdelningen förenade utgifter		2,000: —	4,800
	Transport		1,405,972

		Kronor	ö.
<i>Meteorologiska centralanstalten:</i>		Transport	1,405,972
Till upprätthållande af fullständigt ordnad väderlekstjenst vid anstalten	9,050: —		
» upprätthållande af en meteorologisk station i Gellivare	300: —		
För anstaltens förseende med dagliga meteorologiska telegram från Færöarne och Island	7,200: —	16,550	
<i>Undervisningsanstalter för döfstumma och blinda:</i>			
För uppehållande af undervisningen vid läroanstalten i Bollnäs för öfveråriga döfstumma	16,400: —		
Till handtverksskolan i Kristinehamn för blinda	10,000: —		
» tryckning af blindskrifter	2,500: —		
» understöd åt blindlärareelever och reseunderstöd åt blindlärare	1,200: —		
» resestipendier åt föreståndare, lärare och lärarinnor vid rikets abnormskolor (döfstumskolor, blindskolor och idiotanstalter)	1,000: —		
» bidrag till bestridande af kostnaderna för det femte nordiska mötet för abnormsaken	5,000: —	36,100	
<i>Undervisningsanstalter för vanföra och lytta:</i>			
Till understöd åt undervisningsanstalter för vanföra och lytta m. m...		7,500	
<i>Diverse anslag:</i>			
För beredande af religionsvård åt svenske sjömän m. fl. i utländska hamnar	15,000: —		
Till anställande af tre kontraktsadjunkter inom södra lappmarkens kontrakt samt de delar af Vesterbottens andra och tredje kontrakt, som tillhöra lappmarken	6,000: —		
» resekostnadsersättning åt dessa kontraktsadjunkter	1,100: —		
» anställande af två kontraktsadjunkter inom Vesterbottens fjerde kontrakt	4,000: —		
» resekostnadsersättning åt dessa kontraktsadjunkter	500: —		
» två stipendier för utbildande vid universitet af prester, förtrogna med finska språket	1,500: —		
» resestipendier åt prestmän	5,000: —		
» bestridande af kostnaderna för vissa utredningar rörande presterskapets aflöningsförhållanden m. m., <i>förslagsanslag</i>	10,000: —		
» bestridande af kostnaderna för viss utredning rörande ecklesiastika boställen, <i>förslagsanslag</i>	10,000: —		
» bidrag till fullbordandet af den yttre restaureringen utaf Dalhems kyrka på Gotland	18,500: —		
» Svenska fornskriftsällskapet	2,000: —		
» Nordiska museet	50,000: —		
» kulturhistoriska museet i Lund	5,000: —		
	Transport 128,600: —	1,466,122	

		Kronor	ö.
	Transport	128,600: —	1,466,122
Till understöd för fortsatt utgifvande af tidskriften »Nordiskt medicinskt arkiv»		3,000: —	
» understöd för fortsatt utgifvande af tidskriften »Acta mathematica»		3,000: —	
» understöd för fortsatt utgifvande af tidskriften »Sphinx»		1,200: —	
» understöd åt sådana anstalter eller föreningar, som anordna föreläsningskurser för arbetsklassen		100,000: —	
» de för allmänheten afsedda föreläsningskurser under år 1903 vid universitetet i Upsala		4,000: —	
» bidrag till betäckande af kostnaderna för de från universitetet i Upsala och Lund utom universitetsstäderna under år 1903 anordnade föreläsningar		6,000: —	
För gäldande af en utaf lektorn E. Jäderin i anledning af 1898 års förberedande gradmätningsexpedition till Spetsbergen åsamkad skuld till flottan		9,495: —	
Till bestridande af kostnaderna för fortsättning och avslutande af gradmätningen å Spetsbergen m. m.		62,000: —	
Understöd till docenten A. Hamberg för fullbordande af hans vetenskapliga undersökning af en del utaf Lule lappmarks fjellområde		6,000: —	
För underhåll och tillsyn af de i riket inrättade vattenhöjdmätningstationerna m. m.		2,800: —	
» utgifning och spridning af nykterhetsskrifter		4,000: —	
Till understöd åt kuranstalten Sans Souci invid Upsala ...		3,000: —	
» understöd åt Stockholms alkoholisthem		4,000: —	
» understöd för fortsatt utgifvande af tidskriften »Nyare bidrag till kännedom om de svenska landsmålen och svenskt folkli»		3,650: —	
För åstadkommande af en utförlig ordbok öfver Gotlands folk mål		1,100: —	
Till bestridande af pedagogiska bibliotekets utgifter under år 1902 för hyra och flyttning		2,000: —	
» bidrag till uppehållande af pedagogiska bibliotekets verksamhet under år 1903		4,000: —	
» understöd för anordnande af vissa undervisningskurser för utbildande af lärarinnor i huslig ekonomi		6,300: —	
» beredande af dyrtidstillägg för år 1902 åt en del tjänstemän och betjente i ecklesiastikdepartementet samt dertill hörande embetsverk och kårer, <i>förslagsanslag</i>		450,000: —	
» ersättning, för af statskontoret förskottsvis utbetalda belopp		1,700: —	806,845
	Summa		2,271,967